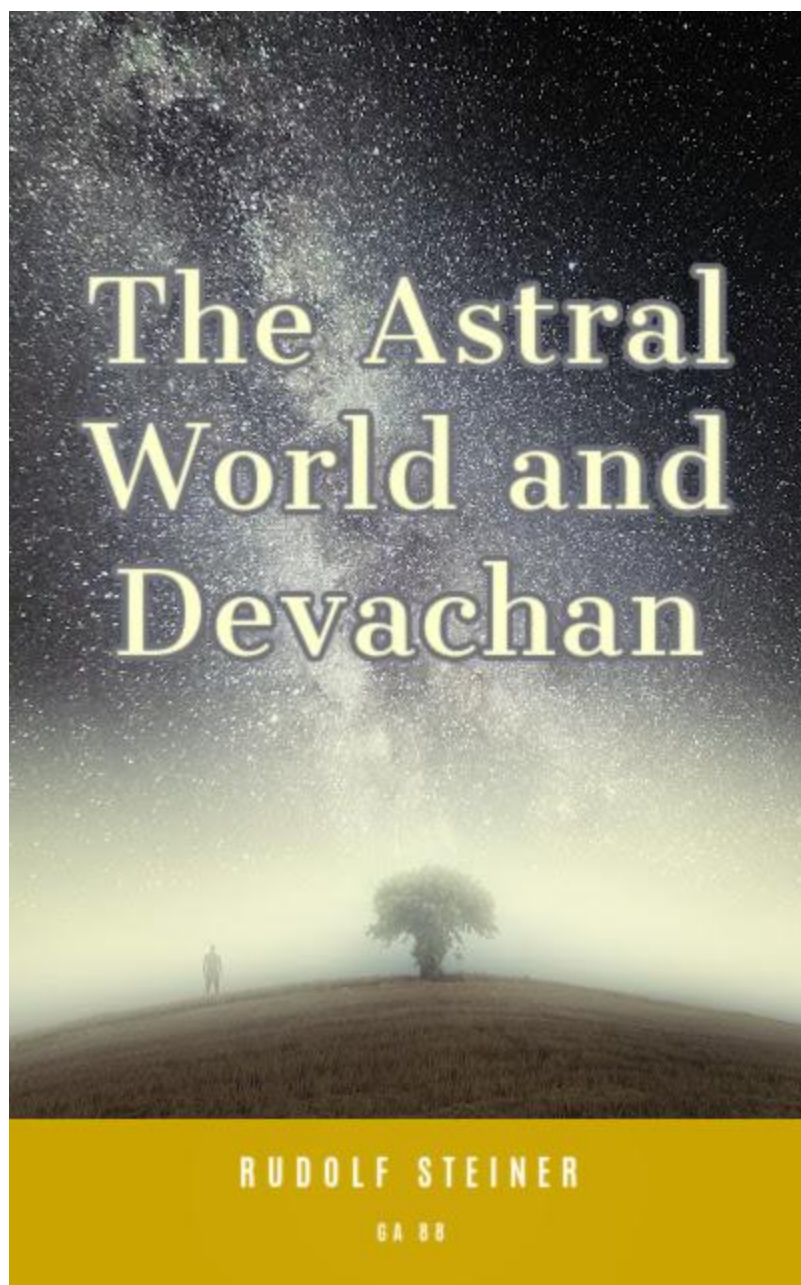

За астралния свят и Девачан

GA 88

Рудолф Щайнер

Като предистория, веднага след като Рудолф Щайнер поема ръководството на Немската секция на Теософското общество, която той основава като неин генерален секретар, той започва обширна преподавателска дейност, първоначално в рамките на берлинския клон. От 25 октомври 1902 г. той изнася лекции там всяка събота от 18:00 часа върху цялата област на теософията. За средата на ноември 1902 г. е обявен „Теософски конферсаториум“, а от декември 1902 г. дискуссионни вечери (Конферсаториум А и Б) се провеждат във вторник от 18:00 часа и в събота от 19:30 часа. Всички тези събития първоначално се провеждат в залите на Теософската библиотека на улица „Кайзер Фридрих щрасе“ 54а в Шарлотенбург, където колежката на Рудолф Щайнер, Мари фон Сиверс (по-късно Мари Щайнер), също е имала апартамент до март 1903 г.

През януари 1903 г. в списание *Der Vöhan* се появява следното съобщение : „В отговор на многобройни искания, лекционната поредица „ В цялото поле на теософията“, изнесена от д-р Рудолф Щайнер, занапред ще се провежда в събота от 20:00 часа (Шарлотенбург-Берлин, Кайзер-Фридрих-Щрасе 54а). Теософската конференция, планирана за този ден, е преместена за 19:00 часа.“

През март 1903 г. резиденцията на Kaiser-Friedrich-Straße 54а трябва да бъде изоставена. Книгите от теософската библиотека са временно поместени в апартамента на стар член, Клара Моцкус (Шарлотенбург, Schlüterstraße 62), а от март до октомври 1903 г. там се провеждат и всички теософски събития на Теософското общество: лекции на Рудолф Щайнер в събота вечер, разговорни часове А и Б във вторник и събота.

През август 1903 г. Vöhan обявява друго редовно събитие: „Освен това, през лятото всеки петък (19:00 ч.) (у госпожица Моцкус) ще се провежда вечер с лекции и дискусии, отворени за широката публика. А през септември 1903 г.: „Седмичните вечери с лекции и дискусии в петък (19:00 ч., Шарлотенбург, Schlüterstraße 62 в дома на госпожица Клара Моцкус) ще продължат през целия септември. През есента д-р Рудолф Щайнер ще започне цикъл от 6 до 8 лекции на тема „Астралният свят“. Времето и мястото ще бъдат обявени по-късно.“ Те се намират в част I от тази поредица.

Рудолф Щайнер каза: „Искам да превърна тези петъчни вечери в работно време; искам да се насоча към продължаване на разговора повече под формата на дискусия.“ Един от участниците в тези събития, Валтер Вегелан, който по-късно става известен като стенограф на лекциите на Рудолф Щайнер, разказва за това време: „През лятото на 1903 г., преди да можем да се преместим на Моцщрасе, бяхме в малкия частен апартамент на един член. Тези, които имаха конкретни въпроси, можеха да дойдат в 6 часа сутринта и така седнахме на „кръглата маса“ с д-р Щайнер. Ако някой от публиката не беше разбрал нещо, д-р Щайнер започваше отначало.“

През септември 1903 г. Рудолф Щайнер пише рецензия в списание *Luzifer* на книжка от CW Leadbeater, която наскоро е публикувана на немски език. Рецензията е в GA 34. В края на рецензията той обявява: „За моята берлинска публика бих могъл да спомена, че през есента ще изнесе цикъл от лекции за „астралния свят“.“ И добавя: „За нас, германците, бих искал само да кажа, че най-накрая трябва да заменим термина „астрален план“ с друг, тъй като е общоприето, че е възможно най-подвеждащ. През януари 1904 г. следват шест лекции със заглавие: „Светът на Духа или Девачан“. От тях само четири лекции могат да бъдат възпроизведени във втората част на този том, тъй като само някои от тях са записани. Хронологично най-ранните представяния в това издание, в част III, са от лятото на 1903 г.; те се отнасят до частни уроци, които Рудолф Щайнер е давал на Мари фон Сиверс в личния ѝ апартамент в Берлин-Шлахтензее за нея, сестра ѝ Олга фон Сиверс и приятелката ѝ Мария фон Щраух-Спетици. Мари Щайнер-фон Сиверс пише за това време (в „Какво се случва в Антропософското общество“, том 2, № 34, 23 август 1923 г.): „В допълнение към публичните лекции, които изнасяше за Обществото, след като се присъедини към него по тяхно искане, и в допълнение към работата си за слушателите в Работническата образователна школа и Свободния университет, той изнасяше вътрешни лекции за малкото, но бързо нарастващ брой членове на Теософското общество в Берлин, а по най-

любящ и задълбочен начин и за хората в непосредственото си обкръжение. Той нежно ги водеше към разбиране на духа в неговата конкретност, неговите многообразни начини на изразяване в йерархичното битие. Той ми даде богатство от инструкции, първоначално свързвайки се с индийската терминология, която бях придобил чрез изучаване на книги, но скоро ме водеше към формите на западната концептуалност. На моята приятелка, която ме посещаваше през летните месеци, беше позволено да участва в това.“

Част IV от този том съдържа малкото запазени записи от 1903 г. в хронологичен ред: В допълнение към самопрезентация на Рудолф Щайнер за лекцията му на Първото общо събрание на Германската секция на Теософското общество и репортаж от списание „Der Vöhan“ за същата лекция, това са фрагментарни бележки на Франц Зайлер за осем отделни лекции, които Рудолф Щайнер е изнесъл в берлинския клон между август и декември 1903 г. Въпреки понякога афористичния си характер, тези бележки предават ярка картина на развитието на антропософското дело на Рудолф Щайнер в Берлин.

В тези лекции Рудолф Щайнер все още често използваше индийско-теософската терминология, позната на неговите слушатели.

Част I: Върху астралния свят

1. <u>Мистерията на раждането и смъртта</u>	28 октомври 1903 г.
2. <u>Висшите светове и човешката роля в тях</u>	4 ноември 1903 г.
3. <u>Произходът и същността на човека</u>	11 ноември 1903 г.
4. <u>Съществата на астралния свят</u>	18 ноември 1903 г.
5. <u>Характерът на астралните процеси</u>	25 ноември 1903 г.
6. <u>Камалока</u>	2 декември 1903 г.

Част II: Светът на Духа или Девачан

7. <u>Светът на Духа или Девачан I</u>	28 януари 1904 г.
8. <u>Светът на Духа или Девачан II</u>	4 февруари 1904 г.
9. <u>Светът на Духа или Девачан III</u>	11 февруари 1904 г.
10. <u>Светът на Духа или Девачан IV</u>	25 февруари 1904 г.

Част III: Частни уроци

11. Десетте аватари	17 август? 1903 г.
12. Бхагавад Гита	18 август? 1903 г.
13. Първият, Вторият и Третият Логос	19 август? 1903 г.
14. Висшето развитие на човека	20 август? 1903 г.

Част IV: Девет единични лекции

15. Въпроси за повторно въплъщение	24 август 1903 г.
16. Мистерии и тайни	1 септември 1903 г.
17. Окултни изследвания в историята	18 октомври 1903 г.
18. Физически заболявания и космологични закони	27 октомври 1903 г.
19. Относно по-ранните представи за Бога	2 ноември 1903 г.
20. За падението на човека	24 ноември 1903 г.
21. Космология според Битие	8 декември 1903 г.
22. Универсален закон и човешка съдба	21 декември 1903 г.
23. Етапи на развитие на човечеството	29 декември 1903 г.

За астралния свят и Девакан,

част I

GA 88

28 октомври 1903 г., Берлин

Преведено от онлайн библиотеката на Щайнер

1. Мистерията на раждането и смъртта

Ако един охлюв пропълзи през зала, където се изпълнява Деветата симфония на Бетовен, той вероятно няма да чуе нищо от това, което събужда най-красивите емоции у хората, присъстващи в същата зала. Звуците на симфонията се изразяват във въздушните вълни на залата; тези въздушни вълни се разпространяват във всички посоки; те са външният израз на великолепната хармония на звука. Тази хармония на звука преминава през организма на охлюва, точно както преминава през човешкия организъм. У хората тя предизвиква усещания от най-висок порядък; охлювът остава недокоснат от нея. Той е в същата среда, в същата вибрираща вълна от звук като човека, но не знае нищо за това какво се случва около него. Един свят го заобикаля и той е в този свят, но няма и най-малка представа за този свят. И все пак, този свят от звукови вълни не е на някое друго място, където не е охлювът, а на същото място, където се намира всичко, от което се нуждае. Пространството, в което се намира охлювът, е изпълнено с фактите, които той може да възприеме, но е изпълнено и със съвкупност от факти, които той не може да възприеме.

По този начин установихме, че явления могат да съществуват около едно същество, без това същество да има и най-малка представа за тях, и можем да се запитаме дали ние, хората, не живеем в свят, изпълнен с факти и явления, за които първоначално не възприемаме нищо – факти и явления, които се отнасят до нашия свят по същия начин, по който звуковите вълни на Деветата симфония се отнасят до това, което един охлюв е способен да възприеме. Следователно трябва да се запитаме дали това, което усещаме и възприемаме в пространството, в което се намираме, е всичко, което съществува в нашата среда. Възможно е в нашата среда да има факти, които просто не са там за нас, защото не сме развили органите да ги възприемаме. Наистина може да има същества в нашия свят или самите ние, хората, чрез еволюция да се развием в същества, способни да възприемаме много повече от това, което е около нас в нашия свят. Подобна връзка може да съществува между по-малко или по-малко развити хора, както между охлюва и хората.

Това е въпросът, който трябва да породи спекулации в нас относно непознатите светове, които ни заобикалят, и това е и въпросът, на който Теософското движение е предназначено да отговори. По същество задачата на Теософското движение е да ни запознае със светове, които ни заобикалят всеки ден и всеки час, със светове, в

които живеем, но за които не знаем нищо при обикновени обстоятелства.

Теософията не се стреми да ни запознае със светове, които се намират отвъд нашия собствен, нито със светове, намиращи се на места, недостъпни за нас, а с онези светове, които непрекъснато се простират в нашия свят, които винаги ни заобикалят, но все пак остават непознати за нас, защото сетивата ни не са настроени към тях. Засега можем да говорим само за тези светове. Можем само да ги посочим и да ви призовем да участвате в онези практики, чрез които сетивата се отварят към тези висши светове, така че да можете да възприемате тези висши светове, точно както в момента сте способни да възприемате само обикновения свят. Бих искал да ви говоря за такива светове в следващите лекции.

Първо, бих искал да говоря за света, който ние в теософията наричаме астрален свят. Той ще ни се разкрие като свят, който не е далеч от нас, а е навсякъде, където сме. В стаята, където се намираме в момента, той е също толкова реален, колкото и светът, който виждате. Астралният свят е по-висш свят, чиито проявления проникват и се разпространяват през света, в който се намирате, точно както звуковите вълни в симфонията проникват в света на охлюва, но не се възприемат от него. Така че не говорим за нещо, което се намира извън нашия свят, а по-скоро за нещо, което прониква в нашия свят във всяка точка от неговото съществуване. Теософският възглед ни учи да разпознаваме различни такива светове; той ни учи първо да разпознаваме света, познат ни от ежедневието: физическият свят - тоест светът, който всяко човешко същество е способно да възприема със сетивните си органи, светът, който виждаме, чуваме, помиристваме, вкусваме и докосваме, светът, в който намираме природни обекти, минерали, растения и животни. Този свят е пропит, одухотворен, ако мога така да се изразя, от един по-висш свят, така наречения астрален свят, който сега искаме да опознаем. Точно както една течност се смесва с друга, по-фина течност, така че едната течност прониква в другата във всяка част, така и астралният свят прониква в нашия физически свят; а този астрален свят от своя страна е пропит от още по-висш свят, който наричаме ментален свят – тоест истинският духовен свят. Така се преплитат три свята, всеки от които прониква в другия, но от тях човешките същества, със сегашните си органи, възприемат само физическият свят. Постепенното отваряне на сетивата към световите, които са невидими и при обикновени обстоятелства нечути – това е задачата на теософията. Какво е астралният свят? Когато говорим за астралния свят, най-бързият начин да го разберем е да потърсим сред всички светогледи, които са признавали духовна сфера в допълнение към физическата, тези, които са говорили за астралния свят и неговата връзка с човешките същества. Християнският светоглед също признава този астрален свят. В ранните векове на християнството хората не са разграничавали само две природи в човешкото същество, както е правено по-късно и по-повърхностно - тяло и душа - а по-скоро са разграничавали три: тяло, душа и дух. Във всички по-дълбоки светогледи от незапомнени времена душата и духът

винаги са били разглеждани като съставни части на човешкото същество. Върнете се към онези народи, които са живели в нашите региони много преди германските племена. Погледнете храмовете на тези древни келтски народи и ще откриете, че те са имали олтар в центъра, заобиколен от три кръга от колони. Тези три кръга от колони не са означавали нищо друго освен тройната природа на човешкото същество: тяло, душа, дух. Физическата природа е добре позната. Във всички по-дълбоки религии и светогледи, душевната природа се е разбирала като това, което ние в теософския светоглед наричаме астрална. Терминът „дух“ се е разбирал като обозначение на истински вечния аспект на човешката природа. Тяло, душа и дух съставляват тройната природа на човешкото същество. Съвременната наука е изучила тялото доста задълбочено. Чрез него ние сме свързани с всичко около нас. Ние не сме изолирани, самостоятелни същества. Не бихме могли да живеем физически, ако средата ни беше различна. Представете си, че температурата на физическия свят е с десет до двадесет градуса по-висока от температурата на нашата атмосфера; хората не биха могли да живеят в такъв свят. Животът ни зависи не само от това, което се случва в рамките на кожата ни, но и от живота на явленията в природата около нас. В известен смисъл ние сме просто резултат от това, което се случва около нас. Ако нямаше растения по света, не бихме могли да се изхранваме. Само като можем да поддържаме физическия си метаболизъм, ние сме способни да живеем физически. Човешките същества са изцяло зависими от физическата си среда; тоест, те са физически същества в рамките на цялата физическа природа; те принадлежат към тази физическа природа. Материалистите от 19-ти век правилно са го виждали по този начин. Нашето тяло е ефект на физическата среда. Ние живеем във физическия свят с физическия свят. Сега знаете, че за това тяло настъпва един много специфичен момент, когато то вече не се подчинява на законите, на които е било подчинено при обичайните условия на живот; това е моментът на смъртта. В момента на смъртта тялото, което ни принадлежи, вече не се подчинява на същите закони, на които се е подчинявало през целия ни живот; и въпреки това то все още се подчинява на законите на природата. Когато умрем, нашият физически организъм се връща към естествените вещества, които са действали в това тяло през целия ни живот. Химическите и физическите сили действат във физическото ни тяло през целия ни живот. Храносмилането ни е физически процес; дишането ни е физически процес. Това, което се случва в окото ни, когато виждаме, също е физически процес; много е подобно на процеса на фотографска плака, когато ви снимат. Физически ние сме сливане на физически и химични сили, но преставаме да бъдем сливане на химични и физически сили, когато се поддадем на смъртта. Тогава това тяло вече не се държи заедно; то се влива в потока на общите физически явления. Но човешкото тяло като такова не може да бъде просто химичен и физически състав, защото в момента, в който химичните и физическите сили бъдат оставени на произвола на

съдбата, те поемат по съвсем различни пътища; те се сливат с потока от общи химични и физически процеси. Те вече не генерират процесите на виждане, слух и мислене, а вместо това навлизат в съвсем различни процеси. Следователно трябва да е имало нещо, което ги е призовало да създадат организъм по време на нашия живот. Този организъм е съставен от вещества, които не са различни един час преди смъртта и един час след смъртта. Физическият състав е абсолютно същият; но елементът на живота вече го няма. Вече го няма това, което призовава тези физически вещества да извършат мощно действие, което те никога не биха извършили, ако бъдат оставени на произвола на съдбата.

Това ни води до осъзнаването, че това тяло, съставено от физически и химични елементи – тъй като е невъзможно от чисто физичен и химичен гледна точка – трябва да бъде пронизано и оживено от висш принцип, който организира, оживява и прониква в по-нисшия. Следващият принцип, който оживява и прониква в нашето тяло, е този, който предотвратява разпадането на частите му дори по време на нашия живот; и ние наричаме това, което причинява това, астрален елемент в човешките същества.

Можем да кажем съвсем точно какво представлява астралният елемент в човешките същества. Това е, което кара всички хора, притежаващи такъв елемент в себе си, да позволят на нещо да се случи в тях, което описваме в най-широк смисъл като удоволствие и неудоволствие. Удоволствието и неудоволствието са явления, които се случват в нашите тела и в тела, подобни на нас в астрално отношение, и които не могат да бъдат предизвикани от химични или физически вещества. Вземете кристал или всяко друго физическо вещество, съставено от химически вещества. Всичко, което иначе се случва във физическия свят, може да му се случи, но не и удоволствието и неудоволствието. Те се намират само в самите човешки същества и в съществата, организирани като хората. Тези същества са пропити от елемент, способен да изпитва удоволствие и неудоволствие. Ако ударите камък, той ще полети или ще падне някъде и ще направи отпечатък. Ако въздействате на такъв природен обект по този или друг начин, можете да го видите отвън; можете дори да го подложите на процес, който го разрушава, но той никога няма да почувства удоволствие или неудоволствие. Удоволствието и неудоволствието се простират докъдето се простира астралният свят. И точно както принадлежа на външния свят чрез химичните и физичните процеси, протичащи в мен, така аз наистина и реално притежавам всички различни нюанси на удоволствието и неудоволствието в мен; и чрез тези различни нюанси и проявления на удоволствието и неудоволствието, аз принадлежа на свят, който прониква и оживява нашия физически свят и който е също толкова извън мен, колкото и вътре в мен. Пространството съдържа не само въздух, който поддържа физическия живот, но пространството е пронизано и от астрален свят, в който ние, хората, участваме, точно както участваме във външния физически свят. И точно както не бихме могли да живеем като физически същества,

без да позволим на физическата енергия да тече през нашия организъм, така и не бихме могли да живеем като същества на удоволствието и неудоволствието, като астрални същества, без да участваме в това, което се случва в астралния свят – това, което живее и се влита в него и което непрекъснато ни прониква и оживява. Точно както сме разграничени от кожата си във физическия свят и по този начин индивидуализирани, така и ние сме затворени в общия астрален свят. В него ние сме индивидуализирани като отделни астрални същества и участваме в този астрален свят около нас.

Вече посочихме един свят, който прониква, преминава през и се излива в нашия физически свят, точно както светът на звука в Деветата симфония се излива в света, в който живее и охлювът. В обикновения живот човешките същества възприемат света чрез сетивата си, но не са в състояние да възприемат този свят, който ги одухотворява и преплита и представлява техния собствен астрален организъм. Фактът, че не възприемаме свят, обаче, не е причина да се твърди, че този свят не съществува. Защо възприемате всеки друг човек, седнал тук, като физическо същество? Защото очите ви са настроени да възприемат физическите лъчи светлина през очите ви. Очите ви могат да възприемат физическите тела на другите хора около вас. Тези физически тела са реални за вас. Те не биха били там за вас, ако очите ви не бяха там, за да ги видят. По същия начин, във всеки от тези други хора удоволствието и неудоволствието съществуват в безброй нюанси. Един свят, също толкова богат, колкото този, който виждате с очите си, съществува във всеки от вас; това е богат свят на удоволствие и неудоволствие. И също толкова реално, колкото е реалното ви физическо тяло, е второ тяло, което прониква във физическото тяло, тяло, чрез което това физическо тяло е напълно проникнато. Не бива да кажем, че само това, което виждате, това, което можете физически да възприемете, е реално, защото всеки от вас знае, че един свят на удоволствие и болка живее във вас, също толкова истински, колкото мускулната тъкан и нервните влакна. Само защото духовните ви очи не са отворени, вие не виждате тези реалности. Ако очите ви бяха отворени за това, тогава с всеки друг човек, точно както възприемате цвета на кожата му и дрехите му, вие също щяхте да можете да ги възприемате като проникнати от сили и вещества, от същества, които са реални, които можем да опишем като същества на удоволствие и неудоволствие. За тези, чиито сетива са отворени за тези реалности, този свят е също толкова реален, колкото и физическият свят.

В допълнение към физическото тяло, всяко човешко същество притежава астрално тяло, наречено така, защото свети с ярка светлина за виждащия, което е израз на целия живот на удоволствие и неудоволствие на човека, на всичко, което живее в него като емоция. Точно както вие самите знаете, че сте направени от плът и кръв, и другите могат да възприемат това, така и чувствата на удоволствие и неудоволствие са налице само за вас, стига никой друг да не ги възприема. Вашият астрален

организъм е малко по-голям от физическото ви тяло, простирайки се леко отвъд него. Представете си зала, в която се провежда събрание и в която различни оратори се обръщат към публиката. Когато ясновидецът гледа през залата с ясновидските си очи, той възприема не само думите, които се изричат, не само искрящите очи и изразителните физиономии; той вижда и нещо друго: той вижда как страстите се преливат от говорещия към другите хора; той вижда как усещанията и чувствата се разпалват в говорещия; той вижда дали говорещият говори например от отмъщение или от ентузиазъм. В ентузиаста той вижда как огънят на астралното тяло се излъчва, а в голямата тълпа от хора вижда множество лъчи; те от своя страна предизвикват удоволствие или недоволство у говорещия. Съществува взаимодействие на темпераменти, което се разгръща открито и ясно пред виждащия. Това е свят, също толкова реален, от който ние сме част, колкото и външният свят, в който живеем.

Не е напразно, нито безцелно, че Теософското движение е насочило вниманието на хората към тези невидими светове, от които човешките същества са част и в които ние непрекъснато изпращаме своите влияния. Не можете да изречете дума или да формирате мисъл, без емоциите да се излъчват в пространството. Точно както нашите действия се излъчват в пространството, така правят и нашите чувства; те проникват в пространството и влияят на хората и целия астрален свят. При обикновени обстоятелства човек не осъзнава, че от тях произтича поток от следствия, че те са причина, чиито последици могат да бъдат възприети навсякъде по света. Той не осъзнава, че по този начин може да причини и вреда, че изпраща потоци от удоволствие и недоволствие, от страсти и импулси в света, които могат да засегнат другите хора по най-вредния начин. Той не осъзнава какво причинява с емоционалния си живот.

Нашето знание не е предопределено за безцелно съществуване; то не е предназначено просто да го разпознаваме, нито пък съществува заради самото себе си. Красив израз на западната наука се е превърнал в вяра, че знанието съществува заради самото себе си. Тези, които се задълбочават в източната мъдрост, намират нещо различно от знанието заради самото себе си. Те знаят, че знанието е свързано с действие в света в съответствие с това знание. Ние опознаваме физическия свят, за да не действаме във физическата природа сякаш в хаос. И опознаваме висшата природа, за да можем да действаме в рамките на тази висша природа по съзнателен начин. Който разпознае и овладее тази висша природа, се научава да действа съзнателно в нея; той се научава да овладява мислите си и да не им позволява да действат хаотично, нито да ги оставя да се движат хаотично, а да ги държи под контрол; той се научава да овладява вътрешния си живот, да регулира вътрешния си живот, така че той да има пречистващ ефект върху околната среда в най-идеалния смисъл. Чрез това висшите светове – които, нека подчертая, са също толкова реални, колкото и нашият физически свят, всъщност дори по-реални –

придобиват огромно значение за физическия свят. Който знае, че това, което се случва в астралния свят, е много по-важно за световния процес от това, което можеш да видиш и направиш във физическия свят, той ще оцени правилно и значението на този свят.

Ако се издигнете още по-нагоре, ще откриете светове, които са дори по-важни от астралния свят. Християнската религия също говори за тях. Това, което тя нарича „душа“, е астралният свят; това, което тя нарича „дух“, е това, което познавате в теософията като „ментален план“. Защо висшият, астрален свят е толкова безкрайно по-важен от физическия свят? Защото физическият свят не е нищо друго освен израз на този астрален свят, ефектът на астралния свят. За да илюстрирам това, бих искал да цитирам едно явление, което ще ви покаже колко безкрайно по-значимо е това, което се случва в астралния свят, от това, което се разгръща във физическия свят. Това, което имам да кажа, се нарича в ученията на мистицизма и в теософията мистерията на раждането и смъртта. Това е една от най-големите мистерии или тайни на света. Говорим за седем световни тайни.

Тези, които мислят тривиално – а днешният свят е твърде склонен към тривиално мислене – лесно ще ни обвинят в фантазия и неясност. Но ние, теософите, знаем значението на трите думи, които често са били споменавани в ранните векове на християнството, когато християнството все още е било сред най-дълбоките религии в света: възприятие, мислене и предположение. – Тези три думи са били споменавани една до друга. Фактът, че предположението е било споменато редом с възприятие и мислене, ни показва, че хората не са били толкова самонадеяни по отношение на знанието, колкото са днес. Да, хората днес са самонадеяни по отношение на знанието, самонадеяни, защото са враждебни към всичко, което сетивата и интелектът им не могат да схванат. Само си представете, ако охлювът си позволи да каже, че тук, в тази зала, няма нищо друго освен това, което възприема – не бихме ли трябвало да кажем за този охлюв, че проявява голяма нескромност по отношение на знанието? Не се заблуждавайте. В най-лошия смисъл на думата, същото е и с човешките същества, когато казват: „Това, което умът ми не може да възприеме или проумее, не съществува на този свят.“ – Две неща, възприятието и мисълта, ни носят красота, величие и число в света. Но има и трето нещо, което ни държи смирени, което ни кара да се стремим, което ни води все по-дълбоко в света: това е предположението – предположението, че може да има нещо друго освен това, което знаем.

Теософското движение се различава от всички други интелектуални движения в това отношение. Какво иска обикновеният учен, който се гордее с образованието си и е самонадеян по отношение на обикновеното си знание? Той иска да преследва всичко, което може да възприеме и разбере, и иска да разшири знанията си до безброй неща. Все едно охлюв пълзи във всички посоки и възприема каквото може да възприеме – той не би възприел нищо друго освен това, което неговите подобни

на охлювоподобни органи са способни да възприемат. Така е и с човешките същества. Ето защо добавихме елемента на предположение към възприятието и мисълта – предположението, че докато продължаваме да се развиваме, висшите сетивни органи ще се отворят пред нас, разкривайки това, което обикновено е скрито от нас в света. По този начин начинът на мислене на теософа се различава от този на обикновения учен по това, че той се стреми да развива себе си, че вярва честно и искрено в развитието на своите способности и се стреми да работи върху себе си. Това, скъпи присъстващи, е теософското отношение: да работиш върху себе си, за да могат да ни се отворят висши способности, за да можем да станем способни да възприемаме смисленото и значимото в заобикалящата ни среда. Това трябва все повече да се превръща в западно отношение, ако западното човечество не желае да бъде напълно погълнато от материалистичното течение. Ако това теософско отношение се разпространява все повече и повече, тогава хората ще осъзнаят, че всички външни физически факти и явления са следствия, ефекти на по-дълбоки причини, намиращи се в астралния свят или дори в по-висши светове. Обикновено западната наука се задоволява да изследва тялото във всичките му компоненти. Но теософското мислене пита: Дали това тяло се е сглобило само? Каква може да е причината за това? Можем ли да вярваме, че силите там в природата чувстват нужда да се сглобят в човешко същество? Не. Всеки, който е способен да види във висшия свят, знае, че преди да живее във физическия организъм, преди раждането, човешкото същество е живяло в астрално съществуване. Точно както сме имали астрално съществуване преди физическото си съществуване, преди раждането, така и ние имаме астрално съществуване след раждането си и това се простира отвъд физическото ни тяло. Всичко това е обхванато в това, което наричаме мистериата на раждането и смъртта. Теософията разбира важността на третата дума: предположение. Това, което предполагам днес, може да стане знание още утре, а това, което предполагам вчера, днес се е превърнало в сигурност за мен. Който се доверява на по-дълбокия смисъл на това предположение, не вярва в ограниченията на знанието; той си казва: Не вярвам, че това, което разпознавам във всеки един момент, е най-дълбоката истина. – И така ни е ясно, че дори в най-важните природни явления, нейните закони и нейните същности са дълбоко забулени. „Мистериозна посред бял ден, природата не може да бъде свалена от завесата си.“ Мистериозна, загадъчна е природата, е целият живот и да я проникне е задача на човечеството. Защото работата с мистериите е задача на човечеството.

Говорим за седемте велики мистерии на живота. Има седем велики мистерии, които ни разкриват седемте велики фази на живота. Те се наричат „неизразими“.

Четвъртата от тези велики мистерии, в която ще бъдем постепенно въведени чрез тези лекции, е мистериата на раждането и смъртта. Не е нужно да повдигаме завеса, за да разберем мистериата на раждането и смъртта. Тялото, което живее между

раждането и смъртта, е посетено от друго тяло, което съществува само в астралния свят. Нашето астрално тяло предшества физическото ни тяло. То е основният тон на нашия емоционален живот, основният тон на нашия темперамент и нашите страсти. Това е, което виждащият възприема в астралния свят. Преди да се роди човек, този основен тон – който всеки от нас носи в себе си – изгражда физическото тяло. Нашите физически тела не създават нашите страсти, желания и темпераменти; по-скоро те идват от друг свят и избират съответните тела. Следователно, всеки човек е надарен с много специфична душевна същност. Всеки, който е способен истински да изучава човешките същества, знае, че хората се различават един от друг, че няма двама еднакви души по отношение на страстите, желанията и природата на физическите си тела. По отношение на природата на физическите си тела те може да се различават само леко един от друг, но хората се различават изключително много по отношение на астралната си природа.

Преди да се роди човек, виждащият вижда астралното тяло на човека – сборът от неговите желания, инстинкти и страсти – течащи към мястото на раждане; те по-късно ще се развият във физическото тяло и ще взаимодействат с външния свят. И в това астрално тяло, като най-съкровена същност на въплъщаващия се човек, се намира истинското висше духовно същество на човека. Слизайки от още по-висш свят, това висше духовно същество на човека се обгражда в астралния свят с това, което наричаме субстанция на желанията, астрална субстанция. Така то прекосява астралния свят със светкавична скорост. Виждащият го вижда в астралния свят много преди раждането на човека. То съществува в светеща, камбановидна форма и се спуска върху човешкото тяло, за да го одухотвори. Това, което казваме днес за такава астрална субстанция, лесно може да бъде обвинено в фантастични спекулации и е естествено, че когато говорим по този начин в днешния свят, можем да се сблъскаме с това обвинение. Затова трябва да бъдем още по-предпазливи. Не бива да си позволяваме да говорим за това по този начин, нито пък бива да говорим за това, освен ако не се чувстваме също толкова здраво и сигурно у дома си в този свят, колкото и във физическия свят.

Считам за изискване учителят по теософия да защитава само толкова от доктрината, колкото може да обоснове с чиста съвест; тоест, изисквам от всеки теософски учител да говори само за това, за което самият той има преки познания.

Теософският учител не бива да казва нито дума за тези висши светове, ако не е способен сам да провежда изследвания; точно както никой, който не е учил химия, не може да говори за нея. Следователно в тези лекции ще казвам само това, което мога да кажа с абсолютна сигурност. Никой не е способен да опише астралния свят в неговата цялост; той е по-богат и по-обширен от нашия физически свят.

Признавам, че дори духовният изследовател може да греши в детайлите, точно както човек може да греши във физическия свят, например, когато се опитва да определи височината на планина. Но точно както такава грешка в детайлите не

може да бъде причина за отричане на физическия свят, така и човек не може да бъде изкушен да отрече реалността на астралния свят поради грешка в детайлите. Преди да се роди човек във физическия свят, той живее в астралния свят като същество на инстинкт, със своето „тяло на желанието“. В астралния свят няма раждане или смърт в същия смисъл, както във физическия свят. В астралния свят важи мистерията на така нареченото „привличане по избор“. Тя работи по същия начин, както в този физически свят с нашите желания и мечти. Точно както едно желание се развива от друго, така е и в астралния свят. Едно същество се развива от друго чрез вечен процес на размножаване, без да е необходимо да записваме раждането и смъртта. Съществата са подвластни само на закона за привличането, а не на раждането и смъртта. Защо физическите същества са подвластни на раждането и смъртта? Искях да обърна специално внимание на този въпрос днес. Откъде идват раждането и смъртта във физическата природа? Казах, че преди човек да живее във физическия свят, той живее в астралния свят и там е подвластен на закона за привличането; там няма да има раждане и смърт. Но сега има раждане и смърт, защото астралният свят образува средната точка между два други свята. Човешките същества са граждани на два свята. Те сочат надолу към физическия свят и нагоре към най-висшето, духовния свят. Чрез своята астрална природа, човешките същества свързват духовния свят в неговата вечност с физическия свят. Дълго време, през няколко космически епохи, човешките същества са били просто астрални същества. Сега сме в петата „коренна раса“, следатлантската ера, която е предшествана от четвъртата и третата. Едва в третата „коренна раса“, лемурийската ера, човешките същества стават физически същества; преди това те са били по-близо до астралния свят. Тогава обаче, когато човешките същества все още са били астрални същества, те все още не са притежавали силата на духа. Висшата, духовна душа се е обединявала с астралното същество само в момента, в който духовното се е обединявало с физическото. И това обединено духовно-физическо същество изисква раждане и смърт за физическото. Следователно, тъй като човешкото същество е сцена за най-висшето духовно, то трябва да се роди и да умре във физическото. Астралното същество нито се ражда, нито умира. По този начин духовното същество ще запази своята вечност, като отново и отново унищожава физическото същество, за да се възнесе отново в духовния свят и след това отново да се спусне във физическия. Гьоте загатва за това в своя прозаичен химн „Природа“: Животът е най-красивото му изобретение, а смъртта е неговата стратегия за много живот.

Това взаимодействие на раждането и смъртта – мистерията на самия живот – ще продължи да бъде във фокуса на тези лекции, а също така ще се запознаем със съществата от астралния свят, които досега едва сме споменавали, за да осъзнаем, че има повече същества, отколкото човешките същества, със сегашното си материалистично мислене, могат дори да си представят.

2. Висшите светове и ролята на човечеството в тях

Замислените хора може би биха приели едно събитие, случило се съвсем неочаквано през последните дни, като доказателство, че в пространството, в което всички ние се намираме, може да има много непознати неща, от които внезапно възприемаме ефекти, без да сме имали предварителна представа за тяхното съществуване. Вероятно вече сте се досетили, че говоря за събитие, случило се миналата седмица: В един прекрасен следобед – беше миналата събота – всички телеграфни линии във Франция внезапно спряха да работят; беше невъзможно да се изпрати телеграма или да се осъществи телефонно обаждане до което и да е място във Франция и никой физик не можеше да разбере какво е причинило това. До вечерта електрозахранването се върна към нормалното. Това прекъсване се усети по целия свят. Никой не е имал представа предварително, че нещо подобно може да се случи на нашата планета – че всички телеграфни линии внезапно ще спрат. Науката със сигурност ще открие причината. Но трябва да осъзнаем, че може да има постоянно действаща сила в света, която дори не можем да си представим – връзки, за които не знаем нищо, чийто начин на действие не можем да предвидим. Ние, хората, принадлежим към астралния свят, точно толкова, колкото принадлежим и към физическия свят. Ние също принадлежим към други светове, но можем да разберем съществуването на тези светове само когато видим какви сили действат от по-висшите сфери. За тези, чиито очи са отворени за астралния свят, се разкрива нова реалност: светът, в който виждаме всички наши стремежи и инстинкти, всички наши страсти и темпераменти, също толкова ясно, колкото виждаме нещата около нас във физическия свят. Този астрален свят обаче не е най-висшият. Той е този, който лежи едно ниво по-високо от нашия физически свят; това е по-фин свят, който прониква в целия ни свят. Тогава нашият свят е проникнат и от още по-висш свят, действителният духовен свят, който ние в теософията наричаме деваканичен или ментален свят и който, след като сме отворили очи за него, ни позволява да виждаме мислите – тези, които не са преплетени с чувства и желания, тоест чисти мисли – сякаш са неща. Това са трите свята, към които принадлежат човешките същества; Това са трите свята, през които те преминават в живота си от въплъщение на въплъщение. Следователно, астралният свят не е най-висшият свят, с който си имаме работа. Специална лекция ще бъде посветена на духовния свят.

Сега ще разгледаме този междинен свят, който, тъй като се намира най-близо до нашия физически свят, е от особено значение за нас. Ние приписваме това, което е известно като психическо зрение, на онези, чиито очи са отворени за тази сфера. Не само физическите неща им се струват, но и всичко, което живее в човешките същества като инстинкти, желания и страсти, също им се струва като вещи. Този астрален свят е степенуван. Той е толкова великолепен, че нашият физически свят не може да бъде сравнен с него. Мога да дам само бегло негово описание. Онези,

чиито очи са отворени за него, виждат неща, които обикновеният човек наистина възприема, но които все още не може да разгадае. Това е психическото зрение. Но има още по-висша форма на виждане: духовно виждане. То се отнася до психическото виждане подобно на гледката от върха на планина – тоест от висока гледна точка – или от склона на планината надолу към местата и обектите, разположени в долината. Представете си село, град и околностите му, но гледани отдолу, от земята, на която стоите; това е сравнимо с физическото виждане на обикновения човек. Ако се изкачите на планината и спрете някъде близо до средата, гледката, която имате оттам, може да се сравни с психическото виждане. Ако се изкачите чак до върха на планината, тогава можете да сравните гледката с духовното виждане. Само малцина хора в нашата епоха притежават това духовно виждане. По-късно ще има повече хора, които го притежават. Тези, които го притежават, са тези, които са го придобили чрез предишни прераждания, водейки чист, умствен живот – тези, които в сферата на мисълта са търсили пътищата на чистото, кристално ясно възприятие на света. Човекът, за когото стремежът към чисто морално действие е бил толкова естествен, колкото е естествено за обикновения човек да се занимава с ежедневните си дейности, удоволствия, страсти и инстинкти – човекът, за когото животът в чиста мисъл е бил нещо естествено – ще донесе със себе си в следващия живот способността да вижда тези неща, на които се е посветил в предишни животи, точно както другите хора виждат физическите неща. Той вижда през света; той гледа, така да се каже, отгоре не само във физическия свят, но и в този, който описах като астрален свят. Той може да го опише – с общи черти, разбира се – както изглежда отгоре, но може да го опише по-ясно от този, който притежава само психическо зрение.

Части от психичното зрение са това, което преживяваме чрез хипноза и магнетизъм. Сомнамбуличното зрение също е част от психичното зрение. Въпреки това, ако останем на психичното ниво, не сме на върха. Грешката е все още възможна там. Само тези, които притежават духовно зрение, могат да обхванат света в неговата цялост. Само тези, които виждат нещата отгоре, имат ясна представа за нещата от психическия свят. Този, който е способен да погледне в този психичен свят, знае като факт, че произходът на човешкото същество, неговото начало, не се намира във физическия свят. Той знае, че това, което се намира в човешкото същество като физическо тяло, е било избрано от по-висше тяло, от нещо, което е съществувало преди физическото тяло.

Възможни са две перспективи: материалистичната и духовната.

Материалистическата перспектива е тази, която вярва, че човешките същества създават физическото си съществуване от физически вещества и че според тази гледна точка тези материални вещества след това пораждат духовното. Тази гледна точка след това изследва някакво материално явление, като пита например: Какво се случва в организма, какво се случва във фините функции, протичащи в мозъка,

когато в нас възникне чувство или идея? Този, който притежава психическо зрение, знае, че това тяло не се е самоизградило; той знае, че тялото е избрано от неговия собствен висш аз, който обитава в него. „Създаване“ не означава това, което днес наричаме създание, а по-скоро означава избор. Тоест: човешката душа, психиката, която идва от други региони, е избрала това тяло, за да може то да служи като инструмент за преследване на целите, които произлизат от един висш свят.

След като казах това, нека накратко очертая как човешките същества се подготвят за своето земно поклонение. Нека сега покажа как възникват човешките същества, а друг път ще изследваме техния космически произход. Днес ще се съсредоточа само върху това, което води до човешкото съществуване в нашата настояща епоха.

Говоря за факти, защото, както вече казах, всеки, който говори за астралния свят, трябва да претегля всяка дума, трябва да я изследва не веднъж, а многократно. Не приемайте думите ми като произнесени небрежно, а по-скоро като нещо, за което се чувствам напълно отговорен. Можете да приемете това, което представям, като факти, точно както бихте приели това, което естествоизпитателят представя като факти, които може да наблюдава с телескопа, бинокъла и т.н.

Човешките същества не са просто живи същества; по-скоро те живеят отново и отново през много, много превъплъщения. Човешките същества често приемат физическо тяло. Това физическо тяло е най-външният от слоевете, в които е обгърнат истинският аз. Това истинско човешко същество, което преминава от превъплъщение в превъплъщение, носейки вина и изкупление от едно превъплъщение в следващото, се нарича висш аз. При раждането този висш аз влиза в тялото ни. След смъртта този висш аз напуска тялото, само за да се появи отново в света в ново превъплъщение след хилядолетие и половина до две хилядолетия. Междувременно този висш аз пребивава във висшите светове и след като премине в един вид състояние на зрялост, той се стреми да се превъплъти отново. В него живее, така да се каже, желанието да бъде отново активен в материалното, земно съществуване, да научи урок отново в земното съществуване. Сега трябва да разгледаме двойствения, двойствен процес на човешкото развитие. Това разглеждане ни предоставя два набора от факти: единият, който се случва в нашия физически свят, и другият, който се случва във висшия свят. Засега ще очертая само този висш свят.

В интервала [между смъртта и новото раждане] човешкото същество се намира в чисто духовния свят – менталния свят или Девачан – свят, който има две области: чисто духовен, висш свят и по-нисш. Висшият духовен свят, който наричаме още „Сферата Арупа“, винаги се навлиза от човешкото същество между две въплъщения. Неразвитият човек остава там за по-кратко време, развитият – за по-дълго. Всяко човешко същество трябва да премине през тази област. Ще видим по-късно защо. От тази област те трябва да се спуснат в по-нисшата област, тази, в която за нас се намира субективната мисъл – мисловната субстанция. В тази област Азът приема

мисловно тяло. Той се обгражда с мисловна субстанция, за да можем да следваме този Аз, както сега навлиза в света на мисловната субстанция от по-висшата област. Тези сфери всъщност не са наложени една върху друга, а по-скоро са взаимосвързани. Той е като жив организъм, само че този е по-активен от нашия физически организъм. След като Азът е навлязъл в тази област на мисълта и е образувал организъм от мисловната материя там, едно желание го тласка по-надолу. Той се обгражда с материя от астралния или психическия свят, така че висшият Аз, преди да влезе във физическия организъм, вече е висш организъм. Всеки от нас е бил висш организъм във висшите области. Той е бил мисловна субстанция и тя от своя страна е била вплетена в астралната субстанция. Ние сме били такъв организъм, преди да влезем във физическото тяло. Този астрален свят е също толкова ясен и прозрачен за виждащия, който може да изследва психическата сфера, колкото е физическият свят за очите на физическия изследовател. Във физическия свят разграничаваме три вида съществуване, три състояния на материята: твърдо, течено и газообразно; освен това съществува и това, което е известно като етер, етерната субстанция, която е причината светлината да пътува през пространството, топлината и т.н. Това е най-финото състояние на физическия план. То е абсолютно същото по отношение на класификацията, но доста различно по отношение на качеството и свойствата, в астралния свят. В астралния свят си имаме работа с различни астрални субстанции. Нещо прониква в света, който познаваме; нещо прониква във всички нас, хората, и ние го наричаме астрален свят. В астралния свят виждаме астралните субстанции, без да можем да ги схванем напълно. Дори през Средновековието хората, които са знаели нещо за това, са говорили за субстанции, чрез които се осъществява привличането на аза [във физическото], и са наричали тези субстанции „хумори“. Това, което в нашия физически свят представляват тези различни състояния на материята – твърдо, течено, газообразно и етерно – в психическия свят са четирите хумора; но можем да ги назовем само според тяхното отражение, такива, каквито са в нас, такива, каквито живеят в нас. Физическите състояния на материята – твърдо, течено, газообразно, етерно – съответстват в астралния свят на това, което наричаме четири темперамента. Това, което ни кара да имаме този или онзи темперамент, съответства на много специфично състояние на материята. При някой, който има холеричен темперамент в астралното тяло, този от хуморите, който съответства на холеричното състояние на материята – холите – е особено развит. Така в астралния свят имаме темпераментите като еквиваленти на четирите състояния на материята. Точно както древните са говорили за земя, вода, въздух и огън, така са говорили и за четири състояния на материята в астралното царство и те се състоят от астрални вещества. В зависимост от това дали едното или другото астрално вещество преобладава, човек притежава единия или другия темперамент.

Точно както нашето физическо съществуване се характеризира с пространство с неговите три измерения, съществува и астрално пространство, което обаче е от различна природа от нашето физическо пространство. И тъй като е от различна природа, за начинаещия е трудно да се ориентира там. В астралното царство също има нещо, което съответства на физическите измерения. Точно както нашето физическо пространство има височина, ширина и дълбочина, така има и специфични измерения в астралното поле. И сега има любопитна връзка между измеренията в астралното царство и това, което наричаме „време“ във физическия живот. Минало, настояще и бъдеще във физическото царство са просто проекции, сенчести образи на онези измерения, които съставляват измеренията на астралния свят. В астралния свят също има нещо като минало, настояще и бъдеще като измерения. Но това, което отличава астралния свят от нашия физически, е, че има друго измерение, немислимо за нашето физическо съществуване, което съществува отделно от настоящето, миналото и бъдещето и което често се счита за четвъртото измерение. Това е фигуративен, но не съвсем неподходящ израз. Никой, който няма око за това, не бива да говори за четвъртото измерение.

Астралният свят е объркващ за онези, които го зърват за първи път. Той се различава и от физическия свят по това, че нещата не са твърди, а пропускливи. Затова го наричаме и област на пропускливост. За астралното око няма телесни граници, както във физическия свят; задната част на всяко тяло е също толкова видима, колкото и предната. В астралния свят ние всъщност не виждаме отвън, както във физическия свят. Знаете, че във физическия свят виждаме нещата такива, каквито стоят пред нас, така да се каже; например, виждаме дърветата в алея, водеща далеч от нас, в перспектива. Пространството ни предлага перспективен поглед. По-далечните дървета сякаш са се приближили едно до друго, докато по-близките дървета изглеждат по-далеч едно от друго. Този начин на виждане престава напълно в астралния свят. Там виждаме нещата отвътре. Ако погледнете куб отвън, страните на куба ви се струват в перспектива. Астралното виждане е, така да се каже, сякаш стоите в центъра на куба и можете да го видите отвътре от всички страни. Ледбийтър също е казал това в своята **Астрална равнина**. Ние можем само да предоставим един вид символ, един вид проекция на това. Нашите думи се отнасят само до физическия план; следователно първо трябва да преведем това, което виждаме в астрала, на физически език. Когато казваме, че виждаме нещата отвътре в астрала, това е просто превод на това, което съществува в астрала, във физическата проекция. За начинаещия това създава един вид объркване, защото той вижда нещата от различен ъгъл [от този, с който е свикнал]. Тяхната перспектива се променя напълно. Всички начинаещи споделят това преживяване. Например, ако видите число в астрала, да речем 265, вие, по стар навик, ще го видите така, както бихте го видели отвън във физическия свят. В астрала обаче вашата перспектива е да виждате нещата отвътре. Числото трябва да се чете като

562 в астрала, защото перспективата е отвътре и по този начин трябва да се чете симетрично обърнато от другата страна. Това са причините за объркването, което първоначално възниква сред начинаещите, чиито очи са отворени. Теософски принцип обаче е, че очите на никого не трябва да се отварят, освен ако това не е направено от ръката на адепт, както наричаме знаещите в тази област. Тези, които са водени от Учители, не могат да бъдат изложени на подобни грешки.

Това е светът, в който човешкото същество се намира преди физическото си въплъщение, преди да се е оформило физическото му тяло. Нека сега разгледаме какво идва от физическия свят, за да посрещне астралния организъм: физическата телесност на човешкото същество, която се създава от физически, физиологични сили. Бих искал да насоча вниманието ви към един факт, който се отнася както до мистерията на раждането, така и до смъртта. Чрез навлизането във физическия свят, чрез завладяването на физическия свят и вплитането на физическа материя в своето същество, човешкото същество става подчинено на законите на размножаването, законите на това раждане и тази смърт, както ги познаваме във физическия свят днес. Разбира се, има и друг вид раждане и друг вид смърт; но раждането и смъртта, които познаваме, са съществували само в нашата епоха на човечеството, през атлантския период и част от лемурийския период. Тези три епохи на човечеството [коренни раси] са предшествани от две други, в които човешките същества не са имали тела, толкова плътни, колкото нашите. Те са имали фино, все още не грубоматериално тяло, и това, което сега познаваме като физически процес на размножаване, все още не е било свързано с това тяло. Това се случва за първи път в рамките на третата коренна раса [по време на Лемурийската епоха]. Преди това е имало форма на размножаване сред живите същества, която все още напомня за най-нисшите природни същества днес, които се размножават просто чрез клетъчно делене. Клетката се свива и дели; това е безполово размножаване. По време на първата и втората коренна раса [в Полярната и Хиперборейската епоха], човешките същества са се размножавали чрез такова разделяне на етерното тяло. Тези две човешки раси, които са предшествали третата, са се размножавали по такъв начин, че едното тяло е позволявало на другото да излезе от самото себе си. Тази форма на размножаване сега е просто остатък от онези най-древни епохи.

Може би знаете, че в древността е имало почитане на Адам Кадмон. Знаете това от индийските езотерични учения, а също така сте запознати с историята за двойното сътворение от Библията. Първата история за сътворението ни казва: Бог създаде човечеството и – както буквално се казва там – създаде човечеството мъж и жена. – Половото размножаване не е първата форма на размножаване. Това, което често се възприема като противоречие, когато се гледа повърхностно на Библията – двата разказа за сътворението – не е противоречие, защото първият разказ говори за онези човешки раси, в които все още не е имало полова диференциация, които все

още са били мъж и жена. Едва в третата коренна раса, в лемурийската епоха, се е случило разделянето на половете, заедно с това, което днес наричаме физическо раждане и смърт. Но [през това време] се е появило и нещо друго, което не е съществувало преди: човешките същества все още не са притежавали силата на въображението [в съвременния смисъл]. Фактът, че можем да си представим даден обект днес, е нещо, което се е случило едва в петата епоха. Мога да създам ментален образ, например, на бутилка. [По-ранните хора] все още не са могли да правят това. Способността за въображение се е развила едновременно с физическата материалност.

Колкото и да е странно, сега се сблъскваме с един от онези важни исторически факти, които впоследствие доведоха до основаването на Теософското движение в наши дни. През последните две десетилетия на 19-ти век естествените науки формират идеи за половото размножаване, раждането и смъртта, които теософите вече са имали преди векове. Последният период, на който всички сме свидетели, хвърли светлина върху физическото размножаване на хората и следователно на висшите животни. Днес научните изследвания вече не поддържат същата гледна точка, каквато са имали преди двадесет години, а именно, че съществуването на два пола е необходимо. Можете да прочетете това днес в научни трудове. Надеждни и авторитетни изследвания показват, че настоящият начин на размножаване има съвсем различна цел от тази, която му е била приписвана преди. Защото природата би могла да се справи също толкова добре и с един пол. Сега е научно доказано, че два пола не са необходими за размножаването, че нещо друго е било предвидено с половия диморфизъм, защото един пол би бил достатъчен за размножаване. И така, каква е целта на половия диморфизъм? Тук науката ни казва: Половият диморфизъм е възникнал, за да може да се осъществи смесване на качества. В противен случай би имало много по-малко разнообразие във физическото тяло; по-късните потомци винаги биха проявявали същия тип като най-ранните си предци. За да смеси колкото е възможно повече вещества, за да постигне това смесване на качества, природата е създала два пола. Разнообразието е трябвало да се появи в третата човешка раса. И тогава са се появили и първите животни. Природата е преследвала целта да създаде възможно най-разнообразни същества, така че съществата, слизащи от духовните и астралните сфери, да могат да намерят възможно най-разнообразни тела. Човечеството е трябвало да намери ново тяло, което е претърпяло най-разнообразно смесване, за да не остане от стария тип. Виждате ли, това, което е изследвано тук от естествената наука, е точно това, което теософията е учила от древни времена.

След като видяхме както спускането на духовното, така и как физическото среща с низходящото духовно, нека разгледаме процеса още веднъж. Това, което казвам, са факти; то е абсолютно сигурно. Ще опиша елементите, присъстващи в процеса на човешкото въплъщение от двете страни. Първо, при човешкото въплъщение се

занимаваме с развитието на ембриона, който в ранните дни прилича на малка рибка. Трябва само да скицирам този ембрион; изглежда горе-долу така. (Беше нарисуван на черната дъска; рисунката не е запазена.) Около седемнадесетия ден астралното същество идва да се срещне с този ембрион; и психическият изследовател познава това астрално същество, както физическият изследовател познава физическото. Виждащият вижда много фуниевидни фигури в астралното царство. Това са бъдещите човешки същества; това са съществата, търсещи своето физическо въплъщение. Водени от неотложното желание да се въплътят, тези форми се втурват през астралното пространство с голяма скорост, търсейки физическа материя. Всеки, който е чел втората част на *Фауст* и си спомня сцената с хомункулуса, ще я разбере само ако знае, че Гьоте е възнамерявал да изобрази този процес. Тези астрални форми имат най-разнообразни нюанси, за които едва можем да си съставим представа. В това астрално тяло има ивица, която избледнява в неопределеното. Тя е бледожълта на цвят. Това астрално тяло се обединява с физическото тяло, което е избрало за себе си, когато ембрионът придобива приблизително формата на малка рибка. Тогава настъпва промяна. Светлинният лъч се разделя на две части, на две ярко блестящи светлинни ивици. Това е така за повечето хора и така би ви се сторило, ако можехте да наблюдавате човешките същества по време на тяхното формиране. Само при малцина се случва малко по-различен процес. Само малцина показват трайна ярка ивица, която обаче избледнява донякъде в момента, в който при други изчезва напълно, но въпреки това остава. Това са хората, които притежават духовно зрение.

Първо ще се съсредоточим върху обичайния процес, при който снопче светлина се разделя. Сега астралната форма се обединява с физическия човешки ембрион. Всичко е пронизано от една-единствена капчица, така да се каже, бледожълта течност. По-късно тя се развива в така наречения симпатиков нервнен сплит, който захранва човешката физическа нервна система. В допълнение към системата от мозък и гръбначен мозък, имаме и друга нервна система - симпатиковата система, която ръководи по-нисшите функции. Едната капка протича през симпатиковата нервна система, другата - през системата от мозък и гръбначен мозък. Така се оживява човешкото същество. В съответствие със законите на природата, двата конуса светлина преминават във физическия свят и го одухотворяват. Във всяко човешко същество това сияние се появява отново, прониквайки по-специално в мозъка. Когато настъпи моментът, това, което човекът е донесъл със себе си от предишния си живот, и това, което притежава от физическия свят, наистина се обединяват. Така двете същности, които съставляват цялото човешко същество, се събират.

Живели сме в предишни прераждания; преминали сме през духовния свят; там бяхме духове. Духът слиза през астралния свят и се обгражда с астрална материя. Това е, което човек носи със себе си от предишния си живот и това, което черпи от

астралната сфера. Това са двете неща, които човешкото същество носи със себе си: духовното и астралното. Сиянието на светлината представлява способностите, които сме донесли със себе си от минали животи. Те се затвърждават, след като съществото е задоволило пламенното си желание да се свърже с астрален организъм. Отсега нататък човешкият ембрион расте не само чрез физическа сила, но и отвътре. Това, което е придобил в минали животи, сега работи отвътре, за да изгради тялото. Не вашият организъм изгражда душата ви, а вашата душа изгражда вашия организъм. Човешкият ембрион е само на няколко дни, когато е съединен с душата. Това е единственото нещо, което ни е дадено отвън. То ни е дадено чрез много специфични закони. Ще ги обсъдим по-подробно.

Всъщност можем да разберем раждането и смъртта на човек само ако знаем от двете същности, от които са съставени, и как тези две същности са се обединили, за да образуват цялостния човек. Следователно ние самите работим върху външните си органи; те не са продукт на външния свят, а отражение на това, което сме донесли със себе си.

3. Произходът и природата на човечеството

Днес трябва да разгледаме важните въпроси за човешкия произход и природа.

Когато тези важни въпроси бъдат повдигнати, не може да се каже, че отговорът е особено лесен. Следващите лекции ще ни представят по-малко трудности.

Както казах в началото на тези лекции, трябва да си представяме човешките същества като съставени по същество от три части: тяло, душа и дух. Ще видим как са съставени тези части на човешкото същество в хода на лекциите. Теософското прозрение ни разкрива троен произход на нашата собствена природа и за да обсъдим този троен произход – физическия, психическия и духовния – трябва да пътуваме до най-отдалечените региони на вселената; трябва да хвърлим поглед върху онези процеси, които ние, като теософи, възприемаме като процеси в самото Божествено-Духовно и в неговия живот. Езотеричната философия през вековете описва вселената в нейните дълбини като ритмичен живот на Световния Дух. Индийската философия например говори за вдишването и издишването на Брахма. Брахма преминава през различни етапи от своя божествен живот. Тези етапи се разгръщат по такъв начин, че могат да бъдат сравнени с вдишването и издишването на божествения Първичен Дух. Издишването се превръща в създаването на свят; Вдишването е преходът от свят, изпълнил задачата си, в един вид състояние на сън, което след това трябва да премине в ново съществуване, в ново издишване. Така състоянията на разкрития свят и състоянията на покой се редуват непрекъснато. Манвантара и Пралая – това са състоянията на откровението и състоянията на божеството, почиващо в себе си. Това е метафора. Процесът, лежащ в основата на тази метафора, е такъв, който човешките думи в наше време биха били недостатъчни да опишат.

Според нашата човешка перспектива – тоест, според перспективата на онези, чието духовно зрение е отворено за тези мистериозни състояния на вселената – ние трябва да различим три вдишвания на божествения Първичен Дух и тези три вдишвания също така представляват тройния произход на човешкото същество. Фактът, че човешкото същество се състои от три части – тяло, душа и дух – се дължи на трите аспекта на божественото дихание, от които те произлизат. Нека се опитаме да проследим този троен произход на човешкото същество.

Нека първо разгледаме седем етапа на развитие, от първия етап до момента, в който човечеството ни се явява в сегашния си етап на развитие. В първия етап на развитие, който наричаме първото елементарно царство на вселената, все още не съществува нищо от това, което сега срещаме в нашия свят. Все още няма нищо от разнообразието на камъни, растения и животни, както ги срещаме днес, нито от разнообразието на нашия свят на мислене, нито от мисловните процеси, лежащи в основата на формирането на нашия свят, нито от законите на природата. Това,

което съществува обаче в първото елементарно царство, е системата от предразположения за всичко, което предстои.

Всеки, който има око за тази система от всички по-нататъшни семена на обширност, знае, че тези семена са с безкрайна красота и възвишеност. Всичко, което по-късно излиза наяве, е само слабо отражение на това, което съществува в ембрионална форма в първата елементарна сфера. В тази сфера се крият великите намерения на божествения Първичен Дух – намеренията, които Той има за отделните светове. И както [развитието] изостават от тези намерения, така и те изостават по отношение на световното съществуване – не в цялото, а в детайлите. В голямото разнообразие на безкрайността тези намерения се изпълняват по чудесен начин. Ето защо теософията нарича тази първа елементарна сфера светът на безформеното, който едва по-късно ражда форма от себе си.

Едва по-късно този свят на първичния дух се оформя. Това може да се сравни само с формите, които нашите мисли приемат в нас. Представете си, че всичко извън вас е изчезнало и че само това, което можете да си спомните, е налице за вас. Ще бъдете заобиколени от море от мисли. Ще сте забравили какво сте видели и чули, включително това, което сте видели от физическия свят. Такива мисловни форми – само че в голям мащаб – са съдържанието на втората елементарна сфера. Цялата вселена е била вселена от оформени мисли. Точно както Платон някога си е представял света на идеите, така и ние трябва да си представим сферата на оформените мисли, сферата на света на разума, както са си я представяли мистиците от Средновековието.

И развитието преминава към по-плътен етап. За първи път световните мисли се отпечатват върху субстанция, която наистина може да се нарече материя. Това е астралното царство. Светлинните мисли са се превърнали в астрални същества, които сега можем да възприемем, а именно като импулси и страсти, заливащи пространството. Само виждащият възприема тези течения; той ги възприема в светлинни форми. Тези течения съществуват в третото елементарно царство. Древните философи говорят за тези три елементарни царства, но хората, които изучават това днес, не знаят какво някога са се разбирали под тях. Трябва само да се върнем към Емпедокъл, за да открием, че той е знаел за тях. Той е казал: Всичко се дължи на любовта и омразата. На този втори и трети етап мислите са се кондензирали надолу. След като третият етап е бил достигнат, астралната материя се е консолидирала. Тя е ставала все по-плътна и по-плътна, вплитайки в себе си онези вещества и дейности, които физическите човешки същества едва сега познават. Тя е вплела в себе си мрежа от природни закони и сили. Теософията нарича това царство минералното царство. Не бива да си представяте, че минералното царство на този етап вече е съдържало напълно оформени минерали, кристали и т.н. Не, всичко, което по-късно, на много по-късни етапи, се превръща в минерал – това, което претърпява химични съединения и разложения – все още

преминава през това царство като мълнии и гръмотевици; това четвърто царство, което наричаме космическо минерално царство или четвъртото елементално царство.

Това, което живее във физическото ни тяло днес, това, което управлява всички закони в нашето физическо тяло днес, всичко, което закономерно присъства в тялото ни – всичко това някога е било разтворено в онези сили, които са протичали през космоса, в тези минерални сили. Всичко, което съставлява тялото днес, е присъствало в тази минерална сфера. Това е произходът на силите и веществата, които са в телата ни и съставляват част от нашето същество. Физическият аспект на човешкото същество се е образувал от тези елементарни процеси. И в момента, когато тези елементарни процеси са напреднали дотолкова, доколкото описах, в този момент нещо друго навлиза в тази минерална вселена и това друго нещо, за което ще говоря сега, е това, което живее в нас като наша душевна съставка.

Първоначално както физическият, така и душевният компонент са се съдържали в едното божествено първично същество. Това, което току-що описах, е било, така да се каже, първата част на божественото дихание. Сега ще опиша другата част.

Можем да обобщим първата част [от това развитие], като кажем, че ние наричаме човешките същества членове на един вид. По отношение на вида, човешките същества са горе-долу еднакви. В края на краищата, ние говорим и за растителни и животински видове. Така че има и човешки вид, който обитава цялата Земя.

Личността присъства във всеки индивид от вида. Тъй като съм член на човешкия вид, аз съм физически подобен на всички останали хора, но в рамките на този човешки вид се крие това, което наричам моя личност, и това представлява душата. Аз съм личност, защото имам лични интереси, лични симпатии и антипатии и т.н.

Въпреки че човешките същества си приличат като видови същества, те се различават по отношение на личността до такава степен, че никой човек не е като друг. Този личен аспект в човешките същества не е възникнал от една и съща част на божественото дихание; той идва от друг източник, за да се съедини с минералното вещество. Родовият характер е възникнал чрез [първата част на божественото дихание]; личността възниква, защото до момента, в който се съединява [с родовото същество], тя е поела по различен път през вселената. По този друг път, това, което по-късно съставлява човешката личност, вече е преминало през поредица от етапи, от уроци във вселената; то вече е било въплътено на други нива; то е присъствало в природа, подобна на нашата физическа природа – подобна на растителните същества, подобна на животинските същества – само че в различна, отделна форма. Силите, способни да ни превърнат в личности, вече са преминали през много етапи и това е, което сега бих искал да опиша.

Човешката личност по този начин идва от друг свят; тя вече е преминала през етапи на развитие, преди да се обедини с другата част, родовия аспект. Именно базовите желания се вливат, сякаш от приток, в основното течение. Представете си, че в този

поток от универсална минерално-елементарна субстанция сега се вливат безброй такива личностни същества, които някога са имали физически тела – същества, които, макар и да са изглеждали доста различно от нас, хората, въпреки това са били наши предци. Представете си, че тези същества са имали физическа форма, която е много по-плътна и по-голяма от нашата собствена. Можем да кажем, че те са се отделили от божественото дихание. Възникнал е поток от сила, който чрез етапите на развитие се е научил да се превръща в личност. Всички души, които обитават човешки тела, са дошли от този поток. След като са преминали през ужасно състояние, те си позволяват да потънат, така да се каже, в субстанцията на вселената като семе, както описох по-рано, като мрачни желания и страсти, и са се конституирали като личности. Те са се обединили с това, което само по себе си е страст и желание. Този поток е еволюирал надолу, докато се е превърнал в астралния свят.

Тази космическа природа на инстинкта и страстта е вложена във физическия човешки ембрион заедно с потенциала за развитие. В този момент се установява началото на развитието на нашето земно същество. В момента, в който тези две се обединят, започва нашето земно пътуване. Ние също така описваме този двоен произход на човечеството, като казваме: Универсалният Логос, който се основава на Първичния Дух, е изпратил поток, третия Логос, и третият Логос е приел различни форми, които описох като първо, второ и трето елементарно царство. Не бива да си въобразявате, че тази трета част на Логоса, тази трета част от диханието на божествената Световна Душа, е била неактивна досега. Не, цялата поредица от елементарни царства, които изброих, и цялото развитие на инстинктивната природа до личността е било ръководено отвън от това духовно същество, третата част от божественото дихание. Всичко, което е било необходимо, за да се подготвят тези две страни, докато достигнат етапа на развитие, в който могат да се обединят, е било осъществено от третото дихание на божествената Световна Душа. И вторият Логос също е преминал през различни етапи, докато се е превърнал в зародиш на личността. Третият и вторият Логос се сливат и от това сливане на третия и втория Логос възникват структурите, които постепенно изграждат нашата земна сфера. Сега започва човешкото развитие, както го виждаме в самите нас. Това, което е способно да образува минерално тяло от желание, чувственост и инстинкт, и това, което се е научило да развива тези качества като личност, се обединяват. И сега човешкото същество започва своето земно пътуване. Сега започва съюзът между човешкото видово същество и човешката личност. Те постепенно се учат да се хармонизират помежду си. Тези две са в нас. Те са в нас по такъв начин, че видовото същество действа в нас като физическо, а личното, което е дошло от другия свят, действа като нашата душа. Едва постепенно те намират хармонията в себе си, за да работят заедно по такъв начин, че душата, която идва от втория Логос, да се хармонизира с физическото. Тялото отначало е неоформен съд за

психиката. Психиката все още не може да намери необходимите органи и сили във физическото, за да се изрази напълно. Така психиката си проправя път, сякаш се отпечатва върху материята. В хода на поредица от цикли на развитие духът приема материалната природа. Развитието протича по такъв начин, че тялото все повече се превръща в израз, инструмент на душата, на обитателя. След това започва етапът, в който действителният дух – това, което наричаме духовен аспект на човешкото същество – се обединява с тези два други елемента.

Сега това божествено дихание се влива в това, което едва е възникнало, след като двете части са се адаптирали една към друга, така че едната е носител, а другата – силата. Тогава Висшето се влива в тази природа. Това, което досега беше само централен проводник – общата, универсална мъдрост на световите – сега се влива в световните същества. Това е моментът, който наричаме приток на Първия Логос. Всичко вече е станало толкова зряло, че може да служи като съд за Първия Логос. Бих искал да ви илюстрирам този момент на притока на Първия Логос по следния начин: Представете си стая, осветена от централна светлина. Отстрани на стаята има отразяващи сфери, които отразяват светлината хилядократно. Всяка отделна сфера отразява образа на светлината. Ето как трябва да си представим човечеството във вселената, водено от Духа отвън. Нека приемем, че сферите представляват човечеството като вид в преносен, символичен смисъл. Светлината, която дава светлина на всички, идва отвън, така че сферите могат да произведат само нематериално отражение отвътре. Такъв беше случаят с човешкото развитие до момента, за който говорим сега. Дотогава човекът е бил като огледало, осветено от Първия Логос, от духовната душа на света. Човекът е отразявал светлината на световната душа; той е огледал това, което духовната светлина е излъчвала. Сега обаче си представете светлината, трансформирана по такъв начин, че централната светлина изтича навън и започва да прониква в сферите, събуждайки отделните сфери да светят с част от своята същност. Светлината изтича, за да доведе това, което досега можеше да бъде само отражение, до живо, самосветещо състояние. Сферите сега излъчват своя собствена светлина, която е отделна от централната светлина. Така трябва да си представим, че в определен момент от хода на развитието Първият Логос, духовната душа, е пожертвал част от своето сияние, за да го излее в човешките същества.

Сега човешкото същество е надарено с трите части на своето същество. Първият Логос е завладял човешкото същество. Отсега нататък човешкото същество се състои от три части. Частта, която е преминала през минералното царство, се е съединила с развитието на душата и след това е напреднала до състояние на зрялост, така че Духът, Слънцето на света, духовната душа, да може да я завладее. Тези три елемента са се обединили с човечеството в три последователни етапа на развитие. Можем да определим точното време, когато това се е случило. Сега живеем в петата епоха на човечеството. Този приток на духа се е случил в средата

на третата епоха на човечеството, по време на Лемурийския период. Третата човешка раса, лемурийците, е обитавала континент, който отдавна е потънал, но някога е съществувал южно от Индийския субконтинент, така наречената Лемурия. По това време за първи път се е оформило това, което наричаме човешко въображение. След това се е появила четвъртата човешка раса, атлантите, които са живели на континент между Африка и Америка, който все още е описан в писанията на Платон. След това се е развила петата човешка раса, към която принадлежим и ние. В третата човешка раса, по време на Лемурийската епоха, човешките същества започват да притежават тройна природа. По това време първите същества се развиват в това, което днес познаваме като човешки същества. Но какви са били тези същества? Това, което ние наистина сме, това, което е вечно в нас, преди това е било с чисто духовна природа. Нашата висша природа преди това е била затворена в лоното на първичния източник на света. Тя е вечна и нетленна, не във формата, която е приела, а в най-съкровения си същност. Преди нашата духовна природа да завладее човешката природа, тя е била чисто духовно същество и е образувала компонент на това, което съществува като централно слънце, като духовна светлина на света. Това, което се е спуснало към физическото човешко същество, все още не е било това, което е в човека днес; то е било само отражение на истинското му същество; то е обитавало само духовните световни сфери, сферите на Първия Логос. Като духовни същества, ние почиваме в Логоса, като първи искри в пламъка на централната светлина. След това нашето духовно същество се спуска дълбоко в това, което е било приготвено за нас като съд, и това, което се спуска – това, което живее от вечността до вечността в най-разнообразни форми – е третият елемент на човешката природа. Ние наричаме това действителната индивидуалност на човешкото същество.

Човешките същества се състоят от родовото същество, което приема една и съща форма за всички хора, живеещи на Земята. В това отношение хората не се различават един от друг. Това е физическата природа на човешките същества. Другата природа, душевната природа - радост и болка, желание и страст - това е неговото лично същество. Тя възниква, изчезва и възниква отново в астралния свят. Предразположението за възникване на такива личности е дадено в потока, който описах като втори поток. Наред с него имаме индивидуалност или причинно тяло. Защо наричаме индивидуалността също причинно тяло? Причинните тела винаги са съществували. Те са нетленни. Преди да обитават тези тела, те са обитавали други тела в по-ранни раси, чак до лемурийската човешка раса, която е живяла на остров Лемурия. Това причинно тяло винаги се е въплъщавало, но за първи път е влязло в човешко, психическо тяло по време на лемурийската епоха. Преди това то все още не е било заплетено в материята или психиката. То е водило духовно съществуване, което ще води отново, след като е завършило различните уроци, които трябва да научи. Това, което наричаме причинно тяло, е това, което съставлява нашето Вечен

Аз. Това, което носим в себе си като душа, това, което обитава тялото ни като душа, се е обединило с нашето физическо тяло, така че можем да кажем: Възможността за възникване на личностно същество във физическо тяло е възникнала, защото душата и физическото тяло са се обединили в началото на нашата земна еволюция. Това не е възникнало от първични мъгли, както си представят физиците и астрономите, а е възникнало от това, което древните са наричали „води“, над които е витал Духът. Това не означава нищо друго освен Духа, за когото говорих, Духът, който е дошъл от съвсем различни вселенски светове.

Тогава започнал подготвителният етап на човешкото съществуване. Отнело много време, за да станат физическите и астралните тела готови да служат като съдове за действителната духовна душа. В „Езотерична доктрина“ на Блаватска се споменава за този момент на съединението на психичното с физическото, както и за момента на съединението на духовното с психическо-физическото; и накрая се споменават трите части на диханието на Световната душа с думите: Световната душа отново е дремела през седем вечности. - Това била Пралая. От този необятен сън се появило съществуването, в което човешкото същество научило, че може да оживи тяло, подчинено на минералните закони.

Човешкото същество е възникнало от сливането на три потока. Три развития е трябвало да бъдат претърпени, преди те да могат да се съберат в човешкото същество. Физическото тяло има един произход, душата има друг, а духовното същество има още един. Това, с което е свързано цялото същество, е нашето причинно тяло, вечното. То идва от чисто духовни сфери и е предопределено да се върне в чисто духовни сфери; но то трябва да се върне по такъв начин, че чрез земното си съществуване да се е научило и да е събрало резултати, които да отнесе обратно в сферата на духовното. Обогатено отвътре, то трябва да се върне отново към духовното.

Ако искаме да визуализираме тези три произхода на човечеството, можем да ги сравним с нещо като строежа на къща. Къщата е построена от строителни блокове; след това имаме обзавеждането, това, което изпълва вътрешните стаи, това, което представлява комфорта на къщата; това може да се сравни с човешката душа. В цялото е мисълта. Това може да се сравни с причинното тяло, с идеалния дух, който обитава тялото. Сетивните органи са прозорците, през които причинното тяло гледа към света. Преди да се преместим в тялото, ние бяхме надарени с духовни сетивни органи и виждахме всичко около нас безпрепятствено. След като се премести в „къща“, човешкото същество трябва да гледа през прозорците; през прозорците на сетивните органи природата трябва да влезе в него. Точно както човек не може винаги да живее на открито, а трябва да се връща в къща, така и духът трябва многократно да се премества в подготвената за него сграда, за да види чрез сетивните органи – прозорците – това, което преди това е виждал отвън. Защо е така и какви са законите, по които се оформя – повече за това следващия път.

4. Съществата на астралния свят

Един древен писател, Олимпиодор, от време на време споменава пътуването на Одисей до Хадес в коментара си върху произведение на Платон. Разбира се, знаем, че великият Омиров епос, *"Одисея"*, ни казва, че Одисей също е слязъл в подземния свят. Всеки, който разбира езика на гръцките посветени, които са писали подобни неща, ще знае, че слизането в подземния свят винаги означава посвещение в мистериите, преминаване през портата на смъртта, дори докато е още жив. В нашия конкретен случай това означава и запознаване с астралния свят. Това слизане на Одисей в подземния свят следователно не означава нищо друго освен това, че Одисей се запознава с астралния свят. Освен всичко друго, ни се казва, че Одисей е видял три починали фигури в подземния свят: Титий, Сизиф и Тантал. Той видял първия, Титий, да лежи на земята, докато два лешояда поглъщали черния му дроб. Той видял Тантал да стои край езеро, страдащ от пареща жажда; Винаги, когато се навеждаше да пие, водата пресъхваше, така че не можеше да я достигне. Той също страдеше от глад. Над него имаше дърво, което раждаше ябълки; но винаги когато се опитваше да го достигне, то се изплъзваше от ръцете му. Това са образи, предназначени да ни покажат формите, които човешките желания приемат в астралния свят след смъртта, как хората се вкопчват в желанията и как те се разиграват. Първият, Титиос, лежи на земята и зла сила - лешояд - гризе черния му дроб. Това показва, че е бил привързан към нисък, чувствен живот и че този нисък, чувствен живот не може да донесе удовлетворение в дългосрочен план. Сизиф, алчният, е измъчван от факта, че никога не може да задоволи желанията си, които възникват отново и отново. Тантал се вкопчва в образите на фантастично въображение и трябва да изтърпи вечното неудовлетворение от такова въображение.

Това са образи на нашия астрален живот. Тези, чиито очи са отворени за астралния свят, могат да говорят само в такива образи. Виждащият знае колко неадекватни са думите от нашето ежедневие, за да опишат това, което вижда в астралния свят. Нашият език може да бъде само много оскъдно изразно средство, за да изрази с думи това, което трябва да бъде описано. Ето защо днес ще мога да ви предложа малко друго освен образи, визуални представяния на съществата, които стават известни на онези, чийто поглед на виждащия е отворен. Това са същества, които населяват нашето пространство, въпреки че не ги възприемаме във физическия живот. Астралният свят е пълен с цветове, които виждащият възприема като външна реалност. Всеки, който насочва погледа си единствено към външния вид на човешко същество и вижда цялото същество на този човек само в това, е като някой, който би твърдял, че човек е изчезнал, ако е влязъл през вратата на къща и вече не се вижда. Знаем, че те все още присъстват и просто са скрити от стената на къщата. И точно както стената на къщата го скрива, така и физическата страна на човешкото

същество скрива това, за което говорим сега; тя го скрива, защото е невидимо за обикновените сетива. По този начин, същества, които нямат физическа форма, също присъстват в астралното царство, въпреки че не стават видими за физическото око. И всички вие присъствате в астралното царство, точно както сте във физическото царство.

Първото нещо, с което човек се сблъсква, когато влезе в астралното царство – тоест, това, което вижда, когато астралното му око се отвори – е следното: той се оказва обгърнат от астралното тяло. Именно в това астрално тяло нахлуват всички желания, страсти, усещания и т.н. Там виждаме ясно това, което иначе е скрито в човешката природа. Всичко скрито става видимо, когато наблюдаваме тази човешка аура. От нея изтича, на вълнообразни движения с определена яркост, това, което нарекох астрално – цялата сетивна природа на човешкото същество.

Бих искал да спомена няколко подробности, които ще ви покажат колко много неща, които иначе намираме за неразбираеми, стават веднага разбираеми. Често може да се наблюдава, че определени хора, когато стоят на ръба на бездна, проявяват неудържим порив да се хвърлят в нея, въпреки че се съпротивляват с всички сили. Или може да се види какви мисли минават през душата на човек, когато държи нож в ръка. Всички тези неща имат дълбоки корени в човешкото астрално тяло. Те се основават на факта, че в астралното царство имаме съвсем различно същество от това, което ни се явява в човешката ни форма. Те обаче са подвластни на съдбата, на кармата. Всеки, който има определени желания в живота, е преминал през преживявания в предишен живот, които може да са били изтласкани дълбоко на заден план от настоящия ум. Но те спят в астралното тяло. Да предположим, че някой е участвал в жестока война в минал живот; тогава ще видите в аурата му как чрез кармата му всички тези жестокости са вплетени в астралното му тяло, с което сега трябва да води тежки борби в настоящия си физически живот. Точно както се преплитат нишки между минал живот и настоящия, така се преплитат нишки от настоящето в бъдещите животи. Виждащият вижда всичко това. Той вижда как се оформя кармата на човек, а също така вижда например как човек, от благоразумие, се опитва да потисне някаква склонност или как потиска чувствата си. Виждащият вижда до самите дълбини на душата. Тези, които притежават дара на виждането, не го смятат за желан дар, който носи радост във всички случаи, особено не когато хората таят чувства, без които биха били по-добре. А за начинаещия, чела, това често е пагубно, защото той лесно се привлича към всичко, което сега вижда.

В астралното царство откриваме същността на човешкото бодърстване и сън. Какво означава това: бодърстване и сън? Това е нещо, което обикновеният човек приема, без да има точна и определена представа за него. Това, което живее в нас, е нещо, което хората в нашата настояща епоха не разпознават веднага. Висшият аз почива в човешкото същество. Той мисли и действа от висшия аз. Но човекът от петата

коренна раса [на настоящата епоха] не вижда този висш аз. Всичко, което съзнанието ни предлага, е просто отражение на висшия аз. Човешките същества виждат себе си само като отражение; мозъкът им е огледалото. Това, което мозъкът отразява, не е истинският човек; това дреме дълбоко в нас и не може да се види директно. Само физическото тяло може да се умори; по време на сън то прекратява дейността си като огледало. Висшият аз, на който външният човек е отражение, не се уморява; той просто се оттегля повече или по-малко от физическото. Докато тялото спи, освободено от външната физичност, то напуска външния човек и може да осъществява дейността си в астралното пространство. Виждащият наблюдава тази дейност в астралното пространство.

На настоящия етап на развитие, човешките същества напускат телата си по време на сън. Те се скитат из астралния свят, понякога изминавайки големи разстояния от физическите си тела, където срещат други същества от астралния свят и обменят мисли с тях. Но когато човек се събуди, той не си спомня това. Това е свързано с настоящия му етап на развитие. Развитието обаче може да достигне все по-високи нива. Ученикът, който се учи под ръководството на така наречения Учител, може постепенно да направи съзнанието си непрекъснато и трайно. Тогава той ще може да пренесе преживяванията от нощта в будното си съзнание като спомени. Когато ученикът, чела, е постигнал непрекъснато съзнание, той си спомня това, което е получил в астралния свят. Тези прозрения на чела не се учат във физическия свят, а се преживяват в астралния свят и се пренасят във физическия му живот. Това има предвид Платон, когато говори за спомен за висши състояния на душата.

Съзнанието, което постоянно се прекъсва в обикновения човек – чела е способен да направи това непрекъснат процес, след като е постигнал дара да позволи на отражението си да се появи не само във физическото тяло, но и във висшите елементи на човешката природа. За обикновения човек отражението на себе си възниква от твърдото, физическо тяло; може да се каже още: той осъзнава себе си. Този, който е достигнал по-висшия етап, осъзнава себе си не само във физическия свят, но и в астралния; то свети към него от астралния свят. Така, на астралния план, срещате преди всичко чела, учениците, които са способни да издигнат съзнанието си в астралната област. Издигането на съзнанието в астралната област е това, което също така представлява съдържанието на теософското учение и съдържанието на инструкциите, които високоразвитият Учител предава на своите ученици. Това взаимодействие между Учителя и Чела се осъществява в астралния свят.

Превеждането на ученията в астралния свят във физически думи, във физически изречения е това, което теософията е в състояние да предложи.

Вече срещнахме два вида същества в астралното царство: учители и ученици. Освен това има хора, които също са психически развити, но не са получавали редовно обучение – сомнамбулистите, които притежават двусмислено съзнание. Те знаят, че има хора, за които е възможно, без да са получили инструкции от Учител, да имат

много специални възприятия в определени моменти – възприятия, които са независими от сетивата им. Но само за тези, които проникват в астралната област чрез теософско обучение, няма грешка. Теософът знае как да различи това, което произтича от патологични състояния, от това, което са по-дълбоки истини. Когато наблюдаваме сомнамбулисти както в будно, така и в трансово състояние, виждаме, че душата може да излезе от тялото и да стане виждащ. Но не бихме повярвали на нито дума от сомнамбулистите, ако няхаме доказателство, че това недисциплинирано виждане може да съответства на виждането на виждащия. Ученикът, който е развил непрекъснато съзнание, който вижда астрални неща, точно както вижда маси и столове, също знае, че сомнамбулистите понякога възприемат истини в техните специални състояния. Те имат способността временно да се издигнат от физическото и по този начин да видят това, което не може да се види с обикновените сетива. Тези временно безтелесни души са третият тип, които можете да срещнете като обитатели на астралното пространство. Четвъртият тип, който срещаме в астралния свят, е нещо не особено приятно: те са разрушителите и опустошителите на астралното царство.

Често съм споменавал, че нашият физически свят е бил предшестван от друг, чиито плодове сега се радваме. Можем да наречем нашата Земя космос на любовта, където човечеството се обучава в любов, докато достигне най-високото ниво в нашия цикъл. Когато наблюдаваме това развитие и обърнем погледа си към това, което ще бъде в бъдеще, знаем, че Земята е училище за разгръщане на любовта. Но трябва да обърнем погледа си и към това, което вече е съществувало в по-ранно състояние. Нашето световно тяло се е родило от друго. Земята е била предшествана от друго световно тяло, древната Луна, на която е било подготвено това, от което се нуждаем, за да извървим земния си път. Физическите органи на човешките същества са били оформени от това, през което са преминали. В по-ранното планетарно състояние, Космоса на Мъдростта, те са изградили човешкото усещане и сетивните органи. Тялото на усещането е било изградено по това време.

Когато ние, хората, започнахме своята еволюция, способността за усещания беше вплетена във физическия ни организъм. Помислете за мъдростта, която се добавя към химическия състав на физическото тяло чрез вплитането на усещания и чувства. Да пречистим тези усещания и чувства, да ги усъвършенстваме в етични усещания и морални чувства – това е задачата на нашия земен живот. Точно както ние на Земята имаме задачата да развиваме морални усещания и чувства, така и в миналото, в Космоса на Мъдростта, който предшестваше нашия, най-висшата задача на съществата е била да създадат мъдра структура на сетивния организъм. Съществата е трябвало да се посветят на развиването на чувствителността. Чрез безкрайната мъдрост са се зародили функциите на сетивата.

Сега помислете, че в различните последователни космически състояния съществата имат различни задачи. За да ви помогнем да разберете тези различни задачи,

представете си майстор на пиана и пианист. Майсторът на пиана трябва да се посвети с любов и всеотдайност на изграждането на пианото; следователно той има различна задача от този, който ще свири на вашето пиано. Както майсторът на пиана, така и пианистът имат свои специфични задачи и двамата се справят добре в съответните си роли. Но ако майсторът на пиана се опита да реже, рендосва и чука в концертната зала, той би имал само разрушителен ефект там. Всъщност той не е подходящ за това място, независимо колко велик майстор на пианото може да е. По този начин, дори в астралния свят има същества от този вид, които са постигнали висока степен на умение в изграждането на физическия организъм, но не са се отказали от тази склонност при преминаване в друг етап на развитие. Те са майстори в изграждането на физическото тяло, но са толкова неподходящи за нашия настоящ етап на развитие, колкото строителят на пиана е за концертна зала. Те имат разрушителен, опустошителен ефект; действат като зли духове на неподходящо място, защото се придържат към сили, от които човечеството се нуждае като „основа“, но не допринасят за човешкото развитие. Тези същества може да имат високо ниво на развитие, но притежават склонност, която вече не се вписва в нашата еволюция; следователно, те могат да станат опасни за чела, начинаещия, който тепърва се учи да вижда в астралния свят, защото той може да бъде привлечен от тези същества и по този начин да се отклони от пътя.

В астралния свят има и други същества – такива, които не се спускат във физическо въплъщение и се проявяват само в астралното царство. Те не могат да бъдат възприети от онези, чийто поглед е насочен единствено към физическото. Тези същества са благородни и техните стремежи са насочени единствено към целта на човешкото развитие. Те нямат човешки желания; не са привързани към земните неща; те са достигнали етапа на развитие, който им е позволил да станат помощници на човечеството. Те не са хедонисти, но въпреки това ги намираме в астралното царство, защото там очакват бъдещата си съдба.

За да разберем как се случва това и какво означава, първо трябва накратко да изясним какво ще бъде темата на шестата лекция: състоянието в Камалока. Когато човек напусне физическото тяло, то се връща на земята; жизнената сила също се освобождава. След това човек навлиза в астралния свят, царството на желанията. В този астрален свят човешкото същество преминава през определен период, след което преминава в Девачан, само за да се спусне отново към прераждането. Това е нормалното [след смъртта] развитие на човешкото същество, че то преминава през два свята, астралния свят и чисто духовния свят, за да узрее отново за следващото въплъщение. В това следващо въплъщение то се наслаждава на плодовете на предишния си живот. „Бог не позволява да му се подиграват. Защото каквото посее човек, това ще и пожъне.“

Имайте предвид, че един духовно напреднал индивид може да пожъне богата реколта в духовния свят. Но той е свободен да се върне на Земята след кратко

време, за да помогне на онези, които са изостанали в духовното си развитие. По този начин той може да се откаже от духовния си престой в Девачан и да изчака, докато Учителят му определи ново въплъщение. Срещаме тези същества сред така наречените безплътени духове.

Видими само за най-високоразвитите индивиди на нашето време са още по-висши същества, които сега рядко обитават астралния свят, защото техният дом е в още по-висши сфери, на още по-висши нива на духовния свят. С развитието си чела придобива способността да поддържа съзнание не само в астралния, но и в още по-висшия свят – духовния или деваканичния свят – който е по-висок от астралния свят. В този по-висш свят Азът се отразява в него. В по-висшите духовни области човешкото същество преживява себе си като огледален образ, който вижда във физическия свят. Съществата, които принадлежат тук, са видими само за високоразвитите индивиди. Тези същества също могат да се откажат от това, което трябва да се разбира като най-висша задача на нашето земно съществуване; те могат да се откажат от „Нирвана“. Такова същество може да се откаже от Нирвана; то може да се върне в земния свят, към който изобщо не е трябвало да се връща, за да помогне на човечеството. Такива същества се наричат Нирманакаи. Те са способни да слязат от духовния свят в астралния и физическия свят и за да имат „стоп“ там, приемат астрално тяло. Правят това, за да помогнат на човечеството. Това са Нирманакаите, които можем да срещнем в астралния свят, макар и рядко. Тук говоря за такива същества, които не са видими за физическите очи, а само за онези очи, които могат да получават впечатления от астралното царство. Ако очите могат да възприемат впечатления в астралния свят, тогава те могат да възприемат Нирманакаите там, както и човешките същества, които са между смъртта и следващото си въплъщение. Ще говоря повече за това в следващата лекция.

В астралния свят срещаме и същества, които са неразбираеми, особено за начинаещия. Това са същества с най-висока вътрешна мобилност, които приемат различни форми и проявления и демонстрират връзката си със света по начин, напълно различен от този на човешкото астрално тяло. Човешкото астрално тяло има форма, която е в определени граници затворена; то има определени контури. Астралните тела на животните нямат такива определени очертания. Астралните тела на животните изглеждат съвсем различно. Те не принадлежат на едно-единствено същество; по-скоро групови души съществуват за цели групи животни. Отделните физически животни са, така да се каже, прикрепени към общ ствол и от тези отделни животни, един вид нишка води до груповите души, които движат животните. Можете също така да откриете определени животински форми в астралното царство, които не могат да бъдат намерени във физическия свят. Тези астрални тела са човешки същества в процес на формиране, които формират и доразвиват своите астрални тела, за да служат като подходящи носители за онези, които се спускат от духовния свят.

Но това не са всички същества от астралния свят. В астралния свят срещаме и същества от природа, която е трудно да се опише, същества, чиято величина не можем да проумеем, същества с такава необятност, че сякаш се простират през цялата ни планетарна система. Тези същества, които обхващат цялата Земя, ясно показват, че имат нещо общо с нашата земна еволюция, но е трудно за земните хора да си съставят представа за тях. Тези същества, които съществуват в най-разнообразни вариации, са свързани с цялостта на нашата еволюция. Те са претърпели развитие по време на по-ранните цикли на земната еволюция. Три цикъла са предшествовали нашата Земя и три цикъла ще последват. Тези същества, които са били наричани „Деви“ в най-старите и още по-духовни религии, ще са достигнали по-висок етап на развитие, когато нашата Земя е достигнала целта си. Те са възприемани като човекоподобни, защото хората не могат да си съставят правилна представа за тях. Обаче, тези, които знаят нещо за това, намират в него индикация за това как протича космологичното развитие.

Когато един „космос“ започне да се развива в първия, втория и третия си цикъл, той е като дете, развиващо се през първите три години от живота си. Това, така да се каже, показва пътя, който ще поеме в живота. Едва тогава се проявява каква е действителната задача на космоса; ние наричаме това „истината“ на космоса. На нашата настояща Земя истината е излязла наяве; трите предходни кръга от пътя на развитие представляват „пътя“. „Истината“ е външното проявление на този „път“ в нашето настоящо земно развитие. Ще преминем през третата част от развитието, „живота“, когато душите ни са все по-проникнати от истината. Учим се да разпознаваме истината, но истината ще стане наш живот; тогава вече няма да е необходимо да се стремим да я постигнем. Засега това все още е необходимо, за да ни води към морален и етичен живот. Но в бъдеще тази истина ще ни проникне; тя ще бъде жизнената сила на нашето съществуване. Ето защо този, който е представител на истината, протичаща през космоса, е приел тази тройна реалност в своето съзнание и я е изразил с думите: „Аз съм Пътят, Истината и Животът.“

5. Природата на астралните процеси

В предишната лекция говорих за съществата, които могат да бъдат намерени в астралния свят. Характеризирах обитателите на този свят, като направих разлика между тези, които са въплътени в момента, и тези, които не са въплътени в момента. Днес бих искал да говоря за процесите в астралното пространство и бих искал да дам общо описание на това как трябва да си представяме събитията там. Разбира се, можем да предложим само много общ план, защото светът, с който се сблъскваме тук, е толкова огромно, че всеки, който влезе в този свят, е обзет от изобилието от явления, така че никой не би могъл да опише целия астрален свят от личен опит. Точно както никой не е виждал цялата физическа Земя, така и никой не е виждал целия астрален свят. Тъй като разнообразието на астралния свят е много по-голямо от това на физическата Земя, можете да си представите, че в астралното царство има много неща, за които индивидът не може да даде обяснение. Въпреки това, индивидът може да опише малка част от него.

Към събитията в астралния свят включвам и срещи със същества, които не можем да срещнем във физическия свят или само в много изключителни случаи. Астралният свят е, така да се каже, място, където същества от различни светове могат да се срещнат. Точно както хората могат да се срещнат помежду си в земния си живот; точно както един човек може веднъж да срещне друг, който живее на съвсем различно място, може би да пътуват заедно на кратко разстояние, да го изгубят отново от поглед и след това никога повече да не го срещнат. Точно както това се случва в малък мащаб, може да се случи и в голям мащаб и по този начин можем да обясним много неща от астралния свят.

Като човешки същества, ние не винаги сме съществували в света във физическо тяло между раждането и смъртта; по-скоро, чрез един вид космическа еволюция, сме стигнали до точката, в която трябва да преминем през три етапа: физически живот между раждането и смъртта, живот в Камалока и живот в Девачан. Не всички същества преминават през тези етапи и ние, хората, също сме имали време, предшестващо нашия собствен, в което нашето същество е било много по-близо до астралния свят. Преди да развием способността да се въплъщаваме физически, ние сме били същества, които са живели чисто в астралния свят и са притежавали астрални сетива. В течение на милиони години, именно от тези астрални сетива нашите очи и уши за първи път са се развили във физическата форма, която имат днес. Ние сме били астрални същества и в хода на нашата еволюция отново ще станем астрални същества.

Сега сме в петата коренна раса от четвъртия кръг, която е петата епоха на човечеството в четвъртия кръг на еволюцията на Земята. Еволюирали сме през четири предходни епохи и ще се преродим в три следващи. Тогава формата, която нашата планета има в момента, ще бъде заменена от друга форма и ние, хората,

също ще имаме различна форма на мястото на земната си. Вече няма да се преродим по същия начин, както правим днес. Отново ще бъдем астрални същества, същества, които не използват сетивата, които имаме сега, а по-скоро ще бъдем същества, които действат астрално. Бяхме душевни същества и ще бъдем отново душевни същества, когато физическият свят изпълни задачата си. Преминаваме през седем така наречени „раси“, често през тежки условия, и в бъдеще отново ще бъдем в астрално състояние и ще водим съвсем различно съществуване. Някога бяхме чисто пасивни същества, на милостта на впечатленията от външния свят, преди физическото ни тяло да се е кондензирано във физическото ядро, което за първи път е направило възможно задействането на физически мускули за извършване на земни действия. Ще се трансформираме отново от пасивни в активни същества. Всичко, което сме погълнали в себе си на земята, всичко, което сме преработили, ще е узряло в нас като плод; ние ще бъдем активни същества, същества на дейност.

Тъй като все още носим нещо от предишната си астрална форма със себе си, защото част от нея принадлежи на нашето астрално тяло и тъй като миналото и бъдещето се преплитат в нас, ние продължаваме да живеем в астралния свят дори днес. И можем да развием духовното си око, така че да станем също толкова зрящи в астралния свят, колкото е среднестатистическият човек във физическия свят. Хората не осъзнават това, защото вътрешното им око не е отворено. Окоето на ученика обаче постепенно се отваря. Тези, които са завършили обучението, могат да очакват вътрешното им око да се отвори, така че да могат да видят това, което е описано в теософските учения.

Ние сме граждани на физическия и астралния свят. В астралния свят ученикът среща и същества, които не принадлежат на нашата Земя, никога не са ѝ принадлежали и никога няма да принадлежат. Тези същества са претърпели различно развитие; те идват от съвсем различна част на света; те преминават през нашия астрален план. Те имат само кратък участък от астралното пътуване, което да извървят с нас. Те са, така да се каже, като комети, преминаващи през нашата планетарна система. Такива същества са непознати за нашето човешко-земно развитие; тяхното развитие в астралния свят ще бъде напълно различно от нашето. Те се срещат с нас само за кратко, само за да продължат развитието си по начин, който няма нищо общо с нашето.

Това са факти, споменати в мистичните писания от всички епохи. Тези същества, на които мистичните писания са дали различни имена, не са нищо друго освен онези обитатели на Земята, които преминават през своята еволюция отделно от нашата – така наречените елементарни същества, елементарни духове. За тези същества това, което те преживяват чрез хората, е също толкова чуждо, колкото е чуждо за човек, който влиза в астралното царство. Те са най-вече отблъскващи всичко, което се приближава до тях от физическия свят. Чела ще изпита най-разнообразни

изкушения чрез тези същества; той може да бъде привлечен от тези елементарни духове и по този начин лесно да бъде отклонен от пътя, прочертан за него. Тези същества проявяват симпатии или антипатии към това, което ги среща от нашата човешка сфера. Това не винаги е било така. В по-ранна епоха те не са били толкова враждебни към физическите човешки същества. Сега обаче тези същества таят голяма антипатия към всичко, което идва от физическия свят.

Разбира се, тези явления от астралния свят често са били описвани с преносен език. Днес много хора ги възприемат просто като народни суеверия, без да осъзнават, че изразите, открити в древните писания, се основават на истини. През

Средновековието тези същества – които никога не са имали физическо съществуване – са били наричани гноми, ундини, силфи и саламандри. Разбира се, лесно е да се говори за тези неща, но само онези, които могат да различават суеверието от реалността, говорят за тях с пълно чувство за отговорност.

Суеверието се проявява на различни нива. Не е просто суеверието, което ни е обзело, когато вярваме в явления, които всъщност не съществуват. Не, суеверието може да се открие и сред най-великите учени, дори сред тези, които вярват, че са изследвали природата задълбочено от всеки ъгъл. Вярата в материята също може да бъде форма на суеверие. Ученикът трябва да е достигнал второто ниво на зрение – духовното зрение – за да може да прави разлика между физическата реалност и илюзията. След това той се научава да разпознава какво в литературата [за елементарните същества] е основано на реалността и какво е просто фантастично. Не е нужно да си представяте елементарните същества като особено високо еволюирали; те не преживяват раждане и смърт, както хората. Много малко са преминали през нещо дори отдалечено подобно на човешката еволюция. Нито пък повечето от тях имат подобно развитие пред себе си. Някои идват – като кометите – от други планети, изчезват отново и продължават съществуването си другаде. Това, което тези същества постигат, не е без влияние върху хората. В човешкото астрално тяло протичат определени процеси, които могат да бъдат проследени до влиянието на тези същества. Само тези, които могат да видят в астралната сфера, могат да обяснят такива процеси, които могат да протичат в човешкото астрално тяло.

На астралния план има и същества, които стоят по-високо от хората. Религиите, които имат известни познания за езотеризма, говорят за такива висши същества; индийската религия например говори за деви. За такива същества се е говорило и в християнската религия. Постепенно това знание се губи в християнството, но все още има кръгове, които познават тези същества. Девите приемат определена „физическа същност“. Точно както хората извличат физическото си тяло от елементите на природата и точно както нашето физическо тяло е най-нисшият възможен елемент за нас, така и най-нисшето тяло на Кама-Девите е астралното; то е съставено от астрална субстанция – в съответствие с техния етап на развитие.

Наричаме другите деви Рупа-Девите. Те живеят в Девачан, през който преминаваме между смъртта и новото раждане. Субстанцията на Рупа-Девите е менталното тяло, тази на Арупа-Девите – причинното тяло. Причинното тяло е свързано с това, което ни дърпа от едно въплъщение към следващото. Това, което е физическа материя, преминава, изчезва; трупът се връща на земята, към химичните и физическите сили. Астралното тяло и нисшето ментално тяло също се разтварят след смъртта. В нас остава само една душа, която се връща отново и отново в ново въплъщение, когато едно развитие е достигнало целта си, за да влезе след това в ново развитие. Тази една душа е изтъкана от субстанцията на причинното тяло, в която можем да имаме спомени за минали животи и да разпознаем цялото развитие в тях. Който знае тези факти, знае, че Буда не е говорил образно, когато е казал: Спомням си минали животи; спомням си как съм се родил тук и там, как съм помагал там, имал съм деца тук и там; спомням си идването и преминаването на светове, през които съм преминал и т.н. - Това е казано от тази високо развита индивидуалност, която е предвидила етапа на развитие, до който човечеството ще достигне едва в шестия кръг, в който човешките същества ще имат чисто духовно съществуване. Буда вече е постигнал това; той е придобил способността да възприема висшите състояния. Обикновените хора ще постигнат това едва по-късно. Всеки един ден ще види всичките си минали състояния на развитие да преминават пред него. Това е така, защото нещо винаги остава, а именно най-фината субстанция на причинното тяло. И от тази субстанция се образуват висшите видове деви, арупа-деви. Това са трите вида деви, които можем да срещнем в астрала: Кама-деви, Рупа-деви, Арупа-деви. Първо срещаме тези, които са направени от астрална материя; но другите деви също имат способността да се обгръщат в астрална материя, така че да могат да бъдат видени от астралните виждащи.

Тъй като такъв човек може да се движи свободно в астралния план, той е способен да общува с девите; осъществява се обмен на мисли. Развитието към висше знание, развитието в адепт, в майстор, се състои в постигането на това, което в някои окултни писания се нарича: „Адептът прави боговете свои слуги.“ Адептът постепенно стига до извършване на дела в тези висши светове и сред помощниците в неговите дела са не просто човешки същества, но и такива същества, които никога не влизат в нашите земни сфери. Интелигентността на някои Деви обаче е по-ниска от мъдростта на Будхи, от саможертвената любов и от творческата сила на мъдростта. Човек може да постигне такава степен на тази сила, че да надмине повечето Деви, с които се сблъскваме. След това ги прави свои слуги. Голяма част от случващото се се случва, защото Адептите имат своите помощници в тези същества Деви, които никога не влизат в нашите физически сфери.

Хората са били наясно с това до 15-ти век; но през 14-ти и началото на 15-ти век всички следи от разкази за Девите са били изгубени; тези въпроси вече не са били обсъждани през 15-ти, 16-ти, 17-ти, 18-ти и 19-ти век; никой не е имал никакви

познания за тези неща - освен в много интимни кръгове. Това е било времето, когато силата на интелекта се е развивала. Днес е възможно - поне отчасти - да се говори отново за тези истини относно Девите, за които цари абсолютно мълчание от векове; това е възможно, защото човешкото развитие в момента се насочва към събития в духовната сфера, които са велики и значими, и защото хората трябва да се изправят пред тези неща по такъв начин, че да са подготвени. Мога да характеризирам това, което предстои много скоро, като кажа: Хората ще възприемат основните реалности на доброто и злото в много по-голяма степен, отколкото днес. Те ще се вгледат дълбоко в нишките, които силите предат; ще видят тъканта на света, която ще се яви на хората от настоящето като мрежа от добро и зло. Тази истина ще бъде осъзнаване с безкрайно значение. И сега вече съществува възможността за придобиване на това разбиране за доброто и злото. Това са велики неща, които току-що бяха обсъдени; има и други неща, които се случват в астралното царство. Сега бих искал да ви разкажа малко за тях. Човешките същества трябва да са наясно, че във всеки момент от живота си те също живеят в астралното царство. Точно както физическите факти могат да се видят с физически очи, така и в астралното царство може да се види, че например желание, възникващо във вас, се излъчва като облак. Всяка мисъл на желанието произлиза от вас като сила и се влива в астралното царство. Такива мисли са като светкавични образувания, други - като фини облачни образувания. Силата, съдържаща се в мислите, се оформя като стрели или успокояващи облачни образувания; появяват се също лъчи и звездовидни образувания. Всичко приема форма и вид, колкото по-далеч се отдалечава от нас. Всичко е с протейска природа; всичко променя формата и цвета си. По цвета и формата си човек може ясно да разпознае кои мисли изпраща човек в пространството. Ако изпратите гневна мисъл, тя се изстрелва от вас като мълния през въздуха, чак до астралното тяло на друг човек; всеки може да наблюдава това. Зависи от интензивността на желанието дали мисълта ще се изстреля бързо през астралното пространство и зависи от характера на желанията в какви цветове се появяват. Раздразнителните мисли изглеждат от кафяво-червено до кървавочервено; мислите със спокоен, тих, съзерцателен и доброжелателен характер се появяват в интензивни синкави до виолетови нюанси. Можете да видите остри, логични мисли като жълти звездовидни образувания, преплитащи се една с друга. Чела се научава съзнателно да предизвиква такива мисловни форми в астралното пространство, като се запознава със законите на астралния и менталния свят. Чела знае точно как мислите, които изпраща, влияят на астралното пространство. Това е развитието на Чела: да става все по-осъзнат за тези факти и да изпраща само мисли за изцеление на човечеството. Това е една от дълбоките истини, към които теософията води хората.

Процесите в астралното царство са процеси, които постоянно ни заобикалят, които протичат в нашата среда. Те са реалности, по-висши от тези на нашия физически

свят. Във времето между смъртта и прераждането, човешкото същество преминава през тези висши светове. Чела може съзнателно да навлезе в тези области дори преди да умре. Развитието на човешкото същество в Камалока – тоест, това, което очаква човешкото същество, когато прекрачи прага на смъртта – ще бъде предмет на отделно обсъждане. Днес исках да засегна само онези въпроси, които не са свързани с тази конкретна глава. Пропуснах всичко, което може да се обсъди във връзка с Камалока и Девачан. Следващия път ще чуем шестата, последна лекция от тази поредица.

Показах, че човешките същества са слезли от висши светове и че ще се върнат във висши светове. Тук се случват много неща, чиито причини се крият във висшите светове. Обучението на един чела също се извършва във висш свят. Чела може да получи инструкции във физическия свят; но това не е най-важната част; по-важно е обучението, което се предава във висшите сфери. Неща се случват с човешките същества във висшите сфери, за които те не са наясно в обикновения живот. Интелектуалният човек може да знае нещо за тези светове само ако първо е информиран за тях. Получаването на такава информация е начин да се погледне във висшите светове. Не е излишно първо да му се каже нещо за тези висши светове. Това, което се казва, потъва в духовната природа на човешките същества и със сигурност ще оживее в бъдеще. Това, което е посято като семе днес, ще даде плод в бъдеще. Това е поговорка на Павел, християнския посветен: Бог не се подиграва. Защото каквото посее човек, това и ще пожъне.

6. Камалока

Човешките същества също имат роля в този астрален свят, който сега опознаваме, дори по време на физическия си живот. Всеки ден и всеки час ние участваме в процесите на астралния свят. Запознахме се с процесите и съществата, които могат да бъдат срещнати в астралния свят от онези, чиито очи са отворени за него. Днес отново ще подчертаем една конкретна тема; днес искаме да разгледаме по-подробно това, което теософията нарича „Камалока“.

Ако искаме да разберем какво е Камалока, първо и най-важно трябва да осъзнаем, че в хода на нашата еволюция вече сме преминали през много превъплъщения; че настоящото ни превъплъщение в плът е било предшествано от много други и ще бъде последвано от още много. Същественото е, че в това превъплъщение, в този земен живот, ние имаме задачи, които трябва да изпълним.

Напълно погрешно е да се твърди, че теософията отвлича вниманието от живота или се стреми да отведе хората в някакъв вид фантастичен свят, или че проповядва аскетизъм, който се отвърща от реалния живот. Това би било напълно погрешно схващане за това, което Теософското движение се стреми да постигне. По-скоро теософията разглежда самия този живот като инструмент, като средство, което трябва да използваме, за да изпълним най-висшите си духовни задачи в нашето развитие. Който се отдръпне от живота, който не прилага духовни сили и във физическия свят, не изпълнява задачите, които има на Земята. Следователно, един от идеалите на теософията е да извличаме възможно най-голяма полза от физическото си съществуване за най-висшия духовен живот.

Знаем, уважаема публика – и трябва да подчертаем това днес – че това, което е човешкият дух, това, което е истинското „аз“ в нас, се въплъщава не само веднъж, а безброй пъти през цялото ни земно съществуване. Знаем, че настоящото ни земно съществуване е последвало безброй предишни и че по-нататъшни въплъщения ще последват този настоящ живот. Сега трябва да зададем въпроса: Какво постига човешкото „аз“ във времето между две въплъщения? Как човешкото „аз“ участва в другите светове, които не са като нашия физически свят? – Само чрез пътуване през другите светове по подходящ начин, то е в състояние да извлече най-голямата възможна полза за своето развитие от физическото съществуване. Световите, през които човешкото „аз“ пътува в интервала между две въплъщения, са първо Камалока, а след това Девачан. Когато физическите тела са паднали от човешкото същество [след смъртта], то навлиза в света, който ние в теософията наричаме „Камалока“, „Мястото на желанието“. И след като престоят там известно време, то пътува през висшия духовен свят, Девачан, който наричаме още „светът на духа“. Така човешката душа пътува през тези светове, следвайки земното си поклонение. Ако човек иска да разбере каква роля играят тези два други свята, Камалока и Девачан, в цялостното поклонение на човешката душа, той трябва преди всичко да

разглежда задачите, които човешкото същество трябва да изпълни по време на земното си съществуване. Те винаги са били преподавани в езотеричните науки и ни се преподават и днес чрез теософията.

Има много специфични задачи, които човешкото аз трябва да предприеме и изпълни по време на земното си поклонение. Човешките същества трябва да култивират определени добродетели, които не могат да култивират извън земното си поклонение. Има седем такива добродетели. Човешките същества са дошли на Земята с предразположения към тези добродетели и до края на земното си поклонение те би трябвало да са развили напълно тези седем добродетели.

Ако мога да използвам аналогия, бих казал: Нека си представим човек, който по природа е надарен с най-голяма доброжелателност към своите близки – истински щедър човек – но който е напълно беден и следователно не е в състояние да използва тази благотворителна нагласа. Така и човешкият характер по природа е от най-висш порядък; но човекът все още не може да я използва реално. Сега нека си представим, че този човек се премества в отдалечена, неразвита земя и се опитва да я направи продуктивна; чрез упорит труд там той произвежда толкова много, че сега придобива средствата, които, когато се завърне в първоначалната си родина, може да използва в полза на своите близки. Сега той може да осъществи това, което се е съдържало в него като нагласа към щедрост.

Семената на тези седем добродетели са заложили в човешките същества още в момента на първото им въплъщение. След милиони години те ще напуснат земното си поклонение и тези семена ще са разцъфнали в добродетели. След това те ще могат да използват тези способности в бъдеща планетарна еволюция. Тези седем добродетели са:

1. Справедливост
2. Умереност
3. Сила на духа
4. Благоразумие

Това са четирите нисши добродетели. Благоразумието обхваща всичко, което ни позволява да преценяваме земните си обстоятелства и по този начин да се намесваме в хода на земните събития. Чрез култивирането на тези способности, човек придобива силата да се намесва в света с власт и лидерство.

Трите висши добродетели са:

Вяра
Надежда
Любов.

Гьоте го е казал така: „Всичко преходно е просто притча.“ Ако човек вижда във всичко, което може да види и чуе, само символ на вечна реалност, която то изразява, тогава той притежава „вяра“. Това е първата от трите висши добродетели. Втората е да се развие чувството, че човешките същества никога не трябва да

остават на мястото, където се намират в момента, чувството, че днес сме хора от петата раса, но по-късно ще еволюираме на по-високо ниво. Това е надеждата. Така че ние имаме вяра във вечното, а след това се доверяваме и се надяваме на по-висше развитие. Последната добродетел е тази, която трябва да се култивира като крайна цел на нашия космос; това е любовта. Ето защо ние наричаме нашата Земя и „космос на любовта“. Това, което трябва да развием в себе си, като принадлежим към Земята, е любовта и когато завършим земното си поклонение, тогава Земята ще бъде космос на любовта. Тогава любовта ще бъде естествена сила във всички човешки същества. Тя ще се прояви с такава естественост, каквато е естествена магнитната сила на привличане и отблъскване в магнита.

Малко по малко, чрез различни превъплъщения, човешките същества трябва да развият тези добродетели. Сега те са стигнали приблизително до средата на този път. Какво ще бъдат тези добродетели един ден, е правилно описано от християнската теология като: „Това, което око не е видяло, нито ухо е чуло, нито е дохождало на сърцето на човека“; това означава, че никой не може да си представи съвършения начин, по който тези добродетели един ден ще присъстват в усъвършенстваното същество. Стъпка по стъпка ние си проправяме път през различните превъплъщения. Ние слизаем, така да се каже, от духовния свят с потенциала за тези седем добродетели и трябва да култивираме тези добродетели в живота, за да ги притежаваме истински. По този начин земният живот не е нищо друго освен пътуване през една земя, предприето да работи за превръщането на тези потенциали в истински способности. Всеки, който влезе в тази земя, първо трябва да се посвети на работата и докато работи, може да не е в състояние да гледа към тази възвишена цел. Те развиват добродетелите, като влизат в контакт с други хора, като по този начин култивират сила, справедливост, надежда, любов и т.н. Те се събират с други хора и трябва да използват тези срещи, за да култивират добродетелите. За да култивира добродетелите, човек трябва да слезе от духовния свят във физическия. Те се заплитат в това, което физическият свят съдържа, и това винаги включва астралния свят, света на желанията и похотите: Камалока.

Не можем да развием интелигентността си до такава [степен], че да разтърси целия свят. Не, трябва да се задоволим, че можем да действаме по подходящ начин на мястото и времето, в които сме родени. Галилео и Джордано Бруно са развили своите висши душевни сили, своите кама-манас, в рамките на собствения си народ и своето време. Интелектът на Джордано Бруно е бил подходящ за неговия народ и неговото време. Ако беше поставен сред различен народ или беше роден в различна епоха, щеше да се нуждае от различни способности. Човешките същества са обвързани с физическата среда чрез своите задачи и същото важи и за нашите висши способности; във всяко въплъщение ние сме ограничени в тясна сфера. Нашият интелект и нашите висши душевни сили също са ограничени в определена тясна сфера, а още повече нашите желания, копнежи, страсти и инстинкти.

Трябва да излеем това, което сме донесли със себе си от духовния свят, в нашите желания. Ако искам най-висшето, трябва да обградя най-висшето с желание. За да изпълни задачите си във физическия свят, човек трябва да расте заедно с физическия свят и той образува един вид черупка около себе си, чрез която е свързан със света на желанията и копнежите. Точно както сте свързани с обектите на физическия свят по такъв начин, че влизате в контакт с тях, така сте свързани с астралния свят чрез вашите желания, копнежи и страсти. И точно както се отделяте от физическия свят веднага след смъртта, така трябва постепенно да се отделяте от астралния свят след смъртта. Човек е израснал заедно с тези, с които е взаимодействал. Първо трябва да се освободи от тази черупка. Това се случва в Камалока. След като човек е загубил земната си черупка веднага след смъртта, той все още е свързан със света на своите желания, копнежи и страсти. Поради страст, чрез която все още е тясно свързан с това земно съществуване, той трябва да премине през период на разплата с това земно съществуване. Ние наричаме това пребиваване в Камалока.

Точно както физическият свят се състои от различни сфери, така и астралният свят се състои от различни сфери и можем да ги класифицираме според седемте добродетели, които споменах. Като култивираме тези добродетели, ние се свързваме и обвързваме с астралния свят по много специфичен начин.

Човешките същества трябва да се научат съзнателно да практикуват справедливост. Те могат да направят това само като преодолеят астралните сили. Справедливостта може да съществува само в свят, където индивидите са отделни същества; справедливостта е възможна само между отделни същества. Аз трябва съзнателно да се държа [справедливо] към други отделни същества. Следователно, първо трябва да се чувствам като отделно същество, за да мога да практикувам справедливост към моите събратя. Предпоставка за това е отделянето на едното от другото. Първо, човешките същества се отделят като отделни същества и тази отличителност ги води до борба за съществуване. Борбата за съществуване е антитезата, противоположният полюс на справедливостта; тя трябва да бъде преодоляна чрез добродетелта на справедливостта. Човекът трябва да отхвърли всичко, което стои срещу ближния му, да отхвърли всички пороци, които произтичат от борбата за съществуване. Регионът, където царуват силите на борбата за съществуване, е най-тъмният регион на Камалока. Египетските документи ни разказват за този регион, който е черен като нощта, където съществата се скитат безпомощно. „Тук няма въздух, няма вода; тук никой човек не може да живее с мир в сърцето си.“

Въздържането от осъждане или отказът от осъждане на обкръжението е втората добродетел, която трябва да се практикува. Обикновено хората съдят другите въз основа на симпатията или антипатията, която изпитват към тях. Постепенно те се научават да осъзнават, че ако човек иска да разбере някого, той трябва да отиде

отвъд симпатията и антипатията; трябва да ги преодолее. И точно както справедливостта има за антитеза борбата и съществуването, така и въздържанието от осъждане има за свой противоположен порок - отдаването пред всички изкушения на външния свят. Антипатията и симпатията трябва да бъдат отхвърлени във втория регион на Камалока.

Само онези, които не са пощадени от изкушенията, могат да развият добродетелта на силата на духа. Можем да развием тази добродетел само защото съществуват противоположни полюси и ние сме заплетени в тях. Ден след ден, час след час, ние сме изложени на изкушения. Трябва да ги отхвърлим на третия етап, като развием добродетелта на силата на духа в тази област.

Мъдростта може да се развие само от човек, който преминава през безброй грешки. Гьоте казва: „Човек греша, докато се стреми.“ – Точно както детето се учи, като се наранява, когато падне, така и всички велики хора са се учили от опита, натрупан чрез грешките си. Това се случва в четвъртия регион на Камалока.

Сега, висшите добродетели. Първата е вярата; това е разпознаването на вечното във временното и земното, осъзнаването, че всичко преходно е само притча.

Различните светогледи са непрекъснати опити да водят хората тук и там, в тази или онази нация, по най-разнообразните пътища към познанието на вечното. Човекът трябва да напредва от буквата към духа, от догмата към истинското, вътрешно познание. Човешките същества винаги ще бъдат изкушавани да се заплитат в ограничено поле на буквата. Тъй като в живота ние непременно сме част от определена епоха, първо трябва да отхвърлим това, което се е превърнало в догма в нашето време, за да стигнем до истината, която се изразява във всички светогледи и религии. В петия регион срещаме благочестивите, буквалистите на всички религиозни деноминации, на всички светогледи: буквалистки индуци, буквалистки мюсюлмани, буквалистки християни, а също и теософи, които вярват в буквата. Следващата добродетел е тази, която християнството нарича „надежда“. Човешките същества могат да култивират надежда само ако вярват в продължаващата еволюция. Малко по малко можем да разберем това чрез теософските учения, които ни водят до идеята за продължаваща еволюция. Човешкото развитие преди нашето време вече е било огромно. Още по-голяма е перспективата за бъдещо по-висше развитие за Чела. Той развива чувството, че човечеството не трябва да остава в застой на крайните, ограничени идеали – идеали, които принадлежат само на неговото време. Помислете за Сократ или Робеспьер или идеалистите на нашето време. Опитайте се да определите дали техните идеали биха били подходящи за други хора, за всяка друга епоха. Опитайте се да определите дали идеалите и надеждите на един Колумб биха могли да бъдат реализирани в друго време и сред друг народ. Това ограничение до едно-единствено време или един-единствен народ – това е, от което човечеството трябва да се отърве в този светъл шести регион на Камалока.

За да научи човек „любов“, той трябва да започне с крайното. За да научи по-висша концепция за любовта, той трябва да започне с малкото, с преходното и крайното и да продължи да се развива. Любовта трябва да се превърне в нещо естествено, в естествена сила. Тя трябва да бъде целта и стремежът на човешките същества. Когато човек развие любов, той преживява себе си в седмия и най-висш регион на Камалока.

В Камалока има седем пречистващи огъня, през които душата трябва да премине. След това тя се възнася до Девачан, където отново има седем области. Само това, което е плод на висш идеал, може да бъде пренесено в ново съществуване, в ново въплъщение. Това, което е обвързано с мястото и времето, трябва да бъде отхвърлено в Камалока.

По този начин, в зависимост от това дали човек трябва да се подложи на една или друга форма на пречистване, той трябва да премине през седемте области на Камалока. Ако например човек трябва да развие сила на духа и следователно трябва да бъде подсилен срещу желания и копнежи, той ще се събуди в областта, където може да пречисти негативното. Той ще премине през останалите области в по-спящо състояние. Това е, което теософията нарича пребиваване в Камалока. Това, което трябва да преминем по време на поклонението на земния си живот, ни позволява да напредваме от един етап на развитие към следващия и изисква от нас, в междинните състояния [между смъртта и новото раждане], да преминем през места за пречистване на душата и да се освободим от шлаката в Камалока.

Само за Виждащия различните места в Камалока стават разбираеми. За Чела етапът, в който той се научава да разбира Астралното, идва в момента, когато окото ни се отваря за астралния свят. Това, което съществува във физическия свят, тогава вече не е там. Той вижда слънцето да грее в полунощ. Други хора не могат да видят слънцето да грее в полунощ. Това не е символ; трябва да се разбира възможно най-буквално: за астралното око слънцето става видимо в полунощ. Чела може да премине този праг; той възприема това, което човек обикновено вижда само когато премине прага на смъртта. Това не е теория, а реално преживяване, което може да бъде разказано, точно както например някой, пътувал до Америка, може да ви разкаже за своите преживявания. Материалистичните миогледи и нагласи от миналите векове са имали малка представа, че съществуват такива висши светове. Теософията си е поставила за задача да събуди осъзнаването, че такива висши светове съществуват. Фактът, че такова послание е необходимо, особено в съвременната ни култура, е това, което е довело до Теософското общество. Необходимо е гласът на един по-висш свят да отекне отново в нашия собствен свят. Трябва да бъдем водени към това, на което ни учат седемте добродетели и какво можем да научим чрез тях. Трябва да осъзнаем как тези добродетели могат да бъдат култивирани.

Последната задача е: „Мъдрост в любовта“ и „любов в мъдростта“. Любовта в мъдростта е това, което човек ще постигне, след като култивира седемте добродетели и това, което може да пренесе напред от този етап на човешкото развитие. Това вече е изразено в Премъдростта на Соломон с думите: „И понеже се молах за разум, той ми беше даден; и понеже търсех мъдрост, духът на мъдростта дойде при мен. И аз се научих да ценя този дух на мъдростта повече от княжествата и царствата.“

Това е важното: да не се оттегляме аскетично от физическото съществуване, а да го издигнем на по-висше ниво; да ценим и подхранваме „сферите на света“ и да развиваме това, което Средновековието нарича „*Spiritus sapientiae*“ – духът на мъдростта. И с духа на мъдростта човечеството ще се движи напред към ново планетарно съществуване.

Можем да преживеем всичко това в астралния свят. Целта на тези лекции беше да ни предложат кратък поглед към този астрален свят, който е най-близо до нашия физически свят. Следващия път ще обсъдим духовния свят, света на Девачан.

7. Светът на Духа, или Девачан I

Дами и господа! Преди осем дни си позволих да опиша структурата на сферата, която всеки трябва да премине, влизайки в състоянието между две прераждания – така наречената ментална сфера или светът на Девачан. Обясних ви, че първо трябва да разграничим три отделни области там, а също така отбелязах, че думите, с които разполагаме в ежедневието си език, са недостатъчни, за да предадат възприятията в менталната сфера, така че често сме способни да изразим само с намеци, а понякога и само символично, това, което може да се възприеме в тази сфера, която човешкото същество преминава между две прераждания. Тези, които като посветени познават тази сфера, я описват с думи, които трябва да се приемат по-скоро като намеци, отколкото като истинско представяне на реалността.

Следователно, вие също трябва да приемете описанията, които дадох последния път, по-скоро като намеци, защото е почти неизразимо това, което се възприема от човек, чиито сетива са отворени за девачанския свят.

Описах ви три области на Девачан и отбелязах, че те съответстват на трите области на нашата Земя: твърдата, планинска област – която е континенталната област на Девачан, течната област – която е океанската област на Девачан – и областта на въздушното море.

Един от немските поети, който знаеше нещо за тази страна, беше, както споменах последния път, Гьоте. Гьоте описа тази страна по-повърхностно чрез своя „Мефистофел“. Но дори от това описание може да се види, че Гьоте е знаел колко е трудно да се говори за тази страна. Той я изобразява, като кара Мефистофел да посочи на Фауст какво ще намери там. Мефистофел казва следното:

И ако бяхте преплували океана,
видяхте безграничната шир там,
пак щеше да виждате вълна след вълна да се надигат,
дори и да се страхувате от идването на края.
пак щеше да видите нещо! със сигурност щеше да видите сред зеленината
спокойните морета,
щеше да видите облаците да се носят, слънцето, луната и звездите.
Няма да видите нищо във вечно празната далечина,
няма да чуете стъпките си,
няма да намерите нищо твърдо там, където почивате!

Можем да разглеждаме това – за тези, които го разглеждат рационално – като приблизително описание на това царство. На друго място Мефистофел казва на Фауст:

Вземи този ключ! ...
Ключът ще усети правилното място;
Следвай го надолу: ще те отведе до майките.

Дори по времето на Плутарх хората са говорили за царството на майките; за Гьоте това е царството на неоформеното. Ето защо той кара Мефисто да казва на Фауст:

Потъни тогава! Все едно мога да кажа: издигни се!

Така че Девачан не е нито горе, нито долу, а навсякъде.

Бягство от това, което се е създало,

в царства, освободени от формата!

Наслаждавай се на това, което отдавна е престанало да съществува!

Това е разказ на европейец. Сега ще ви дам разказа на един индуски мъдрец; той е оцветен от източната мисъл, но въпреки това предава същото значение; той гласи: Има много хиляди световни системи. В основата на този свят е царство на блаженство. Царствата са ограничени от седем реда огради, управлявани от Татагата и принадлежат на Бодхисатвите. Водите текат през тези царства и те притежават седем характеристики.

Описах ви трите сфери на Девачан, които съответстват на нашата твърда земя, нашия океан и морето от въздух. Казах, че в Девачан земята изглежда различно от днешната ни земя и казах, че там откриваме форми, които виждаме и тук, но гравирани като отпечатък на печат. Тази континентална маса формира основата на Девачан. В нея се движи живата морска маса; розова на цвят, тя прониква в цялото същество и формира източника на живот за всички форми, всички структури, които ще възникнат като растения, хора и животни. Въздушната сфера е от много специална природа в Девачан. Виждаме нашата физическа въздушна сфера като синя; въздушната сфера в Девачан е сияйно червеникава. Тя притежава изключителна способност за усещане, която се намира във всеки неин атом и оживява всеки отделен атом. Всичко, което се проявява във въздушната сфера, е живот на усещане. Всичко, което изпитвам в по-нисшите сфери като болка и удоволствие, се изразява във въздушната сфера на Девачан. Този, който възприема на този план, разбира какво казва един посветен в християнската религия, Павел: Цялото творение стене от болка, очаквайки осиновяване като деца. — Въздушната сфера е пропита и от небесен звук, от музика, която древните питагорейци са наричали хармония на сферите. Тези, които вече са чували тази хармония, която е израз на хармонията на космоса, я чуват навсякъде, въпреки че е заглушена от шума на ежедневието. Това е изразено в описанието на индуисткия мъдрец като огради.

Сега стигаме до четвъртата област на духовното царство. Това е много специална област; там работят създателите и оживителите на всички неща. Така наречената акашова субстанция е субстанцията, глината, от която е оформено всичко. Това е образ, за който говорят всички магьосници. Гьоте също говори за нея в пасажа, където обсъжда „огнен въздух“. Това е субстанцията, притежаваща най-голяма пластичност, субстанцията, в която човек може да отпечата материални форми от едната страна и дух от другата. Това е субстанцията, която е била забравена от началото на християнството, забравена до появата на Теософското общество. Когато към Синет е отправено първото искане да информира западния свят за тези

неща, в книгата му *Окултният свят* намираме описание на тази субстанция, за която се твърди, че съдържа магически сили. И там четем, както самият Учител го казва, че западните цивилизовани хора ще разберат значението на субстанцията Акаша само с големи трудности и бавно.

Както описах преди осем дни, светът на Девакана може да бъде разделен на три по-нисши сфери и три по-висши сфери. Трите по-висши сфери излъчват своята светлина и звук в трите по-нисши сфери. Ако сме определили по-нисшите девакански сфери – в теософската терминология „сферите на Рупа“ – като континента, океана и въздушното пространство, тогава отвъд четвъртата сфера – [Акаша] – се простират трите най-висши сфери на Девакан, които в теософската терминология се наричат „сфери на Арупа“. Всичко, което съществува от тази страна на Девакан – тоест астралният свят и физическият свят – има своите първични състояния, присъстващи във висшия Девакан. Тези сфери на Арупа са обитавани от същества с най-възвишена природа. Учителите на оригиналната християнска мъдрост са описали тези сфери; те са били известни в християнската мъдрост до 13-ти век; след това знанието за тях е било загубено. Никой не може да разбере християнската мъдрост от по-ранни векове, освен ако не осъзнае, че някои писания говорят за трите най-висши сфери на Девакан. Тези три сфери, както бе споменато, са обитавани от възвишени същества, които ръководят и управляват всички процеси в по-нисшите сфери.

Гьоте също наметва за първия етап на висшия Девакан в пасаж от приказката за Зелената змия и красивата лилия. Там можете да прочетете:

Сега се издигаме до още по-високи области. Там срещаме същества, които вече не могат да бъдат видени, но които могат да говорят с човешките същества, когато са готови да приемат тяхното послание. Първите учители на християнската мъдрост ги наричали Динамис. Това са същества, които излъчват надалеч и нашир като творчески сили. В следващата сфера откриваме Господствата, Кириотетите. Така имаме йерархията на тези възвишени същества, които отекват в трите най-висши сфери на Девакан. В християнския езотеризъм има индикации, че тези прозрения са били все още живи през първите векове на християнството, но че са били загубени, защото е имало все по-малко християнски посветени.

Дори в сферата, която описах по-рано, във въздушната сфера на Девакан, има същества, чиито дрехи са изтъкани от въздушната сфера на Девакан, но които притежават характеристики, напълно противоположни на тези на нас, хората. Трудно е да се опишат качествата, притежавани от тези същества, които живеят във въздушната сфера на Девакан. Точно както ние, хората, приписваме усещания на себе си, трябва да припишем на тези същества не това, че получават или приемат усещания, а че излъчват усещания през въздушната сфера. Следователно те са същества от съвсем различен вид. Където и да отидат, те излъчват сили на

усещането, докато за нас, хората, усещанията се вливат. Само по този начин мога да опиша какво характеризира тези същества. В християнския езотеризъм това се изразяваше чрез наричането на тези същества архангели. Днес този термин вече не се разбира. Той не трябва да се прилага към физически сили; това би било суеверие. Той трябва да се прилага към деваканските същества, които носят посланието на усещането през въздушния кръг на Девачан и разпространяват навсякъде това, което е най-чистото усещане.

Океанът на Девачан е като розов поток, който тече над всичко. Той е оживен от множество същества, известни като пратеници или Ангелои. Те не носят усещания; те носят живот през царствата на Девачан; те са носители на живот.

И твърдото царство, континенталното царство на Девахан, е оживено и одухотворено от съществата, известни в християнския езотеризъм като Архаи – или на немски, Уркрафте. Долното царство на Девахан, твърдото царство, континенталното царство, е оживено от тези Архаи. Именно те вдъхват живот на всичко.

Това са съществата, наричани в християнския езотеризъм йерархиите на Архаите, Архангелите и Ангелите. С тези същества се срещат онези, чиито деваканични сетива са отворени, но се срещат и от всеки човек, който е починал и преминава през състоянията на междинния период между две въплъщения. Вече посочих, че когато човек се освободи от тялото си, той трябва да прекара известно време в астралния свят. Ще се върна към това по-късно. Засега бих искал само да опиша какво се случва в тази сфера, където човекът е подготвен да влезе в Девачан. Всичко, което човек е донесъл със себе си от физическия свят, се пречиства от силите на желанието в астралния свят. Дори така нареченото чувство за себе си бавно се разтваря в астралния свят; всички хаотични сили се разтварят, когато човек трябва да влезе в Девачан.

Сега отново ще спомена четирите по-висши сфери на астралното царство, които се наричат още слоеве на съчувствие. Те са изпълнени с фина астрална субстанция, субстанцията на съчувствието – за разлика от субстанцията на егоизма, намираща се в по-ниските три нива. В четвъртото царство егоизмът – чувството за себе си – се разтваря; в петото царство се разтваря чувственото удоволствие. В тази пета част на астралното царство човешкото същество се научава да се възхищава на красотата на света не защото е приятен, а защото всичко вечно и чисто е предназначено да бъде красиво. А в шестото астрално царство човешкото същество опознава по-дълбоките сили на състраданието, доброжелателността и предаността към света. В седмото царство целият живот, който човешкото същество е донесло със себе си от по-ниските сфери, се топи като сняг на слънчева светлина. И тогава човешкото същество трябва да премине през четирите по-нисши етапа на Девачан, които описах по-рано. Животът на тези четири етапа е от голямо значение.

Казах, че първичните сили, Архаите, се намират в тази първа сфера на Девахан. Именно с тях човекът влиза в контакт. Там намираме безтелесните души, които събират нови сили за бъдещия си живот. Това, което е свързвало хората в семейни връзки, в племенни принадлежности, в национални сдружения, в държавни обединения – накратко, всичко, което повече или по-малко сочи към кръвното родство на човешката раса – всичко това се одухотворява в тази сфера на първичните сили, така че човешкото същество да може да бъде пречистено чрез наученото и надарено с висши способности. Целта на сферата на Девахан за човешките същества е това, което са научили по време на земния си живот, да може да бъде развито във висши способности. Човешките същества са предназначени да събират опит във физическия свят и той да бъде трансформиран в способности. Ние сме предназначени да излезем от училището на живота усъвършенствани и укрепени.

Сега човешкото същество навлиза във втората област на Девачан. Океанът на Девачан е царството, което представлява обединяващата сила. Точно както водата свързва земите, така и в Девачан течащата, розова вода свързва всичко, което има граници в по-нисшата сфера. Границите се установяват навсякъде, където съществуват семейни, племенни, национални и държавни връзки. Тези граници трябва да съществуват, но в същото време трябва да се установи чувството за принадлежност и хармонията на всички същества. Съществата трябва да се обединят в потока, който тече през всичко. Когато човек влезе в този поток, който тече през всичко, той се наслаждава на плодовете на това, което е посял. Там всеки ще намери това, което го издига над бариерите на съществуването; човечеството се пречиства от това, което трябва да се прилепва към него като ограничения в земната сфера. Те са водени да придобиват нови способности. Макар че това са само семена, цветята, които цъфтят от тях, са способностите, които те култивират и носят със себе си в новия живот.

Третият е това, което описах като въздушен кръг на Девачан. Човекът също навлиза в този въздушен кръг между две превъплъщения. Там, където във въздушния кръг може да се долови дълбокото въздъхване на природата, където всеки гръм означава извикване на болка, където слънчевата светлина съответства на това, което наричаме вечно блаженство и благоденствие – там се оформя това, което по-късно, при прераждането, се появява като чувство за филантропия и благородна човечност. Тук възниква активна и интелигентна преданост, действаща любов, и това е растението, което процъфтява тук преди всичко друго, което човешкото същество култивира в себе си. Тук човешкото същество ще види в плодовете му това, което е преживяло в егоистичния свят. Тук той става човек на активно служене, човекът, който пръв опознава думите „човечност“ и „филантропия“ в пълния смисъл на думата.

След това идва четвъртата сфера [Акаша], сферата на звука на цялото светско съществуване. Тук човешките същества се учат да разпознават това, което дава форма и облик на съществата и нещата в цялото светско съществуване. Тук човешкото същество се научава да разпознава как звукът се смесва със звук, за да образува симфония, как природната сила се смесва с природна сила и се трансформира в „инструменти“. Тук човешкото същество опознава съществата, които откриват и изобретяват. Тук то се научава не само да разпознава какви са силите като такива, но и да ги опознава като живи същества. Тук човешките същества се пропитват с живата, продуктивна творческа сила. Те се учат да разпознават не само това, което е създадено тук по отношение на изрази на човешкото съществуване – човешките институции, които вдъхват живот на човешката сфера и я правят подходяща за човешки живот – но и това, което принадлежи към сферата на висшите изкуства. Във всичко това живеят закони, които се преживяват в Акаша като живи същества. Докато човешкото същество се потапя в тяхното сияние, то се потапя в четвъртата сфера на Девачан по начина, по който тъканта е изтъкана „на бързачия стан на времето“. То се научава да разпознава това.

Това са четирите етапа, в които човек преживява това, което е подготвил по време на земното си съществуване, и развива нови способности. Това бележи важен момент за индивида. След като премине през тази четвърта сфера, настъпва моментът, в който той се пренася от другата страна на нашата световна система, в истинската сфера на духовното, в сферата, където се формират впечатления от другата страна. Човешките същества могат да прекарат там само кратко време; само тези, които вече са достигнали по-високо ниво на развитие, остават за по-дълъг период. Все още неразвитите човешки същества имат само мимолетен поглед към тази по-висша сфера, преди да се спуснат отново в по-нисшите сфери, за да съберат там опит, така че когато се върнат, да могат да останат там за вечно по-дълги периоди. Когато човешкото същество отново влезе в тази сфера, способностите, които преди това са били ограничени от материалния свят, започват да се развиват. Наричам го критичен момент, защото това, което преди е било държано заедно от материята, е напълно отхвърлено и премахнато. Това, което някога е било тясно, сега става широко; това, което някога е било прилепнало едно към друго и е било преплетено, сега се разгръща; става флуидно и човешкото същество става свободно. Способностите вече не са ограничени от материалността. Човек може да сравни това например само с растение, което не може да расте свободно, а трябва да расте между скални пукнатини и да адаптира формата си към пукнатините; то расте нагоре, но е ограничено от пукнатината. Така е и с човешката душа. Да предположим, че пукнатината става все по-мека и по-мека, така че растението да може да се разгърне малко повече. След като човешката душа е влязла в Акашовото царство, има абсолютно равенство. За тези, чието деваканско

око е отворено, е чудо да се наблюдава как душата се разгръща по време на прехода от Акашовото царство към по-висшите сфери на Девачан. Виждаме я като фина, етерна субстанция в яйцевидна или сферична, плаваща субстанция. Тя се отстранява слой след слой. Финият, ефирен цвят на Акаша се отстранява и чистата есенция се разгръща, сияйна в нова светлина – светлина, която не може да бъде описана със земни термини. Тя приема напълно свободна форма. Всяка способност, която е била ограничена в земния живот и не е била напълно свободна дори в по-нисшите Девачан сфери, сега е освободена. Човешкото същество става свободно във всяко отношение. Той може да развие всичките си способности до пълен растеж. Колкото повече способности развива човешкото същество, толкова повече „набъбва“ и толкова повече отнася със себе си в новото въплъщение. Докато му е позволено да остане там, той се запознава и с Учителите на Мъдростта и Състраданието. Това е сферата, където по благодат те могат да получат от още по-възвишените същества намеренията, които са в основата на космоса. Оттук те тъкат дрехата на света, която е изтъкана от тъканите на по-нисшите Девачан сфери, астралното царство и царството на земните субстанции. Там горе се очертават намеренията – основните линии на космическото развитие – и там също, Тези, които са развили допълнително своите способности в хода на еволюцията, могат да се запознаят с тройната йерархия на съществата, които изброих.

В първата сфера на горния Девачан той се учи от съществата, възнесли се до ранга на Ексусиай, за чудното цвете, което пониква от семената на космоса. Той се учи как расте; той опознава вечните сили на вселената. В тази сфера той среща съществата, които притежават силата на мисълта; той вижда как мисълта действа чрез тях.

Следващата по-висша сфера е дом на съществата на Динамис. Те притежават не само силата на мисълта, но и силата на Източника; те са съществата, които, така да се каже, притежават семената на мисълта. Сравнете Ексузиите с цвете. След това се обърнете към семето, което сега е прозрачно, светло и ясно, но което също така притежава силата да се превърне в цвете. Духовната сила на цялата вселена е в ръцете на Динамис. Ето защо те се наричат лъчи на силата. По този начин, чрез тези същества, може да се формира семето на мисълта и след това, от другата страна, цялото може да се отпечата в Акаша, която е тонът на цялата космическа структура. Така, както Гьоте описва своя Фауст, нещата се формират там, където Майките седят, възкачени на трона в самота и работещи на светещия триножник. Вече споменах, че по времето на Плутарх това царство се е наричало и Царството на Майките. Ако прочетете за Царството на Майките у Плутарх, тази история ще придобие съвсем ново значение за вас.

В най-висшата сфера, съществата, които наричаме Кириотет, отекват. Само най-високоразвитите могат да хвърлят кратък поглед в тази сфера. Там всичко е в хармония и единство; всяко чувство за индивидуалност е изчезнало.

Ексузиаите, Динамис и Кириотетс – това са трите най-висши сфери, в които човешките способности стават напълно свободни, сферите, в които навлизаме в интервала между две въплъщения, за да черпим сила от това, което лежи от другата страна, за нашата работа в земния свят на

Съществуване. Това, което се случва в това земно съществуване, това, което ние самите правим и постигаме – това е светът на резултатите, светът на следствията. Светът на причините се намира отвъд земното царство. Когато ние завръщане в ново въплъщение, тогава нова сила за съществуване се стича към нас от света на причините и всичко, което едно човешко същество постига в този свят – това, което блести в него като морални идеали, като способности за творческа работа, като активна любов към човечеството, като състрадание към всички същества, това, което блести като овладяване на природните сили в техниката – почива скрито в човешката душа; тя го е донесла със себе си от царството на висшия Девачан, където причините са следствия от този свят.

Гьоте загатва за това красиво в своята приказка за Зелената змия и красивата лилия, където говори за реката – която можем да сравним с Акашовия поток – и нарича другия бряг Градината на цветето, Градината на красивата лилия. Такова цвете се споменава и в Ученията на индуисткия мъдрец. То е силата, която тече през целия Девачан. Плодове растат от това цвете и тези плодове са архетипите за този свят. Ако човек желае да действа, той трябва да черпи сила за това, като намери храна в тези плодове. Тогава човекът започва да се развива; той става активен и силен.

Както казах, теософията не е предназначена да отдръпва хората от света. Тя не се стреми да ги пренесе в сфера, където те стават слаби и апатични в земното си съществуване; това не е нейната цел. Тя търси нещо съвсем различно. Тя се стреми да ги насочи към сфера, където могат да черпят сила и способности, за да бъдат енергични в земния живот и способни на своята работа. Човек, който не знае какво се крие зад и пред него в развитието му, е като спял човек, който просто се препъва, без да знае накъде отива или в какво се блъска. А човек, който знае пътя си както напред, така и назад, е като този, който може да вижда.

Конкретните същности, с които ще се сблъскаме след това, ще бъдат тема на предстоящите лекции. Ще чуем повече за живота в Девахан като цяло, както и за индивидуалните преживявания и влиянието на Деваханския свят върху нас самите. Тези уводни лекции би трябвало да изяснят, че теософията не е доктрина, чужда на реалността, а по-скоро такава, която е приятелска към реалността и изпълнена с творческа радост, защото не отдалечава хората от земното съществуване, а по-скоро ги въоръжава със сили, които, макар и да живеят в земното съществуване, не са видими в него. Човешките същества трябва да разпознават тези сили, докато се стремят нагоре към сферите, които са недостъпни за онези, които се придържат единствено към сетивния свят. А към всички, които са враждебни към духовната

сфера, към всички, които казват, че няма нищо отвъд сетивния свят, искаме да
призовем думите на Гьоте: „/п“

Давай! Нека стигнем до същината:

В твоята нищожност се надявам да намеря вселената.

8. Светът на Духа, или Девачан II

Ако, скъпи присъстващи, идеите, които теософията се стреми да събуди относно действителния духовен свят – така наречения свят на Девакан – се считат за силно неправдоподобни, може да се отговори, че няма абсолютно нищо ново или странно в това, че теософът посочва този висш свят, който съществува отвъд нашата сетивна сфера. Днес, за да се потопим малко по-дълбоко в този свят на Девакан, бих искал да започна моите бележки с думите на един немски мислител, който е добре познат на всички вас, който е оказал голямо влияние върху своето време, който е разбирал как да говори за висши светове не просто по мечтателен начин, но който чрез силата и огъня на думите си е знаел как да се намесва в събитията на своето време: Йохан Готлиб Фихте. Всички знаем каква сила е черпил той от свръхсетивния свят, която е карала устата му да прелива от пламенни речи, с които е вдъхновявал младежите на своето време да участват в събитията, необходими по това време. Запознати сме с „Обръщенията към германската нация“, които са акт, който не принадлежи на един подобен на сън свят, а на непосредствената реалност. Когато Йохан Готлиб Фихте изнася уводните лекции върху „Науката на познанието“ в Берлин – най-зрелият плод на неговите изследвания и размисли – той започва пред студентите си със следното изречение:

„Това учение предполага един изцяло нов вътрешен инструмент за възприятие, чрез който се разкрива един нов свят – такъв, който дори не съществува за обикновения човек. Това не трябва да се разбира като някакво преувеличение или риторична фраза, изречена просто за да се отправят големи искания, с тихата надежда, че може да се даде по-малко – а трябва да се разбира буквално, точно както е казано.“ Фихте въвежда този възглед за свръхестествения свят – във време, когато никой все още не е замислял теософско общество – като заявява, че си имаме работа с проявления на сетивна способност, която липсва при обикновения човек. Той продължава с обяснението:

„Представете си свят от хора, родени слепи, които следователно познават само онези неща и техните взаимовръзки, които съществуват чрез чувството за допир. Влезте сред тях и им говорете за цветовете и другите условия, които съществуват само чрез светлината за зрение. Или не им говорите за нищо,... или по някаква причина те искат да осмислят вашето учение: в този случай те могат да го разберат само чрез това, което им е познато чрез допир.“

Съвсем нови обстоятелства биха възникнали обаче, ако някой, роден слеп, възвърне зрението си чрез операция. Сравнението е точно по отношение на по-висшето зрение. Това, което Фихте не изразява, е, че всеки човек всъщност притежава този инструмент и просто трябва да го развие. Всичко, което е необходимо, е добра воля, за да му се разкрие духовният свят. Всеки, който е духовно слеп, може да бъде накаран да прогледа. Това трябва да се подчертае, за да стане ясно, че

духовният свят е достъпен за всеки, който желае да го потърси. Съобщенията, направени по тази тема, са предназначени само да посочат това, което ще бъде дадено по-късно.

Първата стъпка е да се започне с описание на духовния свят. Както теософите знаят, един от начините да се получи представа за този свят е чрез описание. Ние не си имаме работа със свят, разположен в някоя друга част на космоса, а със свят, който ни заобикаля навсякъде, който присъства навсякъде около нас. Във всяка точка на нашия свят този духовен свят е едновременно наличен. Когато говорим за духовния свят или за Девачан, не става въпрос за пътуване в друг свят, а по-скоро за отваряне на сетивата, за постигане на различно състояние. Някой може да възрази, че подобно състояние е нещо необикновено за човешките същества, че човек не може да си създаде представа за него и че нищо подобно не може да се намери в човешкия живот. Това не е правилно; останалата част от живота тече спокойно, без да се случи такъв радикален катаклизъм. Всъщност обаче преход като този, който превръща човек, възприемащ чрез сетивата, в виждащ, се случва за всяко човешко същество веднъж в живота му; просто то не го осъзнава. Всеки, който седи тук, вече е претърпял подобна радикална революция на съзнанието веднъж в живота си. Просто не трябва да броим живота от момента на възприемане на външния свят, а от самото първо състояние на ембриона в майчината утроба. Ако разглеждаме човешкото същество от самото първо състояние в майчината утроба, тогава такава трансформация се е случила за всеки. Състоянието на съзнанието на човешкия ембрион, неговата способност за възприемане, е напълно различно от това на по-късния човек. Който разбира как да наблюдава това, знае какво се случва с човешкото същество през първите месеци от съществуването му преди раждането; той знае, че способността за възприемане на човешкото същество вече се е променила радикално [при раждането]. Ембрионът притежава способност за възприемане, която се различава значително от тази на човека, който вижда светлината на деня и притежава будно съзнание. Защото човешкият ембрион възприема по начин, който ние описваме като астрално възприемане. Човешкият ембрион по този начин притежава астрално възприемане. Едва по-късно се развива външното, будно съзнание. Човешкото същество еволюира от астрален живот към живот на будно съзнание. Подобна трансформация, нещо като ново раждане, е отварянето на така нареченото деваканично чувство, което е дарено на виждащия, за да може да възприеме един нов свят. Човешкият ембрион наистина възприема тъмните течения в астралния свят. Той възприема емоциите, преобладаващи в неговата среда. Можете да видите това в ефектите на съществуващите условия върху ембриона в утробата. Тази трансформация, този преход на астралното съзнание на ембриона в будно, сетивно съзнание, се случва веднъж във всяко човешко същество.

Следователно, светът, в който живеем, ни се разкрива в това ново състояние на съзнание. Това, което възприемаме в този свят, е отначало неразбираемо за нас; ние постепенно биваме водени да възприемаме този Девачан или духовен свят. Точно както при дете, когато сетивата се отварят в първите дни от живота му, така е и с възприятието в Девачан. Пред нас се отваря свят, който се разкрива в блестящи нюанси – първоначално неразбираеми за нас – и в поредица от най-разнообразни тонове. В началото човек не знае как да интерпретира тези цветове и тонове, които не принадлежат на нашия физически свят и се различават значително от цветовете и тоновете на нашия физически свят, докато не опознае тяхното значение и контекст в този духовен свят. Тези, които влизат в този свят сами, често не знаят как да се справят. Понякога се случва девачанското чувство на човек внезапно да се отвори; такъв човек след това се носи безпомощно в този свят на духовно съществуване. Само онези, които са водени в този свят от някой, който преди това е бил ясновидец – и който може методично да ги въведе в този духовен свят – се научават да разбират значението на тези явления. След това те се научават да структурират последователността от тонове и цветове и да ги комбинират, точно както ние комбинираме съгласни и гласни в смислена дума. Тоновите и цветовете на духовния свят ни се струват като гласни и съгласни и когато научим какво означават гласните и какво означават съгласните, ние придобиваме способността да се учим да пишем и четем. Научаваме, че определен вид същество, живеещо тук, в духовния свят, общува чрез този език от цветове и звуци. Това е курсът на обучение, предлаган на чела, ученика, който трябва да влезе в тези висши светове, за да се причастява към тези висши истини. Тогава разбираме, че това не е произволна комбинация, хаотично подреждане на появата на цветове, тонове и форми, а по-скоро, че това, което ни се явява, е израз на духовни същества, за които това е техният език. След като научим буквите и как да ги четем, пред нас се отваря един изцяло нов свят.

Предположих, че един свят, по-нисш от света на Девакан, е интегриран в нашия физически свят, този, с който се запознаваме за първи път – тоест астралният свят. За ученика понякога той се слива със света на Девакан. В началото човек не може да различи точно какво принадлежи на астралния свят и какво принадлежи на света на Девакан. Едва постепенно човек се научава да ги прави разлика. Днес бих искал да използвам пример, за да покажа как човек може да се научи да прави разлика между астрално и това, което принадлежи на света на Девакан, духовния свят, който е нашият истински дом.

Човешкото същество, такова каквото го срещаме във физическия свят, е само част от него. Всъщност, за виждащия, човекът е същество, което притежава аспекти на своето съществуване, съвсем различни от тези, които се виждат за физическото око. Говоря за това, което се нарича човешка аура. Човешката аура е нещо, което е съществена част от цялото човешко същество. В осмия брой на *Луцифер*, във

въведението описах част от тази човешка аура. Тя е нещо, което се вижда за виждащия, точно както обикновената, физическа форма се вижда за човешкото сетивно око. Физическата форма е само средната част на човешкото същество, която почива, така да се каже, в овален облак от мъгла. Този облак от мъгла, аурата, принадлежи на човешкото духовно тяло, също толкова, колкото и на физическото човешко същество. То е много по-голямо от физическото човешко същество, средно може би два пъти по-дълго и три до четири пъти по-широко. Това, което се вижда за окото на виждащия като продължение на физическото тяло, се състои от светлинни образувания и цветни образувания от най-разнообразни видове. Тази човешка аура, това тяло от светлина, не се появява като неопределени облаци, повече или по-малко структурирани от цветовете, а по-скоро като един вид огледален образ, като отпечатък на това, което се случва вътре в човешкото същество. Човешките страсти, инстинкти и стремежи са отпечатани в тази аура; всичко, което наричаме вътрешен живот, е отпечатано в нея. Съвременната физика всъщност би трябвало да намери за най-разбираемо, че говорим за това, защото какво казва физикът? Има вибриращи движения на етера; това вибриращо движение превръща това, което е външно, в цвят. - Същото е и с нашия вътрешен свят. Вътре в нас присъстват стремежи, инстинкти и страсти, които произтичат от всяко човешко същество, което стои пред нас, и точно както това се появява пред нас като цвят, така и нашите мисли, усещания и чувства ни се появяват, преведени през духовното око като цветна аура.

Точно както физическият свят изглежда за физическото око като цвят, така и духовният свят се явява за духовното око в чудно цветно представление, само че на по-висш план. Това разкрива огромна флуидност на цветовете. Виждаме човешки същества, заобиколени от овално тяло от светлина, в което те се носят и което не изглежда статично, а по-скоро сякаш тече, струи, излъчва и разсейва на определено разстояние от човека. В царството Девачан, което изглежда е в постоянно движение, човешкото същество притежава основен цвят в себе си. Трайното настроение на човек, както и трайните черти на характера, се разкриват в аурата чрез постоянен цветен тон, образуван от облаци, които преминават през нея на вълни. Виждаме как вълнообразни течения протичат през аурата отдолу нагоре, пронизвайки я като светкавици, как аурата е пронизана от синьо-червени, кафяво-червени и красиви синкави цветове. Виждаме най-разнообразни и многообразни цветове, които се променят според различните поводи. Ходете на църква и наблюдавайте аурите на поклонниците. Там ще откриете съвсем различни цветови тонове, отколкото в събиране, където се проявяват политически страсти или човешки егоизъм. Ще видите настроенятия на душата, породени от ежедневните нужди, излъчващи се във формации от тухленочервен и карминовочервен цвят; понякога те ще имат по-тъмен оттенък. А когато влезете в църква и наблюдавате богомолците, ще видите как играят сини, индигови, виолетови и розовочервени

цветове. И ако разгледате аурата на човек, който живее в света на мисълта, размишлявайки върху научни проблеми, ще видите да блестят в неговата аура мисловните форми, които отразяват мисли, недокоснати от никаква страст. Когато се научим да тълкуваме разкритото в аурата, виждаме, от една страна, настроенията и темперамента, които живеят в човек и какво се случва в неговото съзнание; от друга страна, виждаме всички идеи - от най-светските до най-висшите и най-духовните, чак до чувствата на преданост към Бога и най-възвишеното състрадание - отразени в аурата. Отначало не можем да различим нищо, но постепенно научаваме това и забелязваме, че в аурата има две строго различни образувания. Първо, има облачноподобни образувания с неопределени очертания, които се вливат повече от периферията на кожата. Научаваме се да различаваме тези облачноподобни образувания от проявленията, които излъчват повече от сърцето, гърдите и главата и които имат сияен характер. Тези излъчвания винаги излъчват от вътрешен център. По този начин се научаваме да различаваме облачноподобните образувания от тези, които имат сияен характер. Облакоподобният аспект, който преминава от кафяв към тъмнооранжев, идва от физическото, от по-нисшата природа на човешкото същество, от страстите и импулсите. Така ние разграничаваме в аурата духовната част от долната, астрална част. Учим се да разбираме най-често срещаните цветове. Аурата на днешните европейци обикновено има зелени нюанси, които често преминават в жълто. Това зелено представлява действителния интелектуален аспект, аспекта на съзнанието; по този начин то изразява основното настроение на душевния живот на днешните европейци. При човек, който е в транс, се прави любопитното наблюдение, че всички зелени тонове изчезват от аурата. Така че всеки, който знае как да възприема аурата, няма да има проблем да различи преструващ се от някой, който наистина е в транс. По същия начин, лекар, експериментиращ с хипноза в клиника - ние смятаме това за нещо недопустимо, но понякога се случва - би могъл да различи съвсем точно дали изпитваният го мами или наистина е в състояние на транс или хипноза, ако може да наблюдава изчезването на зеления цвят в аурата. Зелените тонове в аурата също изчезват при човек, който е припаднал, и те по същия начин винаги изчезват в аурата на спящ човек.

Способността да вижда астралната аура е първата способност, която се развива у виждащия. Сравнително скоро виждащият възприема това проявление на човешкото същество и се научава да различава астралната аура от менталната аура. Сияйната аура идва от света Девахан; тя е дух и принадлежи на това, което отива с човешкото същество отвъд смъртта. Това е, което произхожда от истинския духовен дом. Това, което преминава от кафеникави към зеленикави тонове, принадлежи на преходното; човешкото същество го освобождава заедно с физическото тяло или в Камалока, за да влезе след това в действителния духовен свят. Това е по-висша форма на възприятие, по-висша форма на духовно чувство, когато чувството

Девахан се отваря пред нас. Деваханичният свят се различава коренно от физическия свят. Физическият свят е неподвижен и мъртъв, докато Деваханичният свят се характеризира със сложност и лекота на движение, без аналог. Това е свят, който е постоянно в движение в себе си, съществуващ в състояние на вечна активност.

Сега ученикът, който се стреми към по-високо развитие, трябва да се научи да намира пътя си в този свят Девачан. Когато възприемаме нещата във физическия свят, те остават такива, каквито са, и нашето възприятие се адаптира към тях. Масата, столът - те остават неподвижни; те не се съобразяват с моите възприятия, а по-скоро моето възприятие трябва да се съобразява с масата и стола. Не е така в духовния свят. В Девачан няма такива статични неща; и затова огромна отговорност лежи върху този, който съзнателно влиза в Девачан. Трябва да сме наясно, че всяка мисъл, която проблясва през мозъка ни, е реален, действителен процес в света Девачан. Мисълта във външния, физически свят е просто сянка на реалността в сравнение с мисълта в Девачан. Истинската мисъл не живее в мозъка ни. Тя не е сянка, отражение, което се появява в нашето съзнание, а по-скоро същество, което живее в Девачан. Всъщност нашите мисли са същества, които принадлежат на духовния свят. Когато формирате мисъл, вие предизвиквате промяна в света Девачан. За да поясня това, бих искал да ви покажа, използвайки пример, какво се случва в света Девачан, когато формирате мисъл. Човекът, към когото е отворено чувството Девачан, вижда не само сенки на мисли, но вижда същността на самата мисъл като реален обект. Представете си, че таите мисъл, мисъл, която се отнася до друг човек. Мисълта става видима за виждащия; мисълта излъчва като светлинна вълна, излъчвана от източник на светлина; и точно както пламъкът излъчва светлина във всички посоки, така и мислещата същност на човешкото същество излъчва във всички посоки. И точно както светлината се разпространява във физическия свят, така и лъчите на мисълта се разпространяват в света Девачан, така че наистина можем да видим как мислите излъчват от всяко човешко същество. Следователно ще разберете и защо Христос е изобразен с корона от лъчи. Това не е някаква фантастична представа, а по-скоро съответства на възприятие в сферата на по-висшето виждане.

Когато мислите излъчват, те първо присъстват в пространството и се разпространяват из пространството, точно както светлината излъчва и се разпространява из пространството. Нека вземем една конкретна мисъл; ако е замислена по такъв начин, че е насочена единствено към вас, че засяга само вас, тогава тя излъчва съответно. Но ако се отнася до друг човек, тогава в Девачан изглежда сякаш светлината удря обект и се отразява обратно от него; и точно както обект, осветен от светлина, изглежда осветен, така и въпросният човек изглежда осветен от света на мисълта. Когато някой излъчва мисъл, която се отнася до друг човек – да предположим например желанието другият човек да се възстанови –

тогава можем да видим как тази мисъл се излъчва навън, точно както виждаме как светлината се разпространява във всички посоки. Но тази мисъл, която се отнася до конкретен човек, не просто тече през пространството на Девачан; по-скоро тя се стреми да се реализира в непосредствената околност на човека. След това тази мисъл тече към човека, до когото се отнася. Това са процеси, които можете да възприемете в света на Девачан. Можете да усетите как възвишените мисли на човек се улавят в пространството на Девачан и се оформят в един вид флорална структура, в красиви геометрични фигури, каквито не съществуват на Земята. Въпреки че може да изглежда фантастично, всичко това е истинска реалност за онези, които могат да наблюдават в Девачан. Който се научи да се движи в Девачан, се научава съзнателно да изпраща мислите си и да осъзнава реколтата, която ще пожъне чрез тези мисли. Той се научава, че всяка мисъл в Девачан е факт и се стреми да произвежда само благотворни ефекти с мислите си. Непосветените изпращат мислите си сляпо в Девачан, докато посветените се научават да придават форма на мисълта. Това е, което постепенно става ясно за ученика.

Бих искал да насоча вниманието ви към нещо конкретно. Последния път споменах, че в Девачан има, така да се каже, две разделения, които трябва да се наблюдават. Първо, по-нисше разделение, Рупа-Девачан, което е светът на Девачанския континент, Девачанското море и Девачаническата атмосфера; те са по същество изцяло пропити от усещания. След това описах Акашовата субстанция, чистата етерна субстанция на Девачан. Всички те съставляват по-нисшите области на Девачан. След това идват трите по-висши области на Арупа-Девачан. В тези по-висши области живеят най-висшите духовни същества: Дхиани-Чохани, планетарните духове и т.н. Сред тези висши духовни същества са и тези, които познаваме като Махатми, духовните водачи на човечеството. Те са достигнали толкова висок етап на развитие, че могат да наставляват останалата част от човечеството и да му предават великите истини на съществуването. За човека, чието деваканско чувство е отворено, който е способен да наблюдава в Девачан, общуването с тези напреднали човешки братя също става възможно. Той се научава да разбира езика, на който те общуват помежду си, и се научава да говори с тях. След това от него се пада да преведе тези послания, получени по този начин, на ежедневен език. Такова учение, преведено на ежедневен език, е това, което ние провъзгласяваме като теософски истини. Произхождащи от високо еволюирали човешки братя, слизащи от най-висшите духовни светове, те са ни били предадени от отделни подходящи личности. Но сега, след като сме се научили да „четем“, ние разбираме вековните мистерии на съществуването на света. За да ги преведем на обикновения език на ежедневието, трябва да се научим да гледаме нагоре към тези високи духове, към Учителите, които в теософията наричаме Махатми.

От особен интерес е да се наблюдава как Чела се отнася към тези Учители в света Девачан. Вече описах как функционира мисълта в Девачан, как тя се излива, за да

ускори към своята съдба. Това не е така, или поне не по същия начин, с мислите, които чела с благоговение изпраща към Учителите или Махатмите, за да ги помоли за прозрения в по-дълбоки истини. Мисълта, която чела изпраща към духовните водачи, поема по много специален път, различен от този на другите мисли. Сякаш тази мисъл не тече напълно нагоре към целта, към която е насочена. Тази мисъл, този зов за прозрение към висшите светове, първо се влива в областта, която нарекох Акашовата сфера. След това мисълта се връща към ученика, но не така, както се е възнесла, а по-скоро обогатена, пропита и влята с това, което произлиза от Учителя. Това се има предвид, когато винаги се подчертава, че Учителят е висшият Аз на човешкото същество. В известен смисъл, нашите собствени мисли отново ни говорят, когато влезем в общение с тези по-високоразвити човешки духове. Нищо чуждо не бива да се внася в нас; Учителите не искат да ни правят роби, дори роби по дух. Затова Учителите ни изпращат не свои собствени мисли, а наши собствени, за да можем да разпознаем, че това е субстанцията, която самите ние сме излъчили. Това са индивидуални процеси, преживявани от онези, които като въплътени същества са способни да се движат в Девачан между раждането и смъртта; чието чувство за Девачан е вече отворено тук, във физическия свят; които могат да издигнат духа от черупката на физическото.

В света Девачан откриваме и голям брой нисши същества, които са редовни обитатели там: това са временно безтелесните, тоест тези, които са между две прераждания. Между две прераждания човешките същества прекарват дълго време в Девачан.

Днес ви описах преживяванията, които човек в Девахан може да преживее, докато е още в тялото; следващия път бих искал да ви опиша какво преживява човек в Девахан, когато е безтелесен – тоест, престоят в Девахан между два живота. Това значително ще допълни картината за нас; и когато след това добавите тази картина към днешната, ще можете да схванете света на Девахан с по-ясно разбиране. Ще разберете много неща, които посветените казват, дори и да не са изразени в ежедневието или в нашата литература такива, каквито са в действителност. До 19-ти век посветените са говорили само с намеци. Тези намеци винаги са били разбираеми за онези, чиито умове са били отворени за тях. За тези, които познават света на причините, думите на посветения – който обикновено не е разпознаван като такъв – Гьоте – ще бъдат правилно разбрани. Самият Гьоте е казал, че е вплел във втората част на своя *Фауст* много неща, които само посветеният може да разбере. И той е посочил с мистично ясен език какво е за него земното, сетивно възприемаемото: че то сочи към един висш свят, на който е израз. Ако разберем това правилно, тогава ще знаем, че Гьоте, като посветен, е черпил висше знание от свръхсетивния свят и тогава ще разберем какво е имал предвид с думите: „/п“

Всичко мимолетно

е само притча;

неадекватното
тук се превръща в събитие;
неописуемостта
тук се осъществява.

Теософското движение има за цел постепенно да опише това, което мнозина са смятали за „неописуемо“.

9. Светът на Духа, или Девачан III

В лекциите за астралния свят се опитам да опиша пътя, който човешката душа трябва да измине, след като премине през портата на смъртта. Това пътуване през света на душите – или астралния свят, както е наричан в теософската литература – е сравнително кратко. Човешката душа прекарва по-голямата част от времето, необходимо за преминаване от едно въплъщение към следващото, в духовния свят, в това, което в теософията се нарича Девахан, земята на боговете. За да използвам немски израз, ще използвам термините „Geisterland“ или „Geisteswelt“ за „Девахан“. Трябва да се уверим, че постепенно въвеждаме немски термини. И след като разберем, че под така наречената „земя на духовете“ не разбираме нищо друго освен това, което в теософията е „Девахан“, ще можем да се разбираме.

В астралния свят душата трябва да се пречисти от това, което я свързва със земния свят – импулсите, страстите и инстинктите, които са необходими за земния живот, но не могат да се придържат към човешката душа по време на по-нататъшното ѝ пътуване. След като се освободи от всичко това, тя преминава през истинското царство на духа. Ако човек иска да разбере какво означава да пътува през царството на духа, първо трябва да си го изясни. Често съм подчертавал, че теософията в никакъв случай не се отвърща от земната дейност, нито посочва някакъв задгробен живот; напротив: тя изяснява, че основната задача на човешкото същество се крие в хода на неговото или нейното въплъщение тук на Земята, че задачата на човешкото същество е да доведе това земно съществуване до все по-голямо и по-голямо съвършенство. Човечеството трябва да пренесе в земната сфера, като плод, това, което може да преживее във висшия свят; то трябва да приложи във физическо въплъщение това, което наблюдава в интервала между две въплъщения. За това физическо въплъщение задачата на Земята и на човечеството е да се усъвършенстват дотолкова, че усъвършенстваното да може да бъде пренесено във висши сфери. Наша задача е да сътрудним в земното усъвършенстване, защото според космическия план за Земята, тази Земя не трябва да остане такава, каквато е, а да се превърне във висш свят. И това, което ще ѝ позволи да бъде приета във висш свят, трябва да бъде осъществено от човешките същества в нея; следователно, те трябва от време на време да се връщат в духовния свят.

Човечеството трябва да работи на Земята, за да я води към нейната цел, която е духовна. За да направи това, то трябва да си даде възможност да работи духовно. То трябва да се връща отново и отново към това състояние на чисто духовен живот в духовния свят, за да се ангажира оттам с намеренията и целите за земния живот. Това, което преживяваме в духовния свят, го носим в земния живот. Точно както при строежа на къща, първото и най-важно нещо не се случва на строителната площадка, където се полагат тухлите, а в кабинета на архитекта, където се изготвя планът; и както работниците просто въплъщават в реалност това, което архитектът е

проектирал, така и първото и най-важно нещо е това, което ние черпим от свръхсетивния свят: целите, намеренията, плановете, за да ги приложим във физическия свят.

Най-важната работа се извършва по време на земното въплъщение. От време на време духът се оттегля, за да опознае истинската основа на земното съществуване. Това е целта на пребиваването в Девачан, или духовния свят. Когато човек напусне тялото си при смъртта, той първо преминава през състояние на безсъзнание; той прекосява астралния свят и накрая се събужда в духовния свят. Там той трябва да развие всичко, в което се е обучил в земния свят. Трябва да си представим – за да се придържаме към същия образ – че човешкото същество работи като архитект, който проектира плановете за къща. След като архитектът е изготвил план, той също така опознава неговите несъвършенства и недостатъци по време на материалната реализация на плана; той е ученик и по абсолютно същия начин човешкото същество също се учи по време на своето въплъщение. Точно както архитектът разпознава, използва и прилага опита и наблюденията, придобити от първия строителен проект, към по-късен, така и човешкото същество трансформира своите преживявания и наблюдения в по-съвършени прозрения и след това, обогатен от тези прозрения, влиза в новото въплъщение. Това е смисълът.

От състояние на безсъзнание, човешкото същество се пробужда [между смъртта и прераждането] в Девачан. След това то трябва да премине през различните етапи. Във всеки от тези етапи се развива много специфичен набор от способности. Научихме за седем етапа. Ще ги оставя да преминат пред умовете ни още веднъж и същевременно ще покажа какво трябва да постигне духът на всеки етап. Обясних, че най-ниската област е царството на архетипите. Но това трябва да се разбира образно; това е състояние. Там, в този свят, намираме архетипите за всичко, което ни се изправя в сетивния свят. Казах, че в духовния свят живеем в духовното, точно както живеем в сетивния свят със сетивата си, и възприемаме духовния свят, точно както възприемаме сетивния свят със сетивата си – точно както чуваме и виждаме този сетивен свят и така нататък. Това, което е мисъл в този земен свят, е живо същество в духовния свят. Това, което преминава през умовете ни като мисъл, е само сянката на духовно същество. Това духовно същество ни се явява като мисъл, защото трябва да проникне през завесата на физическата телесност. Човешките същества отпечатват своите мисли и идеи върху света и чрез тях правят Земята по-съвършена. В духовния свят тези мисли са неща, сред които човешките същества се движат. И както се движим тук сред физическите неща, както се срещаме с тях и ги докосваме, така се движим и в духовния свят сред мислите. Архетипите на сетивния свят се намират в най-ниския регион на духовния свят. Там сме в „работилницата“, където се „изработват“ сетивните обекти. Там виждаме архетипите на физическите форми на растения, животни и хора. Трябва да размислим върху това, което сме видели. Тези мисли се задържат като сенчести фигури на заден план и човешките

същества не вярват в реалността на мислите, защото те имат такова сенчесто съществуване. Точно както часовникът е направен точно както неговият изобретател го е замислил за първи път в ума си, така и всяко нещо е създадено според мисълта и същността на мисълта ни се явява в духовния свят.

Така, в духовния свят, целият физически свят, който виждаме тук, ни се явява в своите архетипи. Там виждаме всичко такова, каквото се създава; виждаме как растенията и животните произлизат от животворната сила, която ги създава. Учим се да виждаме това, което е тук, от различна перспектива; виждаме, така да се каже, духовното отрицание в контраст с физическото позитивно. Влизаме в свят, чието описание трябва да изглежда фантастично за онези, които нямат чувство за него, но който е безкрайно по-реален от физическия свят за онези, чиито сетива са пробудени за този свят. Това е светът на архетипите, светът на причините. Там в нас се случва духовна трансформация, която става все по-силна, колкото повече се чувстваме у дома си в този свят.

Бих искал да ви опиша пътуването през този свят. То е значимо, защото хвърля светлина върху този свят – светлина с неизразимо значение. Нашата собствена физичност, тялото, което наричаме наше, ни се явява като нещо сред нещата; то ни се явява като принадлежащо на външната реалност. Виждаме как то възниква и изчезва. Така архетипът на нашето тяло ни се явява като член във външната реалност; чувстваме се застанали срещу него. Вече не казваме на тялото: „Това съм аз“, а знаем, че то принадлежи на обективната реалност. И човек опознава една максима на най-висшата индийска мъдрост на Веданта, максимата: Трябва да осъзнаеш, че ти самият си част от цялото Велико Единство – „Това си ти“.

Възприемаме веществото, което изгражда тялото ни, сякаш стъпваме върху скала. То е нещо напълно чуждо. Чрез опита разбираме твърдението: „Това си ти.“ И когато практикуваме това твърдение, то не е нищо друго освен спомен за това, което някога сме преживели в духовния свят. Внасяме този спомен в съзнанието си и изпитваме слабо отражение на духовния свят във физическия свят. Но това ни издига от сетивния свят; издига ни в по-висши сфери. Чувстваме се като духовни същества; знаем, че сме част от Първичния Дух, сякаш лъч, струящ от него. Знаем това чрез директно прозрение.

Вторият основен принцип на философията Веданта също се изпълнява незабавно в първата област на Девачан: „Аз съм Брахман“. „Брахман“ се отнася до Първичния Дух. Когато човек е достигнал точката, в която чувства себе си като част от този Първичен Дух, той казва: Първичният Дух живее в мен; той е самата ми същност. — „Аз съм Първичният Дух“ е пряко преживяване, което душата има дори в най-ниската област на духовния свят. Това е смисълът на живота в първата област на Девачан.

Описах втория регион като този, където се намират архетипите на целия живот на нашата Земя. Когато наблюдаваме живота в нашия земен свят, го откриваме

въплътен в отделни същества – в растения, животни и хора. И все пак животът на тези растения, животни и хора образува едно велико, живо единство. Той извира от общия източник на живот. Архетипът на този живот, който живее тук на Земята в своето отражение, тече там като океан през всички същества от духовния свят. Окултистът знае, че този течащ живот има розовочервен цвят, сякаш е розовочервен океан; като течен елемент, той тече през всички същества от духовния свят. Този течащ, розовочервен, течен живот прониква и пулсира през целия живот в духовния свят. След като човек премине през първия регион на духовния свят, той се идентифицира с този течащ живот на второ ниво. Тогава той опознава течащия живот като самата си същност.

За да разберем напълно това, нека още веднъж изясним каква е целта на живота в тези региони [през времето между смъртта и прераждането]. Човек живее особено дълго време в първия регион на Девачан. Във физическия свят ние се раждаме при много специфични обстоятелства, определени от физическата природа на Земята. Раждаме се в държава, в семейство, за да можем чрез физически връзки да придобием този или онзи приятел. Подтикнати от физическите обстоятелства, ние се свързваме с това, което представлява същността на ежедневието: животът в семейството, животът в племето, в нацията – това е кармата. Всичко, което произтича от физическите обстоятелства, ние опознаваме и оценяваме в неговите архетипи в първия регион на духовния свят. А способностите, които придобиваме чрез практика в семейния живот, в приятелствата и т.н., претърпяват своето пълно развитие в първия регион на Девачан. Те се усъвършенстват и развиват, за да можем да се върнем на тази земя за ново въплъщение с тези усъвършенствани и развити способности. Следователно наблюдаваме, че хората, които виждат цялата си цел в обстоятелствата на ежедневието – които не гледат отвъд непосредствената си среда, бизнеса си и т.н. – прекарват дълго време в тази първа област на Девачан. Втората област на Девачан е обитавана от онези, които вече са преминали през определена степен на подготовка. Тази подготовка се постига чрез по-високо образование в самия земен живот. Индивидът се научава да разпознава, че нещата от земния живот са преходни и са просто израз на вечните принципи. Той се научава да разпознава единството във всичко живо и да гледа към това единство с благоговение. Когато простият дивак вижда божествени качества в предметите и ги разглежда като символи на Божественото, това вече надхвърля ежедневните обстоятелства. В тази област човешките същества се научават да разпознават творението и действието на Божеството. Там виждаме последователите на различни религии да развиват чувства на преданост, докато се обръщат към своите богове със смирение и благоговение. С по-висока степен на благочестие човек достига своето въплъщение, след като премине през тази втора област. Виждаме хора, които имат чувство за основополагащото единство на всички неща, да се задържат дълго време във втората област. Виждаме ги как се аклиматизират към единството

на цялото същество и виждаме как тези духове, когато се завърнат на Земята, стават водещи религиозни фигури. Тези хора виждат, че интересите на индивида вече не могат да бъдат отделени от интересите на общността. Това чувство за общностен живот се развива във втората област на Девачан.

Нека се издигнем до третата област. Тук вече не откриваме архетипите на това, което живее в земното съществуване, а по-скоро архетипите на самия душевен живот. Тук са архетипите на всички желания и инстинкти, всички усещания и чувства и всички страсти, от най-нисшата страст до най-висшия патос. За всичко това има чисто духовни архетипи и те са в третата област на Девачан. Точно както целият живот във втората област образува велико единство, така и в третата област всяко усещане, чувство, всяко страдание и т.н. образуват велико единство. Там инстинктите на едно същество не са отделени от инстинктите на друго същество. Там „Това си ти“ вече е реализирано. Вече не можем – както в ограничените условия на сетивното съществуване – да правим разлика между моето чувство и твоето чувство. Тъгата на друг е също толкова наша собствена. Чуваме „въздишката на съществото“. Възприемаме всяко удоволствие и неудоволствие, независимо дали е наше или на друг. Казваме за всичко: Това си ти. – Чувстваме съчувствие към всичко. Описах тази област като атмосфера, като въздушна сфера на духовния свят. Точно както нашата Земя е обгърната от физическата атмосфера, така и духовният континент е обгърнат от тази въздушна сфера, от сферите на скръбта и нещастieto, от архетипите на човешките страсти, от бури и от гръмотевични, изригващи гръмотевични бури. Когато живеем в третата област на Девачан, ние разбираме думите на вдъхновено същество и осъзнаваме какво означава да се обединим с „въздишката на създанията, които чакат да бъдат приети като деца“. Това развива друг аспект на чувството в нас; ние опознаваме земното чувство от различна гледна точка, не като егоистично, индивидуално усещане, а по такъв начин, че сме култивирали чувство на състрадание към всички същества в тази трета област. Това, което развиваме в нашето въплъщение по отношение на безкористността и доброжелателността към нашите близки, е споменът за тази трета област на Девачан; това е, което носим със себе си от тази трета област. Филантропите, гениите на човешката благотворителност, развиват своите способности там; те прекарват дълъг живот в третата област на Девачан.

Как тези три области на Девачан се свързват с нашия земен свят? В първата област откриваме архетипите на физическите неща; във втората - архетипите на живота; и в третата - архетипите на душевния свят - импулсите, инстинктите и страстите. Това, от което се нуждаем, за да работим в земния живот, намираме в духовната сфера. Четвъртият регион е един вид чисто духовно царство, но не в пълния смисъл на думата. Ако искаме да разберем разликата между четвъртия регион и долните три региона, трябва да осъзнаем, че в цялата творческа сила, която човешките същества внасят във физическия свят, те са зависими от това, което вече съществува на

Земята. Ние сме като грънчар, който отпечатва мислите си върху глината. В стремежа си да вдъхнем живот на посланията от духовния свят тук, ние сме зависими от глината на земния свят. Трябва да се съобразяваме с това, което вече е създадено. Трябва да изучаваме това, което вече съществува в света като физическа сила и физическа материя. Трябва да се придържаме към това, което нашите събратя преживяват по отношение на страдание, удоволствие и болка. Трябва да приведем в съответствие това, което носим със себе си от духовния свят, с това, което срещаме тук. Ние създаваме само отражение на това, което съществува в духовния свят.

В четвъртата област се намират архетипите за това, което човешките същества създават като вид оригинално произведение в света – това, което те създават отвъд вече съществуващото. Всичко, което изкуството и науката са създали, всичко, което познаваме като технически изобретения, всичко, което никога не би съществувало без влиянието на човешкия дух – всичко това може да се намери като архетип в четвъртата област на Девачан. Тези, които участват в културния прогрес на своето време, в научните начинания, в развитието на държавните институции, в усъвършенстването на това, което е свободно родено от духа, това, което не е обвързано с душата: всички те са вдъхновени от преживяното в четвъртата област на Девачан. Това, което преживяваме там, ние го отпечатваме върху сетивната реалност и по този начин я трансформираме. Ако се запитаме дали тази четвърта област е независима от земната област, трябва да кажем: в известен смисъл – защото човешкото същество, което идва от нея, носи със себе си нещо, което все още не е там. И все пак тя е и зависима, защото човешкото същество може да стои само на определен етап на съвършенство и може само да оформи това, за което човечеството е узряло. Четвъртата област на Девачан е свързана със земното съществуване по такъв начин, че от една страна е свободна, но от друга страна, отново е зависима от определено [състояние на земно] съществуване.

Когато се издигнем до петата област на духовното царство, ние сме напълно свободни от оковите на земното съществуване. Тогава сме свободни във всяка посока и способни на по-нататъшно развитие. Тогава се озоваваме в стихията, която е нашият истински, реален дом. В тази по-висша област ние разбираме истинските намерения, които Световният Дух има за земното развитие. Ние участваме в намеренията на Световния Дух. Тогава всички неща започват да говорят. Ние научаваме каква цел има божественият Световен Дух за растенията, за животните и за човешките същества; ние опознаваме в съвършена форма това, на което сътвореният свят е само несъвършен образ. Това, което преживяваме, са целите, намеренията, целите – целите, които произтичат от Вечния; ние ги опознаваме тук. И когато, подсилени и ободрени от това, се върнем във физическия свят, ние ставаме посланици на божествените намерения; тогава ние

осъществяваме това, което трябва да бъде вплетено в този свят като истински духовен, като независим дух.

Сега лесно можете да си представите, че това, което може да се извлече от тази област, ще зависи от това доколко Азът вече се е развил по време на своето въплъщение във физическия живот. Ако човек не проявява склонност да се издига до по-висши цели, ако се придържа към светското и не може да схване вечното, тогава ще има само кратък поглед към петата област на Девачан. А този, който по време на земния си живот е малко привързан към земното, който размишлява свободно върху земното съществуване, който извършва актове на състрадание и благотворителност без егоистичен интерес – такъв човек е заслужил в този живот правото да пребивава по-дълго време във висшите области на Девачан. Това му позволява, в по-висш смисъл, да развие това, което представлява свободна духовна дейност. Тук това, което изтича от Вечното, Божественото, се излива в него. Тук Азът поема света на мисълта, неограничен от земното несъвършенство.

Всяко въплъщение е просто несъвършено отражение на това, което човекът наистина е. Духовното „аз“ пребивава в духовния свят и когато навлезе в човешкото тяло и човешката душа, то може да прояви само слабо отражение на това, което е по същество. Когато човек се завърне към истинското си „аз“, към първоначалната си природа, когато се запознае с петия регион, неговата перспектива се разширява, за да обхване собствените му въплъщения, и той е способен да огледа миналото и бъдещето си. Той преживява проблясък на спомен относно миналите си въплъщения и може да ги свърже с това, което може да постигне в бъдеще. Той оглежда миналото и бъдещето с пророчески поглед. Всичко, което постига, му се струва като изтичащо от вечния Аз. Това е, което Азът придобива в петия регион на духовния свят. Следователно, ние наричаме това Аз – доколкото то живее живота си в петия регион и осъзнава собствената си същност – носител на причините за човешкото съществуване, който носи всички резултати от минали животи в бъдещето. Това, което се появява отново в различните въплъщения, е причинното тяло и това продължава, докато човешкото същество премине в по-висши състояния, където важат закони, по-висши от тези на прераждането. От началото на планетарния живот ние сме подчинени на закона за прераждането. Причинното тяло е това, което пренася резултатите от предишен живот в бъдещи животи, жънейки като плодове това, което е било спечелено в предишни животи.

Когато, чрез поредица от такива земни поклонения, истинският духовен Аз или носителят на причините се е въплътил във физическото тяло и сега живее в духовния свят по такъв начин, че е способен да се движи там толкова свободно, колкото сетивният човек се движи сред сетивните неща – защото това е преживяване, което имаме там: да се научим да се движим по начин, който изглежда далеч по-проактивен и възвишен, отколкото в сетивната реалност – тогава ние напредваме към шестия регион на Девачан и тогава печелим правото да

прекарваме определени периоди между два живота в шестия регион. В шестия регион човешкият аз вече изживява своята по-дълбока същност отвътре; там той изживява това, което наричаме живот в духовния, във вечния аз. Там той изживява това, което черпи директно от източника на божествения аз. Там човешкото същество се учи да се чувства толкова у дома си в духовния свят, колкото физическият човек се чувства у дома си във физическия свят. Законите на духовния свят му стават толкова познати, че той се смята за принадлежащ на него. В този шести регион човешкото същество научава, че идва в този физически свят като пратеник на чисто Божественото; Той вече не черпи намеренията за това, което му е необходимо да работи във физическия свят, от самия физически свят; той сам изпълнява планове на божествения световен ред: той твори от духовното, той работи от духовното. И все пак той не е чужденец на Земята, нито действа като чужденец; той е придобил свободна безпристрастност в тази шеста област. Когато се яви във физическия свят като пратеник на духовния свят, работата му е още по-плодотворна, защото не е привързан към нещата на този свят; и тъй като ги преценява напълно обективно, той ще постъпи правилно. Неговото дело ще бъде дело на самия божествен световен ред, израз, откровение на самия божествен световен ред.

В тази шеста област на духовното царство, човешкото същество сега се радва и на компанията на онези възвишени същества, за които говорих последния път, които допринасят за плана на божествения световен ред. Техният поглед е насочен към божествената мъдрост, открита и разкрита. Човешкото същество, което се е развило до шестата област, може да разбере там какво му казват те за божествения световен план. Когато се завърне на земния план, тогава той е способен сам да определи посоката и целите на живота си. Тогава той действа отвътре към себе си; той може съзнателно да оформя бъдещето; тогава той е способен да стане посветен тук, на тази земя. Този, който е способен да стане посветен, първо е спечелил правото, чрез дела, които не са обвързани със земното от егоизъм, а са извършени в безкористна преданост, да живее в присъствието на духовете през интервала между две превъплъщения и да се запознае със силите и съкровищата на духовното царство. Когато след това се завърне към превъплъщението, паметта му е отворена за миналите му превъплъщения; той вижда, че вече е живял тук и там, и определя бъдещето на следващото си превъплъщение - макар и не във всеки детайл, защото това не може да бъде определено. Тези, които са преживели подобни неща в междинното състояние между своите въплъщения в духовния свят, са стремящите се към посвещение в мистериите; те са тези, които са приети в тайните училища и там учат мъдростта, която трябва да провъзгласят на света, за да може той да върви по пътя на прогреса.

Това са хората, които могат да потвърдят от личен опит, че ученията на теософията са истини и факти. Но те са и тези, които имат задължението, колкото често и както

могат, да провъзгласяват на другите това, което им се е разкрило като неопровержими истини, и да разпалват в тях благородното чувство и силата, които водят човечеството по-нагоре по стълбата на знанието. Който е способен да вярва в прераждането, който знае, че то е възможно, вече е достигнал първата стъпка. Който вярва – дори и смътно – че прераждането е възможно, може да очаква тази мисъл да се превърне в осъзнаване на реалността в него, защото вярата, действаща като жива сила в човешката душа, върши чудеса в човешката душа. Тези, които не знаят как работи това, което идва от духовните дълбини, наричат такива хора ентузиастични и мечтатели, защото не осъзнават, че тези хора творят от много по-дълбоко съзнание от тяхното собствено. Но ходът на света е непрекъснато въплъщение на това, което мечтателите и идеалистите са си мислили.

Седмият етап може да бъде постигнат само от този, който е бил посветен в този живот, който е схванал смисъла на мистериите и който може да участва в изграждането и плана на божествения световен ред. След като изпълни задачата си в по-нисшите области, той навлиза директно в най-висшата област, от която произтича източникът на съществуване, където текат всички жизнени импулси и течения на съществуване. Само посветеният има право на седмия етап Девачан, или Земята на духовете.

Видяхме, че задачата на човечеството е в този земен свят и че не трябва да се отдръпваме от него. Но това, което се крие в този свят, трябва да бъде обогатено от преживяванията, които придобиваме в сферата на духа – преживявания, които разпознаваме като послания, които трябва да изпълняваме в земния си живот. За да действваме с по-голяма увереност, трябва да гледаме на живота като на училище; трябва да превърнем живота в урок за себе си. Трябва да наблюдаваме с прозрение как, така да се каже, лъчите на висшия живот се вливат в земния свят. Ще говорим повече за това следващия път.

10. Светът на Духа, или Девачан IV

Дами и господа! Днес на мен се пада да завърша лекциите за така наречената равнина Девачан или, както трябва да я наричаме на немски, Земята на духовете. Когато четете за Девачан или Земята на духовните същества в теософските книги, ще намерите описания на тази област на духовния свят като област на удовлетворение, област на блаженство. Казват ви, че Девачан е „Земята на насладите“, „Земята на щастието“. Сега, уважаема публика, е много лесно да разберете погрешно подобно описание и да си представите нещо съвсем погрешно зад тези думи. Трябва да сме наясно, че много хора изобщо не знаят какво е щастието на Земята на духовете, че огромното мнозинство от хората търсят щастие и удовлетворение в неща, от които обаче нищо не може да се намери в Девачан. Дори това, което хората обикновено си представят в религиозните понятия като рай, като земя на щастие и блаженство, дори това е все още толкова тясно свързано с представите за непосредствена сетивна реалност, с представи, извлечени от нашата физическа среда, че не бива да прилагаме тези идеи към сферата на духовните същества. Това, на което хората се надяват по отношение на райски радости, това, което те, черпейки от сетивни идеи, наричат рай – ще го намерите още преди да влезете в Девачан; ще го намерите в петата област на Камалока, в петата област на пречистващия огън, именно с цел да се отървете от тази склонност към чувствени удоволствия и чувствени желания. Това, което например индианците си представят като райски ловни полета, където ще могат да се отдадат на всичките си ловни желания, те вече намират в петата област на Камалока. Но именно от това човек трябва да бъде пречистен, преди да може да влезе в духовния свят. От друга страна, мнозина казват, когато чуват, че нищо от това, което преживяват тук на Земята като чувствена реалност, не остава в духовната област, че духовната област не е нищо друго освен илюзия, един вид сън, който сънуваме между две превъплъщения. – И двата възгледа изискват корекция. Необходимо е да се насочат понятията, които хората извличат от пряко преживяваната си реалност, към съвсем различни и по-висши понятия. Човек може да получи съответстваща представа за това какво всъщност се има предвид под земята на насладите, земята на блаженството и какво се има предвид под онази дълбока интимност и духовно удовлетворение, които изпитваме между две прераждания, ако се вслуша в това, което учениците на великите Учители, чрез своя опит, вече знаят как да разкажат в този живот.

Тези, които постигат посвещение в този живот, преживяват в себе си, дори в този живот, чрез поглед към духовния свят, нещо от това небесно блаженство, от това истинско духовно удовлетворение. Ще попитате: Има ли или е имало някога нещо в нашите страни, което се нарича посвещение? Наистина ли в нашата западна култура е имало ученици, които са ставали участници в това най-висше видение,

което ни отваря духовния свят? — Винаги е имало възможност за получаване на посвещение в тайни училища, в окултни училища. През XIV век в Европа е дошло течение на окултна мъдрост. Това течение, известно като розенкройцерско движение, е било погрешно разбрано от мнозина; то трябва да бъде погрешно разбрано от всички, които го опознават само отвън. Само онези, на които е дадено прозрение чрез окултно обучение, трябва да го опознаят отвътре. Когато Кристиан Розенкройц донесъл мъдростта на Изтока в Европа, той основал училища в Европа, където учениците били издигани до нива, където зрението в Девахан и зрението на висшите мистерии станали възможни. Само онези, които самите са преминали такова обучение, могат да говорят за това. Всички външни изследвания, всичко записано в книгите, не може да ви даде никаква представа. До 1875 г., годината на основаването на Теософското общество, тези въпроси никога не са били обсъждани, освен в най-тайните школи за преподаване. Едва от 1875 г. Учителите на Мъдростта почувстваха задължението да предадат някои от тези най-дълбоки духовни истини на човечеството.

Посвещенията все още се случват и днес. Те обаче могат да се случат само в духовния свят, в света, който ви описах. Днес всеки посветен трябва да дойде в нивото на Девахан, за да стане свидетел на тези висши мистерии. Това налага поне кратко описание на това как човек се чувства и как се трансформира, когато получава посвещение в нивото на Девахан. Това, което ви описах относно онези най-висши същества, които идват от съвсем различни светове, за да се насладят първо на своето възплъщение в Девахан, а след това да се спуснат в по-нисшите области, в трите свята – да съзρε тези същества е способността на този, който идва в този свят за посвещение. След като човек е постигнал посвещение, той започва да придобива съвсем нова вяра, съвсем нов начин на виждане. Той наистина се е превърнал в различен човек. И това, което е напълно отсъстващо за много хора, живеещи в тяхната среда – за което те никога не са имали и най-малка представа – те възприемат с духовното око.

Нека дам кратко описание на кредото, което посветеният приема за свое. Това кредо ще ви се стори познато в някои отношения. От всички по-дълбоки истини, нещо винаги е привличало общественото внимание и е било разпространявано екзотерично в публичната сфера.

Посветеният човек получава по-висша перспектива за това, което се случва тук, във физическата ни реалност. Той получава тази по-висша перспектива, като се поставя извън тази физическа реалност. В края на краищата, докато живеем в сетивния свят, ние сме ограничени в рамките на физическата си организация и можем да виждаме само през очите си, да чуваме през ушите си и да възприемаме чрез другите си сетивни органи. Ние сме зависими от това, което ни предават сетивата ни. Това се постига чрез по-висшето обучение, което посветеният получава. Пред посветения лежи – мога да го опиша само по този начин – неговата собствена физическа

реалност, разпростряна в нейната цялост. Той вижда себе си обективно до себе си и точно както ние гледаме всеки друг обект в средата на нашата сетивна реалност, така гледаме и собственото си физическо тяло, когато сме посветени. Нашият организъм лежи пред нас като нашия собствен труп. Но нашето астрално тяло, нашите желания, инстинкти, целият ни сетивен живот от импулси, също лежи там пред нас и ние говорим в смисъла на гореспоменатата мъдрост на Веданта: „Това си ти.“ Ние виждаме себе си напълно обективно, с всичките си недостатъци, с това, което сме постигнали в живота чрез различните си превъплъщения. Това е, което ви е описано като преминаване през портата на смъртта, което всеки посветен трябва да премине. Тогава той вече не възприема чрез сетивата това, което иначе има около себе си в сетивния свят; той гледа към външния свят от царството на духа, а не чрез сетивата. Но той вижда и в света на инстинктите, в света на Кама, страстите, в света, където пребивават човешките импулси, в това, което води хората до конфликти и борби, това, което ги радва и което им доставя удоволствие в тази физическа реалност; той вижда в него точно както турист, стоящ на висока планина, гледа към планински пейзаж.

И тъй като се е издигнал над чувствеността, тъй като е заобиколен само от свят на чист дух, той е способен да възприема, от друга страна, онези същества, които са от духовна природа, и усеща нещо от това, което се нарича божествена мъдрост. Самото божествено същество е Духът Отец на всички религии; никой не може да го види в неговата собствена форма. Висшето остава скрито, дори от отворените духовни очи. Но посветеният получава представа за това, което създава и действа в света. Той е воден пред творческите, божествени сили. Тогава, за първи път, той изрича думата от убеждение, от пряко възприятие - думата, която преди това му е била преподавана като въпрос на вяра: [„Аз съм Брахман“]. Когато посветеният вече е воден през тясната порта, където физическият и астралният живот обективно му се разкриват, думите на посветения жрец отекват: На тези, които вече имат, ще се даде много, а от тези, които още нямат, дори това, което вече имат, ще се отнеме. - Това е посветителската поговорка, която се изрича на първата порта на посвещението. Ще го намерите и в Библията, както и в много поговорки, взети от египетската жреческа мъдрост. Тези, които имат, са онези, чийто дух вече се е събудил да чувства и възприема духовно. Но тези, които идват до тази порта без вяра или каквото и да е чувство за духовно, също ще бъдат лишени от желанието си за духовно знание. Горко на онзи, който идва на това място недостойно, който си е пробил път от любопитство; към него отеква друг глас, който отново има символично значение.

Човешките същества сега започват да разбират какво е универсален дух, какво е универсална душа. Ние, хората, размишляваме върху сетивните неща, но духът, който живее в нас – който преживяваме като мисли в себе си и който формира обекта на нашето размишление – е едно и също нещо като мъдростта, от която е

изграден светът. Не бихме могли да възприемаме света с неговите закони, ако той не беше изграден върху тези духовни закони. Теософията учи, че това, което живее в човека като дух, като Манас, е от същата същност като това, което живее във голямата вселена, като Махат. Манасът на човека черпи мъдрост от Манаса на вселената, от Махат. Или човек трябва да вярва, че законите, които виждаме да действат в небесата, по които се движат звездите, имат смисъл само в неговия ум? Махатът на звездното небе е елементът на интелекта и разума там, във великия свят, а това, което преживявате от него, е Манас, елементът на интелекта и разума в малкия свят.

Сега Световният Дух, Универсалният Дух, слиза върху посветения. Жрецът на посвещението произнася думите: „Това е Моят възлюбен Син, в когото е Моето благоволение.“ – Въпросният човек, вече посветен, знае какво е Световният Дух. Тогава той може да изповяда вярата си в творческия Световен Дух от собственото си убеждение и да каже: Вярвам в божествения Дух Отец, който е създал духовното, което се нарича още небесно, и физическото, земното. – Християнският символ на вярата гласи: Вярвам в Бога, всемогъщия Отец, който е създал небето и земята. – И тогава едно нещо е станало ясно за човешкото същество: че самият той, в истина и реалност, е взел своя произход от същия универсален Световен Дух, който го среща тук, в духовния свят. Той знае, че е слязъл в дълбините на сетивно-физическата материя; но той също така знае, че е слязъл от божествени светове и произхожда от Духа. Той знае, че е получил духовното същество, което носи в себе си, от източника на самия божествен Дух Отец, че той е лъч от слънцето на божествения Дух Отец. Той осъзнава това като реална божествена сила, като нещо, което преживява и в което има непосредствена сигурност. Започва да придобива нова вяра в човечеството. Човечеството става за него единородният Син Божий, Синът, за когото говори в своето кредо: „Вярвам в божествения произход на човечеството“ – в самия Бог в човека, както го е изразила египетската жреческа мъдрост – или в Христос в човека, който е слязъл от небесните светове. И тогава му става ясно, че преди да са настъпили тези времена в развитието на Земята – тези времена, в които сега живеем, тези времена, в които хората възприемат чрез сетивата си, в които сетивните импулси ги подтикват към действията им – му става ясно, че преди да слязат в тази сетивна сфера, човешките същества са били в друга, чисто духовна сфера.

Ученикът вече се е запознал с духовния свят и знае, че този свят е бил свят, в който човечеството някога е съществувало като първороден син Божий; той знае, че човечеството е родено от девствена духовна материя – Мария или Мая – и знае, че духовният човек, Христос, е слязъл във физическата материя; той знае, че този духовен човек се съдържа във всеки от нас и се развива постепенно чрез различните въплъщения; той знае, че този духовен човек живее заобиколен от физическа телесност, живее във физическото тяло. Нещата от външния свят

действат върху тялото ни чрез сетивата и формират очите, ушите ни и другите ни сетивни органи. В рамките на тази физическа чувствителност ние живеем и позволяваме на света да ни проникне. Чрез сетивните органи ние гледаме към външния свят като през прозорци; ние сме затворени в сетивната материя и следователно ограничени от нея.

Христос, който влиза в човешките същества, е чист и духовен; той е девствена духовна материя. Сега той е слязъл в кондензирана, чувствена материя. Тези, които говорят езотерично, наричат това вода или море. Например, Битие казва: Божият Дух се носеше над водите. - Това означава, че Духът се носи над материята. На гръцки тази материя се нарича още „Pöntos Pyletos“, буквално „свито море“. Човешките същества са се привлекли в тази кондензирана материя, която е образувала техните органи. В резултат на това активното същество в духовния свят се е превърнало в същество, което пасивно получава впечатления отвън чрез сетивните органи: човешките същества са станали пасивни, един Pöntos Pyletos. Това отличава възприятието в духовния свят от възприятието в сетивния свят. Когато искаме да имаме обект пред себе си в духовния свят, първо имаме мисълта и духът формира тази мисъл в духовния свят; тоест, човешките същества намират образите на цялото творение в духовния свят. В сетивния свят човешките същества получават пасивно; човешките същества са станали пасивни. Всички ние сме станали пасивни, така да се каже, страдащи в кондензираната материя. Това е било първоначалното кредо на египетската жреческа вяра. Това е символът, че Христос е слязъл при човечеството, че е приел материята и е станал пасивно страдащ в кондензирано море, в Понтос Пилетос. С течение на времето това е било включено в християнството и тъй като терминът Понтос Пилетос е бил напълно погрешно разбран, е възникнал двусмисленият пасаж в християнското кредо, който гласи: „страдал при Понтий Пилат“, което не е нищо друго освен гореспоменатия пасаж от кредото на египетските жреци. Човекът е станал страдалец; той вече не е активен, а пасивен. Това е символът на вярата, който означава така нареченото Въплъщение в окултния Символум.

След като посветеният е разпознал казаното в тези дълбоки истини, той се оглежда в обективната, сетивна реалност, докато не му стане ясно, че вече може да се спусне в тази сетивност, за да работи в сетивната реалност от дълг и в саможертвоотдайна преданост. Когато достигне точката, в която вече не се стреми да задоволи сетивните си импулси, а ги използва само за работа в сетивния свят, тогава самият той е посветен; тогава е посветен; тогава има твърдата увереност, че може да възприеме универсалната справедливост на света. Преди това е живял затворен в сетивния свят и мистерията на раждането и смъртта, мистерията на вечното ставане, му е била неясна. Сега му е ясно, че е вечен и трансцендентен на раждането и смъртта. Той вижда това, което е променливо, и едновременно с това първичната космическа справедливост, която наричаме карма на теософски език.

Той е станал мъдрец в космическата справедливост; може да съди живота и смъртта, или, както казват египетските посветени, раждането и смъртта. И сега вярва във възвишеното общуване на духовете, освободени от тялото. Само в сетивния свят ние сме разделени; В Девачан ние сме общение на духове, освободени от тялото. Християнският символ на вярата изразява това, като казва: Вярвам в общението на светците. - Християнският символ на вярата е израснал от езотеричния символ на египетските посветени и говори изцяло езотеричен език. Той е преведен отчасти от неразбрани символи и отчасти от езотерични поговорки, които посветените са получили като пряко знание в земята на Девачан.

Досега тази дискусия би трябвало да ви е дала малко по-ясна представа какво се има предвид под земя на наслада и блаженство. Това е насладата от безграничността, от вечната активност, от вечното действие. Защо всичко, което ни потиска във физическия свят, вече не може да ни потиска в Девачан? Девачан не е земя на блаженство, защото там ни се дават насладите, за които човешките същества копнеят и желаят в сетивния си свят, а защото е свободен от физическото, свободен от това, което жадува за сетивни удоволствия, и свободен от това, което ни ограничава; и защото ни позволява да въздействаме срещу това, което иначе би ни въздействало отвън. Това, което ни ограничава в сетивния свят, е премахнато; това, което може да ни причини болка, вече го няма. Защото какво поражда болка? Тя възниква, когато върху нашето астрално тяло или физическото ни тяло се правят впечатления. Ние сме се освободили от тези тела, когато сме в Девачан; основата за болките и чувствата на недоволство, които изпитваме във физическия свят, е премахната. Тъй като никой вече не може да бъде егоист, никой не може да изисква и егоистични удоволствия; Тъй като никой вече няма астрално тяло, човек е свободен от всичко, което може да потисне собствената му личност. Ето защо Девачан е разпознат като „земя на насладата“, „земя на блаженството“.

Казах, че именно в третата област на Девачан всяка болка, всяка въздишка на същество става очевидна за нас, че можем да възприемем цялата болка и страдание, които се случват тук на Земята, както и страстите и желанията, които се разгръщат. Но ние я възприемаме по същия начин, по който възприемаме обектите тук, в сетивния свят – възприятие, което не е толкова интензивно или толкова сурово, че да ни причини болка. Нито пък е като когато докоснем много горещ предмет и се изгорим – накратко, ние възприемаме, без да изпитваме егоистична болка или лично удоволствие. Ние гледаме на съвкупността от цялата болка, на цялото страдание и стоим над нея като духовни същества и чувстваме, че имаме роля в облекчаването или намаляването на тази болка. За нас няма значение дали тази болка или това удоволствие принадлежи на нас или на другите. Нашата личност е отхвърлена; болките вече не са лични. Причината, от която би могло да възникне личното страдание за нас, е престанала да съществува. Защото, бидейки безтелесни, ние сме, така да се каже, свободни от всичко, което би могло да ни

потиска, ето защо Девачан се нарича земя на блаженството; Ето защо блаженството в Девачан трябва да се опише като нещо, което не може да се сравни с нищо, което се случва тук, в сетивната реалност. Само онези, които като посветени вече са натрупали опит тук, в това физическо-сетивно въплъщение, и са получили знания и мъдрост на този Девачан, знаят какво означават тези „наслади“ на Девачан. Всичко, което ни се казва за земята Девачан, идва от преживяванията, преките наблюдения и прозренията на онези посветени, които са се научили да бъдат активно ангажирани в духовното съществуване. Те също така са научили, че би било най-голямата илюзия да се говори за живота в Девачан между две превъплъщения като за илюзия. Именно илюзията е, че ние разглеждаме живота в Девачан като илюзия, като сън. И всъщност: целият реален живот произлиза от Девачан. И само защото задачата на земното съществуване е да сведе човешките същества в тяхната духовна дейност в земния свят, Христос трябва да се яви в човешките същества във физическо въплъщение. Ето защо, според думите на Платон, великият гръцки философ, световната душа е положена през вселената във формата на кръст и е разпъната върху земното световно тяло. Това е казал Платон. Това е символ, чието най-дълбоко значение е известно на посветения.

Точно както един инструмент или сечиво се нуждае от майстор-занаятчия, така и нашето физическо съществуване се нуждае от духовния свят, за да може духовният свят да бъде архитектът на физическото тяло. Точно както например чукът никога не би могъл да се появи без влиянието на духовната мисъл и никога не би могъл да бъде използван от същество, което притежава само физически сили и не е способно да мисли, така и човешките същества не биха могли да изпълнят задачата си, ако не се издигат многократно в царството на духа и оттам многократно не черпят от силите, необходими за действие в сетивната реалност. Той се издига до това царство, където получава знание за чистата духовност, където научава как действат духовните сили, без да става пасивен в сетивата, където се научава свободно да разперва криле и да действа. Тогава той може отново да се въплъти, страдайки в стеснената материя на земното съществуване, в Понтос Пилетос. От въплъщение на въплъщение човешкото същество се скита; отново и отново то влиза в Понтос Пилетос; отново и отново духът е разпнат в материята.

Теософът никога не може да бъде материалист – дори в най-малка степен – нито да разглежда физическия свят като цялост на съществуването. И особено когато е в позиция да прави свои собствени наблюдения в сферата на духа, той ще осъзнае, че аскетизмът би бил в противоречие с реалността. Задачата, която човекът, като духовно същество, трябва да изпълни, ни става ясна в сферата на духа. Земният свят, в който живеем, е обиталището, отредено ни по време на настоящата ни еволюция. И това, което носим от духовната сфера, трябва да приложим в полза на този земен свят. За да можем да работим на тази земя, многократно ни се възлагат нови задачи от духовната сфера между две въплъщения. Уважаеми присъстващи,

вече преминахме през сферите на трите свята. Има три свята, в които живеят човешките същества: земният свят, светът на душата или астралният свят и духовният свят или Девачан. Тук, в този живот, човешките същества живеят и в трите свята. Всяко физическо човешко същество съдържа също така душевно същество и духовно същество. Човешките същества обаче са съзнателни само във физическия свят, но астралните и духовните човешки същества са еднакво активни в тях; душата и духът също работят във всяко човешко същество. Човешкото съзнание се пробужда между две прераждания в Камалока, в царството на душата; тогава човешкото същество става виждащо; между две прераждания – в зависимост от етапа на развитие, в зависимост от това какво носи със себе си от това земно прераждане – то се пробужда в Девачан, царството на духа, само за да се върне отново в астралния свят, да се облече в астрална материя и да се прероди отново във физическата реалност. Това е пътът, поклонението на човешкия дух. Човешкото същество произхожда от духовния свят. Първоначално то е било девствена материя, от която човекът, докато все още живее в чистия духовен свят, си е образувал тяло. Нашето настоящо земно съществуване е било предшествано отдавна от друг живот на нашата Земя. По това време човешките същества са били все още чисти духове; съществувала е само духовна реалност. След това човечеството за първи път се е спуснало в астрално съществуване, все още не достигайки физическата реалност. По това време човечеството е било все още Адам Кадмон, онова „чисто“ същество, в което физическият свят на инстинктите все още не се е появил.

След това се случило това, което е толкова чудесно символизирано в Битие, където се казва: Йехова е създал човека от буца пръст и е вдъхнал в него дъха на живота. – Духът е приел чувствено плътна материя и заедно с нея цялото съществуване на физико-сензорната реалност. Дотогава човечеството е съществувало в един вид подсъзнателно състояние. Будното съзнание, което притежаваме днес – този интелект, чрез който претегляме нещата и се ориентираме във физическия свят – е възникнало едва със слизането на човечеството в сетивния свят; заедно с по-нисшата сетивна реалност човечеството е получило разум. Това от своя страна е символично представено в Битие като змията; тя дарява земен разум на човечеството.

Най-ниската точка в човешкото развитие е тази, в която се случват раждането и смъртта, където безсмъртната част от човешкото същество винаги трябва да преминава през портата на смъртта. Това ще бъде заменено в следващата епоха; тогава, както и в предходната епоха, човешките същества ще бъдат просто астрални същества; и след това ще дойде последната епоха, когато човешките същества ще имат само духовно съществуване.

Така, съзерцанието на Девахан ни учи как всичко в света, както в голям, така и в малък мащаб, е в състояние на развитие; как цялото съществуване възниква от духа,

преминава през сетивната реалност и след това се издига отново до духовната сфера. Съзерцанието на тази по-висша, духовна сфера ни показва, че това, което наричаме смърт, това, което наричаме преминаване, не е нищо повече от временно, почти илюзорно състояние на една световна епоха, че не е нещо, което може да бъде постоянно. Убеждението, яснотата, знанието, че човечеството е дошло от по-висши сфери и че ще се върне във по-висши сфери – това ни дава силата, за да можем, докато напредваме в теософията, постепенно да почувстваме всичко, което един посветен в ранното християнство – Павел – е почувствал и е изразил с думите: „Смърт, къде е жилото ти?“

От друга страна обаче, човек никога не бива да презира земното съществуване. Точно както пчелата носи мед в кошера, така и ние трябва да черпим мед от земния свят и да го пренесем нагоре в духовния свят. Обаче, можем да намерим пътя си само ако знаем какви са фундаменталните сили на нашето съществуване. Поради тази причина изнесох лекциите за царството Девачан. Само едно нещо би могло да ме подтикне да изнеса тези лекции, което знам, че лесно може да бъде разбрано погрешно: едно изречение, написано от автора на теософския буквар *Светлина по пътя*:

И щом веднъж сте разпознали истината, не бива да я пази за себе си. — Който е разпознал истината, не бива да я пази за себе си. И който се чувства призван да я изрече, трябва да я изрече, независимо как е приета. След като сме го чули, зовът от духовния свят е по-висш от всичко друго. Този зов събужда в нас съзнание, което е напълно различно от всяко съзнание, което познаваме от сетивното си съществуване. И тогава, от гледна точка на духовния свят, можем да направим едно изказване на Соломон наш девиз:

Затова потърсих разум и той ми беше даден;
призовах Всевишния и мъдрост дойде в духа ми.

Ценя истината над всичко, което живее в
света на сетивата около мен.

Мъдрецът цени мъдростта повече от всички материални богатства, които го заобикалят. Ето защо той се стреми да провъзгласи тази мъдрост. Това е предназначено да послужи като оправдание за това, което ме е подтикнало да говоря за тази фина сфера на съществуването, въпреки че знам как тези неща могат да бъдат разбрани погрешно и колко е трудно да се говори за тях на разумно разбираем език. Но ако сме почувствали този зов, тогава, в духа на Соломоновата мъдрост, нека да му дадем глас с тези думи:

Затова пожелах и ми се даде;
повиках и духът на мъдростта дойде при мен.

Предпочитах я пред царства и престоли
и смятах богатствата за нищо в сравнение с нея.

11. Слънчевият Логос. Десетте Аватара

Външните форми на феноменалния свят, освен външното си значение, имат и вътрешно значение; те са, така да се каже, символи на по-ранна фаза на развитие. „Всичко преходно е само притча“ за тези, които гледат по-дълбоко. За психографа, който гледа с астрални способности във вътрешното ставане, в душата на света, нещата от феноменалния свят разкриват своята вътрешна история. Окоето на Дангма вижда трансформациите на Логоса в поредица от развития. Свещените книги на Ведите и Розенкройцерската хроника говорят за десет такива аватари или метаморфози на нашия настоящ Слънчев Логос. За ясновидския орган днешният ланцетник (*Amphioxus lanceolatus*) е мнемоничен знак за въплъщение на Слънчевия Логос и притча за предчувствията на гръбначните. Човек може да си представи това, като си помисли за знаците на сърп, скорпион, риба и т.н. в календара, които означават символи за процеси в небесния свят. Прешленните кости, от които последователно са се развили риби, земноводни, птици и бозайници, са присъствали в предзнаменованието само в първоначалната си рудиментарна форма, точно както при днешния ланцетник сетивният орган е обозначен с единична нервна връзка, от която мозъкът на водните животни - рибите - се е организиран в по-късни развития.

Розенкройцерската хроника описва първата метаморфоза на Слънчевия Логос със следните думи:

Единната първична субстанция на светлината на духа се зароди в себе си. И от зараждащата се материална плътност се появи духовна отличителност, настройваща се към материалния полумрак.

Световният Дух живее в това чувство като душа, чието тяло са водите.

Санскрит: Матся = Риба

Първи аватар.

Слънчевият Логос се въплъщава като модел и водач по време на нова фаза на развитие. Първоначално духът се е зародил в себе си; духът и материята са все още недиференцирани и преплетени. По този начин, мекотелите и червеите днес все още не показват отделен нервен живот; усещането прониква в цялата им единна субстанция, от която са съставени. В първия Аватар Духът се е отделил от яйцевидната астрална, финоматериална обвивка и е образувал светеща точка в нея, чиито лъчи я проникват. Всяко развитие е полярно.

И духовната светлина поражда в себе си още по-висша духовност; тя изважда от себе си още по-фина умствена материя – в която по-късно се развива мозъкът – чувството, астралната материя [е] избутана назад, обгръщайки се защитно в най-външния си полюс с още по-твърда материя, от която по-късно се развива физическата. Това би бил вторият аватар, втората метаморфоза на Божеството, която Розенкройцерската хроника изразява със следните думи:

И усещането се оттегли от водното тяло, привличайки към себе си твърдостта, която дреме във водите. Тази материална твърдост се превърна в скръбта на усещането. Треперещата дрехата се приспособи към живота на световната душа; душата създаде хармония в треперещата дреха. Символът, представляващ втория Аватар, е Курма, костенурката (земноводни). Ето защо Парацелз е разглеждал земноводните като животни, чиято природа е дори по-близка до тази на божеството. Втора третина от втория кръг.

В третата метаморфоза на Логоса духовният аспект се оттегля още повече в себе си; астралната материя се разширява, ставайки по-силна и по-солидна, а развиващият се човек живее изцяло в нейната огромна мощ и сила, докато духът остава в състояние на дрямка. Астралната субстанция първо трябваше да стане способна на съпротива в пълната си същност, за да бъде по-късно отново победена.

Символът, представляващ третия Аватар, в началото на третия цикъл, се нарича Вараха, Глиганът. Розенкройцерската хроника гласи:

Дрехата ще бъде щит срещу бурите на материята: тя ще бъде здраво покривало за своя духовен учител и в

Следователно черупката трябва да изживее своята индивидуалност. Така световната душа се облече в одеждите на могъща животинска същност.

В четвъртия аватар (първата трета на четвъртия кръг), този човек-животно става владетел. Гигант в материалната си мощ, той привлича духовния свят изцяло в себе си и се прави негов господар, защитавайки го с огромната си сила. Малка част остава като предупреждение и, свързана с Универсалната душа, душата е символизирана като джудже - силата на Нарасимха, човекът-лъв.

И могъщата животинска природа се превърна в Аза, чиято жизнена сила се промъкна през слабините на физическото тяло, отблъсквайки вражеската сила от деликатния духовен Аз, който дреме като пазител в могъщата животинска природа на човешкия лъв.

Но джуджето на духа, Вамана, излива животворната си сила през крайниците на гиганта, напътства го и се прави господар на човеколюва, точно както гигантът Голиат е бил покорен от джуджето Давид. И Предпазителят също е изцяло погълнат от материалния свят и губи последната си връзка с Универсалната душа. Човекът е изцяло сам и е достигнал най-висока степен на изолация. Отначало този дух, изолиран в материята, се бори егоистично и капризно срещу другите изолирани духове; той става необуздан, защото Предпазителят отсъства и липсва напътствие. Това е физическият човек, а петият Аватар е:

И Уорнърът станал владетел на могъщата животинска природа на човешкия лъв. Джуджето победило огромната сила на гиганта и събудило духовен живот в животинската природа на тези масивни крайници.

Сега шестият Аватар се появява като първи законодател и законът строго наказва злоупотребата със силата на воина. Това е ерата на Парашу-Рама (бащата на Рама). Той води воините и ги подчинява на строгия, но справедлив закон.

Шести аватар:

Отсега нататък, слабините на тялото не бива да се разтягат без ръководната сила на духовния живот. Защото такава разтягане, чуждо на духа, би било зло. Духовният живот зае своето място сред воините, надарени със сила в слабините си, а добрият закон се стреми да накаже силите, чужди на духа.

Сега, като седмото въплъщение на Логоса, се появи Рама, синът на Парашу-Рама, и той смекчи суровостта и строгостта на заповедите с любов, а воините обичаха закона с доброволно послушание. Той беше първият, все още легендарен, идеален цар на индийците и всички останали народи.

Седмият аватар:

Принудата на духовното същество беше сериозна и строга. Тогава в нея се зароди нежност.

Суровата заповед на закона се разтвори в любов.

Сега Кришна се появи като осмото въплъщение на Бог; той учеше хората да преживяват любовта като блаженство и живееше като модел на блаженство за тях: И семето на любовта разцъфна и даде плода на любовта, който се нарича блаженство. И самото блаженство беше човешко.

До този момент човешкият живот е бил изкачване до нивото на блаженство, постигнато от Будхи, но сега пътят трябваше да бъде проследен надолу по дъгата, за да се научи мъдрост и да се освободи Манас отново чрез действие – чрез карма – и да се съедини отново с Будхи. И така Буда се появи като водач и архетип, далеч изпреварващ човешкото развитие, за да им покаже пътя. Така деветият Аватар се нарича: Буда.

И Блис изпрати Сина си на Земята: този, който е известен като Въплътената Мъдрост. И тя обитаваше в смъртното тяло на Царския Син. – Буда.

Десетият Аватар: Това е този, който ще дойде; Калки, според индийската традиция.

Розенкройцерската хроника гласи:

Но когато времето се изпълни, окото се отвори и човешката съдба заблести ярко отвътре, изберете сияйната фигура за ваш водач: тогава самата съдба ще стане ваш закон и любяща воля. Чието око се отвори, вижда живи рози, растящи от кръста.

За розенкройцерите от тази Командерия, Христос е бил непрестанно развиващата се кристализация на блестящия пример за възходящото развитие на човечеството – този, който като Исус е поел върху себе си човешката карма и чрез непрестанно нови превъплъщения остава свързан с кармата на християнския свят, ръководейки го и направлявайки го до края на тази раса.

Всички житейски истории на Нирманакаите, учителите на човечеството, са сходни; те следват специфичен модел – живот, изкушение, жертвена смърт и преображение – избрани за общата цел на тяхното слизване в материята: Заратустра, Хермес, друидските учители, Буда, Христос. До преображението животът на Исус и Буда е един и същ; от този момент нататък настъпва промяна и Христос се спуска най-дълбоко в материята, защото му е възложена специална задача. Когато индивидуалността на Махагуру се е въплътила като Буда, неговите учения са довели до недоразумения и разделения; той е дал твърде много. За пореден път Буда е

трябвало да се въплъти като Шанкарачаря и именно от него са били обучавани тибетските учители, Махатмите; те са предали ученията на теософията на обществеността отчасти, за да предадат чрез тях на различните религии езотеричното съдържание, което е в основата на всички тях еднакво, и да повишат падналото духовно ниво на човечеството. Когато индивидуалността на Махагуру се въплъти в Христос, той не избра, както беше обичайно за него, девствена ембрионална субстанция, която беше чиста и свободна от карма, а се спусна по-дълбоко, така че, обременен с карма, но в пълно братство с човечеството – като плът от тяхната плът – да може да доведе дори най-плътната материя до духовно преобразяване. Така се зароди Мистерията на Христос: че Махагуру завладя тялото на нисш Махатма, чела от третото посвещение, тридесетгодишния Исус, чието тяло вече беше преминало през живот и беше образувало карма. Оттогава нататък Христос се яви като велик Учитель на човечеството. До Преображението животът на Исус наподобява този на Буда; но от този момент нататък започва трагедията на Христос. Той беше предопределен да преживее, по примерен и публичен начин чрез собственото си тяло, смъртта на кръста и Възкресението – събития, които иначе биха се извършвали само символично в тайна – така че чрез тази жертва да може да издигне и голямата маса на човечеството и да я поведе към изкупление от нисшата материя. Така, от една страна, Буда стои на по-високо ниво, защото е останал по-възвишен, недокоснат от по-нисшата материя и просто поучаван; от друга страна, Христос стои по-високо, защото е извършил по-голямата жертва и чрез слизането си в най-плътната физическа материя я е върнал обратно в одухотворена форма.

Христос не е оставил след себе си никакви писмени записи, за разлика от други велики учители на човечеството. Неговата задача е била да живее тези учения – които вече са съществували – по образцов начин за човечеството, като по този начин направи Мистериозните учения достъпни, за да водят колкото се може повече хора към по-бърза духовна еволюция. Така той е направил най-голямата жертва за човечеството: Неговият светещ дух се е спуснал в най-тъмната материя.

12. Бхагавад Гита

Бхагавад Гита, която представя най-възвишените учения за добродетелта в индийския мироглед в поетична форма, представлява самостоятелен епизод от един от двата велики индийски героични епоса – Махабхарата, което означава „голямата война“ – който е едновременно най-старият и най-известният от двата. Това, което са Омировите епоси за гърците и сагата за Нибелунгите за германските народи, Махабхарата е за народите, говорещи санскрит. В основата ѝ лежат древните бойни песнопения и героични саги от времето на Голямото преселение на народите и завоевателните битки по поречието на Ганг. Произходът на този епос датира от 10-ти и 11-ти век пр.н.е. и предоставя верен портрет на обичаите на тази най-стара индийска героична епоха. Исторически факти и личности, облечени в поетична форма, със сигурност стоят в основата на тези описания, точно както и на другите народни песни.

Историята се фокусира върху конфликтите между двата сродни клана на Куру и Пандавите, които завършват с падението на героичната династия Куру. Бхагавад Гита представя великолепен религиозно-философски диалог между героя Арджуна и Кришна, въплътеният бог. Светлите и възвишени учения на мъдростта, заедно с изключително изисканата чувствителност и проникателност в най-фините етични въпроси, не само сочат към култура на нашите предци в това царство, която остава несравнима и до днес, но и се явяват като директни откровения на божествения дух. Вилхелм фон Хумболт е толкова развълнуван от несравнимата красота и дълбочина на това стихотворение, че възкликва с ентузиазъм: „Струва си да се живее толкова дълго, само за да се срещнеш с такова стихотворение.“ В началото двете враждебни армии се изправят една срещу друга, готови за битка. Арджуна, героят, насочва златната си колесница, теглена от бели коне, към центъра на бойното поле, за да огледа по-отблизо жадните за битка врагове. Но когато открива кръвни роднини в редиците им – бащи, синове, внуци, братовчеди и братя – които, обзети от ярост, са на път да се убият един друг, благородното му сърце трепери от дива скръб и, обзет от състрадание, лъкът, който вече е извадил, се изплъзва от ръката му. Той потръпва при мисълта за проливане на кръв; по-скоро би се отрекъл от славата и господството, отколкото да понесе този грях; по-скоро би умрял от тяхната ръка, отколкото да бъде отговорен за смъртта на един от своите роднини. Но Кришна се приближава до отчаяния воин и урежда конфликта в него, като го просветлява за задълженията му на воин, за неговата дхарма. Арджуна героят е човекът, а вътрешното му „аз“ е бойното поле, където се водят ожесточените борби на душата. Колебаейки се между земните и небесните аспекти на нашия вътрешен живот, хванати в конфликт на емоции, измъчвани от тревожни съмнения, ние често не знаем накъде да се обърнем или какъв е нашият дълг. Защото всяко отделно

същество има свой собствен специален дълг, своята дхарма, която трябва да разпознае.

Какво разбират индийците под „Дхарма“? Дхарма има много значения, но те се допълват взаимно и са взаимосвързани. Дхарма е тясно свързана с кармата; те се отнасят помежду си като плод и семе. Дхарма е това, което се е случило, резултат от минала карма, от минала дейност, а Дхарма е настоящият творчески принцип в нас, който от своя страна генерира кармата на бъдещето. Дхарма е водещата сила на нашите собствени мисли и действия, нашата собствена лична истина. Тя обозначава нашата вътрешна природа, характеризираща се със степента на постигнато развитие; тя е законът, който определя растежа за бъдещия период на развитие, непрекъснатата нишка на живота. Като пръстен след пръстен, въплъщението следва въплъщение, непрекъсната верига. Дхарма е нашето минало, настояще и бъдеще едновременно и действа в нас като баща, майка и син. Бащата като трансцендентното същество, като висшия аз, като неговата истина и неговият закон; майката като развиващото се същество, а синът като бъдещето. Едно въплъщение е безполезно и загубено, ако чрез дейност не се превърне в преходен етап към по-висше развитие; Също толкова безполезен е стремежът, желанието за съвършенство, което не е придобито чрез предишна дейност. Няма скок в развитието; търпеливо тъкаме дреха след дреха на стана на времето. Това, което е било практикувано в минал етап, се превръща в предразположение в бъдещ, а дейността в по-ранен период се превръща в умение в по-късен.

Винаги ни е трудно да открием собствената си Дхарма, закона на нашето лично съществуване, и да изпълним заповедта „Познай себе си“. Отнема много време, за да свикнем да можем спокойно да се потопим в себе си, неповлияни от нещата от сетивния свят, от собствените си желания и от моделите за подражание, на които се възхищаваме, и да се вслушаме във вътрешния глас, който ни показва пътя на нашия дълг – дългът, наложен ни от нашето положение, от нашите взаимоотношения и от кръга, в който сме родени. Когато правилно разпознаем етапа на нашето съществуване, степента на нашето несъвършенство, когато наистина си изясним какво представляват истината и дългът на нашия етап от развитието, тогава себепознанието не служи на егоизма, а е Дхарма, защото Дхарма е спазването на закона в смисъл на истинско себепознание. Тогава ние откриваме своя личен щрих и можем да го накараме да отекне мощно във вечната хармония на света. Трябва да се научим да разбираме интимната си връзка с космоса, като част от него; нашите вибрации трябва да хармонизират с ритмичното движение на космоса. Несправедливостта и грехът в края на краищата не са нищо друго освен дисхармония, когато нашите неравномерни вибрации причиняват блокажи и смущения в закономерния ход на космическите събития. Колкото повече се чувстваме в едно цяло с космоса, толкова повече той ще ни се разкрива. Само Духът ни говори, което сме се научили да разбираме. Доколкото знаем, ни се

дарява божествено вдъхновение и висшият Аз, който е с божествена природа, ни се разкрива.

Можем да възприемем само част от тази велика, вечна истина до степента, в която сме я довели до разкритие в себе си чрез собствените си действия, чрез нашата карма. Живот след живот този обхват се разширява в хода на нашето развитие; ние напредваме в знанието и разбирането, защото нашата съдба е постепенно да погълнем в себе си цялото концептуално съдържание на нашия свят, на нашия космос. Никога не можем да направим това, без постепенно да изпитаме в себе си пълното богатство на феноменалния свят. Природата живее в нас, когато я схванем напълно. Спокойствие, мир и удовлетворение от житейската си участ трябва да обземат всеки, който ясно осъзнава, че е роден в кръга, за който се е подготвил чрез миналата си карма и който сега трябва да изпълни с пълна вяроност, изчерпвайки пълния му обхват чрез собствената си дейност. По този начин, чрез собствения си опит, той е придобил поле от знания и сега работи в собствената си линия, за да го разшири, за да създаде по-високи и по-добри условия на съществуване за себе си в бъдеще. Така той ще протегне ръка с любящо разбиране към брата, който се опитва да се изкачи по стълбата на съществата под него, за да му помогне, защото самият той стоеше на същото стъпало само преди малко и се бореше мъчително нагоре, протягайки ръце към братята, които бяха напреднали пред него.

Така виждаме как всеки човек, различен от другия, има свои собствени задължения; колко ясно трябва да се научим да ги различаваме, за да не се отклоним, да запазим равновесие и да се подчиняваме на закона си. С мъдра далновидност висшите водачи и просветените царе бяха разделили индийския народ на касти. Колкото и жестоко да изглежда това на нас, западняците, които сме свикнали със свобода и неограничен избор, въпреки това има по-дълбок смисъл, който стои зад това строго ограничение. Кастовата система на древните индийци съответства изцяло на естественото разделение на човешката раса. Всеки човек се ражда в кастата, подходяща за него от собствената му карма; той първо трябва да изпълни пълния набор от задължения в рамките на тази каста, преди да стане готов за ново възплъщение в следващата по-висша каста. Докато собствената преценка на човек е все още неразвита на по-ниско ниво, той трябва да се научи на послушание; той трябва да придобие добродетелите на лоялност и преданост чрез служене и по този начин кастата Шудра служи като училище за безусловно послушание и подчинение – тези практикувани добродетели са това, което първо позволява самоконтрол, самоопределение и любящо и кротко управление.

Във втората каста, Вайся, човек ще се занимава със земеделие и животновъдство, влизайки в най-тясна връзка с околния природен свят. Той ще се научи да обработва земята с пот на челото си; ще сее и жъне, като по този начин произвежда храна за своите събратя; ще практикува всички добродетели на земеделец. След

това, като търговец, той ще се занимава с търговия, ще натрупва богатство и ще трябва да понася много от пороците на своето положение. Често чрез егоизъм и алчност той първо ще се научи на мъдра икономия и правилно използване на богатството си в полза и благополучие на своите съграждани. Ако е научил урока си до съвършенство на този етап, той ще стане кшатрия в следващото си възплъщение и ще се роди в кастата на воина. Тук той трябва да използва силата си, за да защитава и отстоява отечеството си; чрез смелост, храброст и себеотрицание той придобива силата да се изправи срещу всяка опасност. Той може да направи това само ако е готов във всеки момент да пожертва живота си за дълга. Воинът трябва да се откаже от физическия живот; тогава душата му достига духа на саможертва и става създател на идеал. Тялото е предназначено единствено да подпомага развитието на вътрешния живот; то трябва да изчезне, когато душата се нуждае от ново тяло – тоест, по-подходяща дреха за своето напреднало развитие. Войната е школата, която трябва да се изтърпи, за да се достигне най-висшата каста на брамините, за които – на техния етап на развитие и знание – битката и убийството са смъртен грях. „Убий врага си“ е заповядано на кшатрия, но той знае, че всъщност никога не може да убие един от братята си, нито да бъде убит от него, както Кришна казва утешително на Арджуна.

Само чрез постигане на най-висше съвършенство във всички задължения на другите касты, човек се квалифицира да влезе в браминската или жреческата класа. Браминът трябва да се държи настрана от борби и конфликти; той събира и пази най-висшите блага на човечеството; той е негов духовен водач и учител. Той предава мир, мъдрост и знание на по-слабите си братя; в него почива целият опит от минали векове като способност да води човечеството към неговата вечна съдба. Така виждаме как всеки етап от развитието трябва да изпълнява своята собствена дхарма. Това, което се счита за добро на един етап, трябва да се избягва като зло на следващия. Доброто и злото имат своето място във вечния световен ред; в него те губят значението, което им приписваме. Те са необходими, защото са полюсите на развитието; те са произлезли от един източник. Доброто и злото, действието и реакцията се обуславят и допълват взаимно като сън и бодърстване, като почивка и дейност, като светлина и сянка, като яркост и тъмнина, и принадлежат заедно като дух и материя. Атма е най-чистата светлина, първичният източник на цялото битие, и Айма е огледалният образ, най-тъмната точка и зародишната сила в най-плътната материя, която дава тласък за развитието и усъвършенстването на материята във вечното редуване на формите, докато опозицията се издигне до светлинния източник на духа и в Нирвана се съедини отново със своята точка на произход. От изначалното единство на световната хармония, вечната основа на всички неща, на битието, се освобождава противоположността - вечното ставане на материята, която се развива отвътре нагоре в безброй променящи се форми към осъществяване, така че от многообразието от явления, от мнозината, тя да може

отново да се слее в единство, обогатено от безбройните преживявания на отделните единици. С Нирвана кръгът е затворен: опътуване и завръщане към вечния Първичен Дух.

За западния мироглед, който вижда развитието на настоящото съществуване като своя най-висша цел, Нирвана означава нищо. Всъщност нищо от това, което той счита за съвършено съществуване, не присъства в Нирвана. Нирвана е нищото на кармата; никаква повече карма не може да възникне, защото Дхарма се е проявила. Миналите светогледи са гледали към това, което все още не е, а настоящото съществуване е било за тях несъвършен преход към нещо по-висше. Те са разглеждали всяко състояние на активност като междинно звено между несъвършенството и абсолютното съвършенство на Нирвана. Целта и идеалът за тях е било състоянието на същество, което е разкрило цялата си Дхарма, по този начин е изгорило кармата си и е влязло в Нирвана.

13. Първият, Вторият и Третият Логос

[Липсва началото на текста.]

Когато безкористният поток се върне към своята начална точка в два циклични изтичания и материята се разтвори отново, нищо не се е случило, освен че той се връща към своя източник, обогатен. Само чрез поглъщане и преодоляване на егоцентричния поток, безкористният поток ще разгърне такава мощна резонансна сила, че той трябва да резонира отвъд себе си – тоест, отвъд космическия кръг, образуван от първата среща на двата потока. В изтичането на безкористността ще се роди нещо ново, ще се произведе от него, нова област: Паранирвана, негативната материя, защото, за разлика от материята, която се държи в космическия кръг чрез привличане, тя се разпространява навън. Човек може да разбере процеса, като си представи люлеенето на махало. Махалото, люлеещо се напред, веднага ще се залюлее назад и освен ако не бъде спряно от препятствия по пътя си, то трябва да се залюлее с такава сила, че да излезе отвъд началната си точка – точно както търкалящата се каруца не може да спре внезапно, а трябва да продължи да се търкаля за кратко разстояние.

С тази подготовка и постепенно развитие на материята, материалните компоненти, необходими за формирането на планетата, вече биха били създадени, но самият планетарен живот все още не би могъл да възникне. Следователно, Логосът не можел да остане в Паранирвана; той трябвало да се върне и по време на това пътуване обратно той формирал областта Маха-Паранирвана. Оттук Логосът трябвало да направи жертвата и да започне цикъла през материята още веднъж, за да може да се появи друг живот – отделен от него, но все пак произлизащ от него. Целият живот в многообразните си форми е произлязъл от Единия, единствения Логос. В него цялото разнообразие все още лежи скрито, неразделено и недиференцирано. Когато стане разпознаваем, възприемайки себе си като Аз, той излиза от Абсолюта, от недиференцираното и създава не-Аз-а, своя огледален образ, втория Логос. Той оживява и съживява този огледален образ; той е неговият трети аспект, третият Логос.

Следователно, първият Логос – в който животът и формата почиват недиференцирани – трябва да се разглежда като Отец. С неговото съществуване започва времето; той отделя отражението си от себе си – формата, женското начало, което изпълва с живота си – вторият Логос; и от това оживление се появява третият Логос като Син, като оживена форма. Така всички религии са си представяли своя Бог в триединна форма, като Отец, Майка и Син. Така Уран и Гея, майчината Земя; и Кронос, Времето, са излезли от утробата ѝ като Син; Озирис, Изида и Хор и така нататък.

Жертвата на Логоса е: Духът слиза в материята, оживява нейното отражение и по този начин светът на оживените форми получава своето съществуване; всички тези

форми водят свой собствен различен живот и преминават през цикъла на еволюция, за да станат, като високо развити индивидуалности, отново едно цяло с Логоса, който чрез тях получава богатството от опит. Ако той не се беше излял, за да оживи всички тези форми, нямаше да има независим растеж и ставане. Всяко движение, всяко възникване нямаше да има собствен живот; то просто щеше да се движи и раздвижва под ръководството на Бог.

Точно както човешките същества се интересуват само от непознатото и уникалното за другите хора и остават безразлични към всичко, което могат да изчислят и разберат, така и Логосът може да намери радост само в живота, който се развива самостоятелно – живот, който извира от него, за който той се жертва и се отдава. Започва процесът на развитие на материята, в който качествата на Битието се отразяват и проявяват действие, докато тези отражения, като отделни форми, започнат собствена дейност и по този начин все повече одухотворяват и оживяват материята, докато тя отново стане едно цяло с Битието – Аتما, Будхи, Манас... [празнина]

Първо, космическата основа е създадена чрез сливането на двете качества – самоличността и безкористността – на Първия Логос. Чрез втория поток на същия, воден от хармония, атомистичната същност се оформя. Тази същност се обгръща с вече съществуващата майчина субстанция и се заражда атомната формация. Тези атоми, с техните обвивки с различна степен на плътност, постепенно образуват материята, която може да служи като среда за втория Логос – който е огледален образ на първия – да проектира свой собствен огледален образ. Вторият Логос сега се влива в тази материя, която в първия си етап – етапът Нирвана – е от толкова фина природа, че може да преминава през нея безпрепятствено и непроменено. Сега той навлиза в областта Будхи; тук е задържан и въпреки че безкористността в тази област е толкова силна, че не желае да задържи Логоса в своето царство, въпреки това го претендира за целия си космос. Тук сега започва жертвоприношението на Логоса; Гласът, звукът, произлиза от него: той желае да оживи материята с духа си, така че мислите му да могат да съществуват като независими форми. Тук, където божествената мисъл се превръща в звук и глас, в сферата на Будхи, се намира божественото царство за Средновековието. Обгърнат от Будхи, Логосът сега се влива в менталната област, която е разделена на етапите Арупа и Рупа; в това сега се излива божественият свят на мисълта, архетипните идеи се сливат. Това, което по-късно ще стане отделно същество и все още почива затворено в Логоса в сферата на Будхи, е призовано към съществуване тук като архетипна идея. Този етап Арупа на менталната сфера е светът на идеите на Платон, рационалният свят на Средновековието. На етапа Арупа тези идеи приемат първите си форми. Като божествени гении, те започват своето отделно съществуване и се носят в объркване; те все още се проникват един в друг като духовни същества от един и същи вид. Това е небесното царство на Средновековието.

Тези духовни същества сега навлизат в астралната сфера; тук, обгърнати от по-плътна субстанция, усещането се пробужда чрез контакт; едва сега те възприемат себе си като отделни същества; те усещат разделението. Това е елементалното царство, светът на елементалите. Слизайки в етерната сфера, това усещане се изтласква навън отвътре; то набъбва, разширява се и расте чрез етерната растителна сила, само за да бъде затворено и кристализирано от физическата материя, защото тук егоичното все още се стреми с пълна сила към ограничение. Така усещането е затворено в минералното царство, а божествените идеи дремят във възвишен мир в целомъдрената скала. Камъкът - замръзнала мисъл на Бог: „Камъните са безмълвни. Поставих и скрих вечното творческо слово в тях; целомъдрени и скромни, те го пазят заключено в себе си.“ Така гласи една древна друидска поговорка, молитвена формула. Етерното и физическото царство, или минералното царство, са били наричани микрокосмос или малко царство през Средновековието.

Докато се вливаше навътре, Логосът се обграждаше с все по-плътни черупки, докато в скалата се научи да определя здраво границите си. Камъните обаче са неми; те не могат да разкрият вечното Слово на Създателя. Твърдата физическа черупка трябва да бъде отхвърлена отново; тя остава в своето царство, докато кристалните форми, сега в меката си етерна обвивка, се разширяват, растат отвътре – тоест, могат да живеят, защото животът е растеж; камъкът се превръща в растение. И издигайки се по-нататък, Логосът също така отхвърля тази етерна обвивка и навлиза в астралната сфера на усещането. Тук, чрез взаимодействието на контакт и възприятие, се разгръща активност; от усещането и волята се оформя разумното животинско съществуване. Така, докато външните стимули действат навътре като усещания, то постепенно развива своите органи на възприятие. Типовете се оформят. Премавайки в менталното царство, това усещане възприема себе си и с его-съзнанието се достига човешкият етап.

От космическа гледна точка, навлизането на Логоса в минералното царство бележи най-дълбокото му спускане в материята, а отделянето на първата му обвивка сигнализира началото на възхода на Логоса. От човешка гледна точка обаче, в антропоцентричния смисъл, възприет от древните друидски жреци, наред с други, покоят на духа в целомъдрената скала би представлявал възвишен етап от съществуването. Недокоснат от егоистична воля, камъкът се подчинява единствено на законите на причинно-следствената връзка. За хората на по-ниското ментално ниво, където се намираме сега, скалата би била символ на по-висше развитие. Чрез по-нисши камически страсти и грешки ние се развиваме в ефирно растително съществуване, живеещо и растящо отвътре в безкористна естественост, за да можем по-късно да живеем в нашето причинно тяло, недокоснати от нищо външно, почивайки като чист дух в себе си, точно както кристализираният дух почива затворен в скалата.

Вторият Логос, като двигател и оживител на материята, в която е затворен, е достигнал само до нисшата ментална сфера. Разумното животно е достигнало човешкия етап на съществуване чрез самосъзнание. То е способно да свърже външния свят със собствената си личност; то възприема себе си. Природата го е водила и направлявала дотук; тук го оставя само и свободно. По-нататъшното развитие на човешкото същество сега зависи единствено от неговата воля. То трябва да се превърне в съд, да се освободи от външната обвивка на нисшата ментална сфера, за да може сега да получи притока на Първия Логос, точно както семето се отваря и очаква оплождане, без което не може да расте и да дава плод. Първият Логос е Вечният във вселената, непроменливият закон, по който небесните тела се движат в своите орбити, основата на всички неща. Отделните форми са подвластни на разрушение и промяна. С нашето сетивно възприятие ние възприемаме цветовете, които могат да изглеждат различно за друга форма на възприятие. Външният, твърд обект, държан заедно от частите си в определена форма, може да изчезне при определена температура; частите му могат да се разтворят, но законът, по който е възникнал, остава и е вечен. Така цялата вселена се движи според вечните закони; Първият Логос се разпростира в нея. Човекът трябва да се издигне до него с волята си. Той трябва да развие в себе си безкористното нисше душевно познание (Антахкарана). Чрез чисто съзерцание той трябва да възприеме този вечен, непроменлив закон в преходното; трябва да се научи да различава това, което е просто временен вид в определена форма, от това, което е неговата същностна сърцевина; той трябва да приеме и запази това, което е видял като мисъл в себе си. Така той постепенно опознава нереалността на феноменалния свят; мисълта става реалност за него; той постепенно се издига до етапа арупа; Той живее в чистия свят на мисълта. Многообразието се разтваря за него и се слива в единство; той се чувства едно цяло с Всичкото. Така се е издигнал толкова високо, че може да получава притока от Първия Логос директно като интуиция. Но такава индивидуална душа не се влива във всеки отделен човек; не, тя е Универсалната Душа, тя е душата на Платон и други, в която той споделя, с която става едно в мисълта. Стъпка по стъпка, висшето човешко същество се развива от камичното.

В този повратен момент, когато той трябва да се стреми нагоре по собствена свободна воля, той се нуждае от учител; и затова, в третата раса от четвъртия кръг – Лемурийската епоха – Синовете на Манас слязоха и се въплътиха, за да служат като водачи. Умственото развитие започна с просто броене и разбиране на числата, което разграничи мислещия човек от животното, което възприема само чрез сетивата.

14. Висшето развитие на човека

В училищата на мъдростта, основани от Платон и Питагор, на учениците е било позволено да се придвижват към висшите източници на знание само след изучаване на математика. Само чистата безкористност е отваряла вратата към вечната мъдрост, а математиката е била единствената наука, способна да образова учениците по този начин, защото тя не служи на никаква цел и на егоистично удоволствие, преподавайки само чистите взаимоотношения и чистите закони на основните форми.

Човешкото развитие е спускане от универсалното единство към особеността и постепенно изкачване, в съзнателна свобода, към осъзнаването на връзката на човек с Всичкото и завръщане към универсалното. Следователно, от ментална гледна точка, мъртвият камък е модел на висшето за човечеството. В него великата връзка все още е запазена; в него действа единствено законът за причинно-следствената връзка; каквото и да го задвижи, той го предава на външния свят. Той се простира от менталното към физическото, защото чистата мисъл е затворена в него. Неговият живот е просто форма. По този начин слънцето, което като физически образ на Логоса е у дома си в менталната сфера, и цялото минерално царство трябва да се разглеждат като велика лаборатория на физически и химични сили.

С растението, което произхожда едно ниво по-ниско, в астралното царство, започва животът – и с него процесът на отделяне. То черпи храна отвън в себе си, за да расте; то се стреми да се разпространява и разпространява. Това е началото на егоизма. Растението обаче може да се развие едно ниво по-високо; то еволюира от астралното царство през физическото царство до етерната сфера. Животното, което възниква в етерната сфера, вече чувства; то не просто търси храна за растежа си, а се стреми да грабне и присвои от външния свят всичко, което му носи удоволствие. То преживява живота като удоволствие и страдание; то се издига и развива до астралното царство.

И човекът като такъв, който има своя произход във физическия свят и като природно същество е достигнал до възприятието на външния свят и възприема себе си като индивидуално същество, е на най-дълбокото ниво на своя егоизъм; въпреки това той може да се издигне в мисленето си до менталната сфера, въпреки че може да възприема само във физическия свят, защото живее с мозъка и видимото си тяло в минералното царство. Но той носи в себе си всички елементи на вселената; преминал е през всички царства и силите на всички почиват в него като принципи; той може съзнателно да ги развива отвътре в себе си. Това, което виждаме, е физическото тяло; то принадлежи към минералното царство, но чрез прана, жизнения принцип, то живее и в етерната сфера на растителния свят - има своето етерно тяло; и освен това, то живее и чрез усещането в астралния свят, в своето

астрално тяло и чрез рационалното въображение в менталния свят, чрез принципа кама-манас. В долния свят човешкото същество притежава четири тела със съответните им принципи. Но то е свързано и с висшия свят, тъй като оттам е неговият произход. Той може да развие менталното си тяло и да премине от концепцията за индивида и множеството към идеята за типа; може да развие причинното тяло и да се възнесе до висшия свят на троицата Манас-Будхи-Атма. В сферата на Будхи те ще могат да формират мислите си от астралната материя, да създадат тялото Маяви-рупа, да живеят и действат от своята причинна душа, да бъдат самите творци и отново да станат едно цяло с цялото.

Тази висша троица, към която човешките същества трябва да еволюират, всъщност е дълбоко скрита в тях; тя лежи в основата на тяхното същество и те трябва да я освободят стъпка по стъпка – „Както горе, така и долу“. Множеството, което виждаме, не е нищо друго освен принципът на единството, Логосът, който се е разтворил и разделил на множество. Само в множеството може да възникне дисхармония, защото многото отделни части, които са всички части на духа, могат да влязат в конфликт помежду си. Когато това множество се обедини отново в едно цяло, нашият космос отново става цяло и по този начин се превръща в Логос, хармония. „Както горе, така и долу!“ – Атма, най-висшият принцип в нашия космос, в нашето минерално царство – което включва звездите с техните орбити и всички небесни тела и сили в природата – едновременно с това е проникнал най-дълбоко в материята; нашите физически органи са по същество оживени и държани заедно от Атма. Атма, като най-висш принцип, има свой еквивалент във физическия свят. Принципът Будхи е проникнал само до етерната и астралната сфера, където той представлява същността на растителното и животинското царство - техните етерни и астрални тела. Когато човешкото същество, първоначално все още свързано с божествените гении и образуващо едно цяло с тях, се отделя в индивидуално същество в астралната сфера и постига „Аз“-съзнание чрез въображение, Манас, третият принцип, слиза в астралната сфера: свързан с Кама и затворен в човешкия мозък, той формира човешкото тяло Кама-Манас. Човечеството е преминало през всички сфери по низходящата дъга на своето развитие. Ние носим Атма в себе си като минерален космос; това е нашето физическо тяло. Будхи, като жив, съзнателен космос, пребивава в нашите тела прана и кама; а Манас, във връзка с Кама, формира нашето тяло Кама-Манас. Той е четвъртият принцип в долния свят и едновременно с това формира прехода към висшия ментален свят. Той е свързващият мост към него. Освободен от всички нисши обвивки, Манас се съединява отново с Будхи в безкористно сияние във Вселенското.

От всички същества човекът е най-дълбоко затънал в егоизма и чувството за отделно съществуване. Той е привлякъл всичко в себе си и носи в себе си цялата троица Атма-Будхи-Манас. В минералното царство Атма е разпространена; тя почива в своята цялост в скалата, която все още е в пряка връзка с космоса. В

растителния и животинския свят дуализмът вече е налице; Будхи прониква в етерния и астралния свят, а растителният и животинският свят са изградени от живота и усещането. Манас, мъдростта, се носи над тях и поражда мъдростта, изразена в природата, в чудната закономерност на структурата, както и във всички рационални действия на животните. Човекът обаче привлича Манас в себе си. Мъдростта вече не може да му действа отвън. Свързан с Кама, затворен в менталното си тяло, мъдростта му е помрачена. Човекът е кондензация на химико-физически процеси в индивидуална форма, които протичат в минералния космос. Чрез своите чувства, желания и страсти човекът е активен и в астралния свят. Непрестанно той самият създава астрални същества в тази сфера, които имат истински живо, материално съществуване там, защото материята на астралния свят се състои от надигащи се емоции като завист, омраза, доброжелателност, гняв и т.н. Там съществата, създадени от човешките емоции, водят отделно съществуване като елементарни същества; има и същества от други светове, които се нуждаят от астралната сфера за своето развитие, а след това и астрални тела на души, очакващи възплъщение. Освен това, [има] девите, които също идват от други светове и често се стремят да влияят на хората. Има четиримата Дева-Раджи, които формират физическите тела от четирите елемента – огън, вода, въздух и земя – според астралния модел, който Липиките, господарите на кармата, са формирали от менталната субстанция на индивидуалността.

Висшето развитие на човешките същества зависи от съзнателната концентрация и медитация, които трябва да се практикуват ежедневно и да се извършват според специфични правила. Като се откъсваме ежедневно, в сутрешните часове – дори само за пет минути – от всички впечатления на външния свят и насочваме цялата си концентрация към разкрита мисъл за вечността, човек постепенно ще се свърже с космоса и ще участва в неговото ритмично движение. Чрез това последователно ежедневно отдръпване от преходния свят на привидностите, за краткото време на своята медитация, човек постепенно се издига до сферата на арупа. Като обмисля изречение, което съдържа вечна универсална истина, докато то оживее, човек извлича цялото му съдържание и го абсорбира в себе си. Контролът на мисълта и ежедневната, стриктно практикувана медитация не трябва да служат на собственото образование и разширяване на ума; това трябва да се прави със съзнанието, че чрез това ние помагаме и работим за развитието на нашия космос. Цялото ни неконтролирано, „реално“ мислене непрекъснато нарушава този редовен процес. Човекът, който желае да развие своите астрални сетива, трябва [също] да се научи да овладява емоциите си и да събужда в себе си чувство на благоговение към мъдростта на високоразвитите същества; и те трябва да култивират предано отдаване, с правилно оценяване на разстоянието от тази висша мъдрост. Всяка вечер този, който практикува медитация, трябва да преглежда изминалия ден, поглеждайки назад към грешките без угризения или съжаление, единствено за да се

поучи от тях, да извлече полза от преживяванията си с цел усъвършенстване. Медитацията не трябва да бъде принуда; тя не трябва да отделя човек от обкръжението му или да променя свикналия му начин на живот; напротив, човек трябва безгрижно да се отдаде на истинската си природа. Човек ще научи повече чрез размисъл и преглед в края на деня, отколкото като се опитва да се насилва да стане по-добър човек.

Ако човек желае да се издигне до по-високо ниво на развитие, където първият Логос се влива във втория, той трябва да стане чела и да култивира качествата на чела в себе си. Той трябва постепенно да развие четири основни качества в себе си: Първо: Силата на разпознаването, разграничението между трайното и преходното; тоест, човешките същества трябва да се научат да разпознават в преходното – в това, което възприемат – формиращата сила, която е трайна. Всички неща, възприемани от нашите сетива, притежават присъща сила, стремяща се към кристализация, точно както солта, разтворена в топла вода [образува кристали, когато водата се охлажда]. Земеделската земя е смлян кристал; в семето се крие силата да се превърне в растение и плод; а на прешлените е даден потенциалът да се развият в черепа. Така ланцетникът, състоящ се единствено от гръбначен стълб, е миниатюрен образ на първата жива, разумна форма, в която Логосът се е проявил. Огромната, първична риба, състояща се единствено от желатинова маса, е прародителят, който е носил в прешлените си потенциала за развитие на земноводни, риби, бозайници и хора. По този начин физическото човешко същество трябва да се разбира просто като преходно явление, чиито минерални вещества се променят ежедневно и чиито сетивни органи няма да останат такива, каквито са днес, а ще се адаптират към по-високите етапи на човешкото развитие и ще носят в себе си силата на трансформацията.

Второто качество, което трябва да се развие, е оценяването на трайното. Знанието се превръща в чувство. Научаваме се да ценим трайното повече от преходното, „което губи стойността си в нашите очи все повече и повече“. И така, чрез развиването на първите две качества, стремящият се Чела естествено бива воден към третото: култивирането на определени духовни способности.

а) Контрол на ума.

Чела не трябва да си позволява да гледа на нещата само от една гледна точка. Ние схващаме една мисъл, приемаме я за истина, дори и да е истина само от този един аспект или гледна точка; по-късно трябва да я разгледаме и от противоположната гледна точка и да противопоставим обратното на всяка лицева страна. Само по този начин се научаваме да сравняваме една мисъл с друга.

б) Мониторинг на действията.

Човешките същества живеят и действат в материалния свят и са разположени във времето. Предвид необятността на феноменалния свят, те могат да схванат само малка част от него и са обвързани чрез своите дейности към специфична сфера на

преходното. Ежедневната медитация служи на Чела да събере мислите си и да контролира действията си. В нея той ще обмисля само това, което е трайно, и ще цени само онези действия, чрез които може да служи на по-висшето развитие на своите събратя. Той ще доведе изобилието на феноменалния свят обратно към най-висшето единство.

в) Толерантност.

Чела няма да позволи да бъде управляван от чувства на привличане и отблъскване. Той ще се стреми да разбере всички – както престъпници, така и светци – и въпреки че преживява нещата емоционално, ще ги преценява интелектуално. Това, което е правилно разпознато като зло от една гледна точка, може да бъде оценено като необходимо и логично от по-висша перспектива.

г) Толерантност.

Приемайте както късмета, така и нещастieto с хладнокръвие; оставете ги на силите извън нашия контрол, които могат да ни повлияят. Не позволявайте на радостта или болката да ни отклонят от курса. Оставете свободни от всякакви външни влияния и разсейвания и оставете верни на собствения си път.

д) Вярa.

Чела трябва да има свободно, отворено и безпристрастно сърце към висшата духовна сфера. Дори когато не разпознава веднага висша истина, той трябва да има вяра, докато не може да я направи своя чрез знание. Ако действа според принципа „Изпробвай всичко и запазете най-доброто“, той би приложил собствената си преценка като стандарт, би се поставил над висшата духовна сфера и би се затворил за нейното влияние.

е) Равновесие.

Крайната духовна способност би се появила в резултат на всички останали, проявявайки се като баланс, чувство за посока и духовно равновесие. Чела определя собствения си курс.

И затова сега той трябва да развие в себе си четвъртото качество: волята за свобода, за идеала. Докато все още живеем във физическия свят, не можем да постигнем пълна свобода, но можем да развием волята за свобода в себе си, стремейки се към идеала. Можем да се освободим от външни обстоятелства и вече да не реагираме на външни стимули, а вместо това да направим закона вътре в нас – това, което е трайно – водещ принцип на нашите мисли и действия; можем да живеем не в преходната личност, а в нашата индивидуалност, която е трайна и се стреми към единство.

15. Въпроси за прераждането

Първо трябва да предговоря това с нещо важно за разбирането на еволюцията и прераждането. Всяка личност, всяка индивидуалност, трябва да премине през Девачан до сферата Арупа, за да поддържа непрекъснатата, единна „нишка“ [през множество земни животи].

Една толкова видна фигура като Николай Кузански вече е действала от сферата на Арупа, дори в обикновения си живот. Въпреки че всяко човешко същество действа от сферата на Арупа, само малцина са наясно с това. Колкото по-високо човек се е издигнал в сферата на Арупа по време на интервала между два земни живота, толкова повече божественото пробива в него. Кузански е написал труд за не-знанието от гледна точка на висшето знание: „De docta ignorantia“. Ignorantia означава не-знание, а не-знанието тук е синоним на висше прозрение. В книгите си той заявява следното: Във всички религии има ядро на истината; трябва само да се вгледаме достатъчно дълбоко в тях. — Той също така заявява, че Земята се върти около Слънцето. Той казва това от интуиция. Коперник не достига до това прозрение до 16 век; Кузански вече го е направил през 15 век. Въплъщение като това на Кузански трябва да се разглежда във връзка с по-късното му въплъщение. Кузански вече сочи, от една страна, към бъдещата теософия, а от друга – към бъдещата модерна наука. Това е оказало влияние върху последващото му превъплъщение. Именно Николай Кузански се е появил отново в Коперник. Възможно е спомените от минали животи, които са изгубени по време на едно въплъщение, да бъдат по-късно събудени отново, може би след едно или дори няколко въплъщения. Способностите на причинното тяло могат да бъдат използвани само след като човек се пробуди [в Девачан] на нивото над причинната сфера. Всяко човешко същество трябва да бъде изтеглено обратно от Девачан във физическата сфера от сила, за да научи там способности, които все още не е развило. В най-висшата степен Арупа човешкото същество се запознава с тези сили и по този начин получава влияние върху бъдещото си въплъщение. След това то също така поема контрол над живота си до известна степен. Те са пример за закономерно развитие.

Въпреки това, едно въплъщение не зависи единствено от собственото развитие на човек, но и от неговата полезност и значение за целия процес на еволюция.

Последователността на личностите на по-висшите индивидуалности вече не е нередовна. Сред по-слабо развитите, въплъщението все още е нередовно. При високоразвитите индивидуалности ще се появят отличителни характеристики. Те включват

1. благоговейно гледане към Висшето,
2. мирна любов към Бога,
3. сливане с Бога.

Като пример за закономерното развитие на индивидуалността можем да разгледаме съвременника на Исус, Филон Александрийски. Неговата индивидуалност се проявява отново като Спиноза, а след това като Йохан Готлиб Фихте. По този начин имаме една непрекъсната индивидуалност, проявена в три личности. Ако човек чете Фихте без да познава тези процеси, той го разбира само до ограничена степен. С това знание обаче човек открива, че думите му са написани в огън. Всички тези велики умове са претърпели закономерно развитие.

Бележка на редактора:

Е. П. Блаватска пише в том III на „Тайната доктрина“, раздел XLI:

„Като пример за адепт... някои средновековни кабалисти цитират добре позната фигура от XV век - кардинал де Куза; в резултат на неговата чудна преданост към езотеричното изучаване и Кабала, кармата е накарала страдащия адепт да търси интелектуален отдих и мир от църковната тирания в тялото на Коперник.“

Рудолф Щайнер обяснява това по-подробно в лекциите си от 21 януари, 15 февруари и 7 март 1909 г. (в „Принципът на духовната икономия“, GA 109/111, стр. 16, 52–53 и 290), в които заявява, че астралното тяло на Николай Кузански е било пренесено в Николай Коперник, въпреки че егото на Коперник е било напълно различно от това на Кузански.

Рудолф Щайнер също обсъжда Спиноза и Фихте в лекцията си от 5 юни 1913 г. в Хелзинки (GA 158).

16. Тайни и секретност

Днес бих искал да предложа някои прозрения относно явленията, които могат да се наблюдават в астралната сфера.

Теософското движение е необходимост за нашето време. Наистина сме обвинявани в разкриване на тайни, които малцина други са притежавали – например в книгите на Блаватска „*Разкрита Изида*“ и „*Тайната доктрина*“ – но други смятат за навременно да споделят тези неща. Има окултисти, които казват, че е вредно да се споделя това знание. Така виждаме две школи на мисълта: едната твърди, че е вредно, дори нещастие, да се споделя окултно знание; другата обаче твърди, че е необходимо това знание да се споделя със света.

Астралната сфера не винаги остава една и съща; тя претърпява малки промени. Те не са съществени, но въпреки това са ясно доловими. Общият пейзаж на астралния план е бил различен по времето на атлантите, отколкото е в наше време; той се е променял от година на година. Някои промени в астралния свят са довели до осъзнаването, че е необходимо да се сподели част от окултното знание с човечеството – публично и по начин, достъпен за широката публика, вместо да се ограничава до избрани малцина посветени. Това се отнася до най-дълбокото окултно знание и само част от него може да бъде разкрита.

През 19-ти век в астралния свят се появили много специални знаци, които доказват с абсолютна сигурност, че великата мистерия, която трябва да намери израз в нашата раса, има малко по-различен характер от по-ранните мистерии. На всяка раса е поверена една от седемте велики мистерии. Четири от тези мистерии вече са поверени. Четвъртата е поверена на четвъртата коренна раса. Петата мистерия е тази, в която ние растем; шестата и седмата мистерия ще бъдат поверени на шестата и седмата коренна раса.

Не всички членове на коренната раса първоначално са посветени в подобни мистерии. Досега фундаменталната мистерия винаги е била известна само на adeptите. Тъй като са притежавали тази мистерия, те са били водачите на въпросната раса. За нашата пета коренна раса това е било така и досега. Ще намерите някои намеци за това в септемврийския брой на „*Лузифер*“. Едва в края на петата коренна раса тя ще бъде разкрита на по-голям брой хора и ще бъде разбрана от тях. В по-ранните коренни раси тези тайни са били пазени само от малцина. В нашата коренна раса капацитетът на интелекта, на ума, е развит. Най-дълбоките дълбини обаче са затворени за ума, въпреки че някои от външните аспекти на тайната могат да бъдат доловени от ума. Преди 1875 г. нищо не се е знаело за тези неща или поне не са били взети предвид.

Тайната на петата коренна раса вече може да бъде предадена от ум на ум без нужда от спекулации. Не мога да обясня природата на знаците в астралния план; някои от тях всъщност са били отгатнати от хора, далеч от всяко окултно движение.

В природата на човешките наклонности в рамките на петата раса е заложено скоро да има много хора, които ще отгатнат някои от тези неща.

Има окултисти, които казват, че разкриването на тайната е много опасно нещо; то е вредно както за съответния индивид, така и за човечеството като цяло. Опасно е, защото разкриването на тайната на петата коренна раса може да раздели човечеството на няколко много добри хора и много други, които са радикално неморални. На пръв поглед това е парадоксално и смело твърдение. Но тези окултисти наистина вярват, че централната тайна на петата коренна раса не може да бъде разкрита, защото ако някой разкрие тази тайна, той ще бъде на милостта на другите и ще загуби способността да упражнява благотворно влияние върху човечеството. Освен това се казва, че е безполезно да се разкрива тайната, тъй като това би довело само до вредни последици. Следователно няма посветен, който някога да е разкрил тази тайна. И няма начин да се извлече тайната от посветен човек; дори мъченията биха били безполезни, тъй като въпросният човек или ще полудее, или ще умре от агонията.

Теософията сега е предназначена да подготви човечеството, така че когато мистерията бъде частично разкрита, нейните вредни ефекти да бъдат неутрализирани. Фундаментална разлика между мистерията на петата коренна раса и мистериите на по-ранните коренни раси е, че мистерията на нашата пета коренна раса може да бъде частично разгадана чрез интелекта. В миналото мистериите са били строго в ръцете на адептите, които са ръководили човечеството. В наше време обаче може да има хора, които в известен смисъл надрастват адептите.

Следователно, някои хора трябва да бъдат подготвени, когато тайната се изправи пред тях отвън. Ще дойде време, когато отделните хора ще излязат напред с части от истината, които могат да извлекат. Без подготовката, осигурена от теософията, обаче, това би било ужасно и би имало опустошителен ефект върху човечеството. Тогава може да се окаже, че ще има само няколко добри хора и голямата маса от човечеството ще бъде загубена в полза на доброто. Фундаменталните учения на теософията са предпоставката тези истини да бъдат предадени на човечеството. Без тях човечеството би било разделено на три части: първо, безмислените маси; второ, разрушителните интелектуалци с тяхната отгатната тайна; и трето, окултистите. Хората биха водили борба на живот и смърт един срещу друг. Но тези, които са отгатнали тайната, не разбират защо тя не трябва да бъде разкрита. Теософското общество се стреми да предотврати възникването на това тройно разделение на човечеството, а по-скоро да създаде ядрото на всеобщо братство. Някой би могъл да възрази, че всеобщо братство на човечеството никога не би могло да съществува. Ние отговаряме: Това, което казвате, наистина е правилно, но ние знаем основите на теософията и знаем, че такова ядро ще защити човечеството. — Това е вид пророчество, но основано на обективно възприятие в астралния свят. Тайната на нашата коренна раса е такава, която може да бъде отгатната до известна степен.

Следователно хората трябва да бъдат подготвени за момента на откритието. Хората трябва да се научат да се подкрепят; те трябва да работят заедно. Би било вредно, ако всички човешки мисли бяха насочени единствено към непосредственото настояще, ако мислите бяха фокусирани само върху временното, а не върху вечното. Следователно сега знаем причина, дори по-дълбока от тази на астралните закони, която ни принуждава да посветим енергията си на Теософското движение, защото знаем накъде се е насочило човечеството.

17. Окултни исторически изследвания

Резюме на творчеството на Рудолф Щайнер

Д-р Рудолф Щайнер говори по тази тема на 18 октомври 1903 г. на годишното събрание на Германската секция на Теософското общество. Много кратко резюме на неговите забележки е представено тук.

Основателят на „Теософското общество“ ни е завещал „Езотеричната доктрина“, която полага основите в два аспекта за разрешаване на великите мистерии на съществуването. В една всеобхватна доктрина за произхода на света (Космогенеза) се разкрива планът, според който от първичните духовни сили на вселената се е развил етапът, на който човечеството преминава през своето земно съществуване. От втори том (Антропогенеза) виждаме етапите, през които самото човечество е преминало, докато стане член на настоящата раса. От развитието на Теософското движение, от това кога то е достигнало определено състояние на зрялост, ще зависи кога същите духовни сили, които са ни дарили великите истини от първите два тома, ще ни дадат и третия. Той ще съдържа по-дълбоките закони, управляващи това, което външно казано, така наречената „световна история“ ни представя. Той ще се занимава с „окултни исторически изследвания“. Ще покаже как в истинския смисъл се изпълняват съдбите на народите, как вината и изкуплението са свързани във великия живот на човечеството, как водещите фигури на историята стигат до своята мисия и как я изпълняват.

Само онези, които разбират как великата триада – тяло, душа и дух – се намесва в колелото на ставането, могат истински да осмислят развитието на човечеството. Преди всичко, човек трябва да разбере как физическото съществуване, в най-широк смисъл, е обусловено от великите космически сили на природата, които приемат специфична форма в характеристиките на расите и народите и в това, което се нарича „дух“ на една епоха. Човек ще разбере как възниква материалната основа, която се изразява във факта, че човешките същества представляват определени типове (народи, епохи), в които си приличат. Тук характеристиките на човешката раса ще бъдат осветени по-ясно, отколкото могат да бъдат от културната история, която е насочена единствено към външното. Човек ще разбере как влиянието на почвата, климата, икономическите условия и т.н. всъщност влияе върху човешките същества.

След това ще разгледаме ролята, която истински личният елемент играе в историята. Нагоните, инстинктите, чувствата и страстите произтичат от този личен елемент. И те могат да бъдат разбрани само ако човек е наясно с влиянието на света – който се нарича астрален или психически (душевен) свят – върху света, който се разгръща пред нашите физически сетива и нашия интелект. Чрез тази част от окултната история ще се разбере това, което обикновено се приписва на капризите на отделните личности. И ще се разбере взаимодействието между

индивидуалната личност, народа и епохата. Просветляващата светлина ще бъде хвърлена в световната история от астралното царство.

Трето, човек ще научи как Универсалният Дух се намесва в човешката съдба, как животът на този Универсален Дух се влива във висшия Аз на един велик водач на човечеството и как чрез тези канали на висш живот се съобщава на цялото човечество. Защото това е пътят, който този висш живот изминава: той се влива във висшите Аз на водещите духове и те го съобщават на своите братя. От въплъщение на въплъщение, висшите Аз на човешките същества се развиват и там те се учат все повече и повече да правят собствения си Аз мисионер на божествения световен план. Чрез окултни исторически изследвания човек ще разбере как един водач на човечеството се развива до ниво, на което може да поеме божествена мисия. Човек ще види как Буда, Заратустра и Христос са стигнали до своите мисии. Лекторът илюстрира тези общи принципи с препратки към няколко примера за това как трябва да се разбира развитието на великите водачи на човечеството чрез техните последователни въплъщения.

Доклад (вероятно от Ричард Бреш)

В 17:30 ч. д-р Щайнер изнесе обявената лекция за окултни исторически изследвания, на която присъстваха 40 до 50 души. Лекторът направи следните забележки:

След основаването на Теософското общество през 1875 г., Х. П. Блаватска, с помощта на своите учители, започва работа върху монументалния труд, известен като *„Тайната доктрина“*, в който ни е завещана съкровищница от дълбоки знания. Този труд се състои от две части – космологична и антропологична, като първата се занимава с еволюцията на Вселената, а втората – с тази на човечеството. С течение на времето този труд ще бъде допълнен от трета част, която ще се занимава с това, което профанната наука нарича „история“. Историческите изследвания, за добро или лошо, трябва да се задоволят с фактите, които се разкриват на физически план; теософията, от друга страна, която се насочва директно към причините, намира отговора на всички онези въпроси, с чието решение светската наука толкова често и толкова безплодно се е борила.

Когато изследваме историческите факти, се очертават три аспекта: Точно както активното човешко същество е обгърнато от тройна система – физическа, психологическа и духовна природа – така и историческите факти са подложени на такова тройно разделение. Външните действия, които се разгръщат пред сетивата ни, принадлежат към физическата сфера; душата е центърът, където царуват удоволствието и неудоволствието, симпатията и антипатията; а в духовната сфера намираме сферата, където възникват събитията на историята. Тук трябва да търсим истинските причини за всички събития на земята; тук водещите фигури на историята се консултират лице в лице с великите и невидими водачи на човечеството. Само

когато изследваме намерението, което ги е подтикнало да действат, разбираме често необяснимите факти на историята.

Например, през 15 век е живял кардинал на име Николай Кузански (Кузански), който е притежавал дълбоки научни прозрения. Много преди Коперник той е разпознал и проповядвал двойственото движение на Земята, макар съвременниците му да не са го разбирали. Това е било един вид подготовка за това, което Коперник (роден 1473 г.) е успял да съобщи на по-проницателно поколение (16 век). Окултните изследователи сега единодушно учат (и Х. П. Блаватска също открито е заявила това и е загатнала за него в том III на *Тайната доктрина*), че Коперник не е бил никой друг, а прероденият кардинал Кузански, който по този начин е довел делото си до завършване. Така се поставят и решават задачи; душата, която подготвя нещо велико, се завръща по-късно, за да изпълни и завърши мисията си.

Лекторът цитира още два примера, за да илюстрира как функционират окултните исторически изследвания в своята предизвикателна област и как те свързват привидно несвързани факти по обяснителен начин; и чрез тези примери той едновременно даде поглед към предстоящата допълнителна работа към *Тайната доктрина*: Епохи и раси бяха теми на публикуваните досега части; третата част, окултни исторически изследвания, ще се занимава с прераждането.

Накрая, д-р Щайнер говори подробно за Теософското движение. Той подчерта, че то е абсолютна необходимост и в окултен смисъл; има много причини за това, като една от най-важните е следната:

На всяка човешка раса е поверена тайна; ние сме в петата раса и сме достигнали до петата тайна, макар че последната все още не може да бъде разкрита днес; въпреки това, ние сме в процес на постепенно привикване към нея. Павел, който е бил посветен, вече напуска за нейната природа – тя ще бъде разкрита едва в хода на развитието на нашата раса. Превремението отгатване на тази тайна чрез чисто интелектуални средства би представлявало неопишуема опасност за човечеството. Тъй като подобно отгатване вече почти се е случило два пъти и е неизбежно отново в обозримо бъдеще, великите учители на човечеството са създали Теософското движение. Човечеството трябва да бъде подготвено за великата истина. Теософията работи към определен момент във времето; трябва да се сформира основна група, която ще разбере тази истина, когато тя евентуално се разкрие – основна група, която ще я схване правилно и ще я използва не като проклетие, а като благословия за човечеството. По-ранните раси са били формирани от вече съществуващ род, чрез подбора на подходящи индивиди или семейства и заселването им от Ману в подходящи необитаеми региони. Този метод вече не е осъществим, предвид днешните глобални комуникации, нито е необходим; на негово място стои образованието, предоставяно от космополитното Международно теософско общество, което формира това ядро.

Бележка на редактора:

На 14 ноември 1903 г. Гюнтер Вагнер, който е чул тази лекция, пише следното до Рудолф Щайнер от Лугано:

«... Ще бъда благодарен, ако можете да ми предоставите някаква конкретна информация: Споменаването на загадка, която всяка раса трябва да реши, беше напълно ново за мен; не открих нищо за това в *„Тайната доктрина“*. Бихте ли могли да посочите четирите загадки, които първите четири раси (очевидно) са решили? Бих искал също да прочета споменаването на това от Е. П. Б.; може би бихте могли да ме насочите към точния пасаж.“

Рудолф Щайнер му отговаря на 24 декември 1903 г.:

Уважаеми г-н Вагнер! На страница 73 от (немското издание) на *„Тайната доктрина“*, позовавайки се на строфа 1.6 (Дзян), се казва: „От седемте истини или откровения, само четири са ни предадени, тъй като все още сме в четвъртия кръг.“ — Когато бяхте в Берлин, посочих — в съответствие с определена окултна традиция — че четвъртата от седемте истини, споменати по-горе, се връща към седем езотерични коренни истини и че от тези седем частични истини (четвъртата се счита за цялото) една — като правило — е поверена на всяка раса. Петата ще бъде напълно разкрита, когато петата раса достигне целта си на развитие. Сега бих искал да отговоря на въпроса ви, доколкото мога. В момента ситуацията е такава, че първите четири частични истини представляват медитативни фрази за стремящите се към Мистериите и че не може да се даде нищо повече от тези (символични) медитативни фрази. От тях след това за медитиращия се появяват много по-висши неща чрез окултни средства. Затова представям тук четирите фрази за медитация — преведени на немски от символичния жестомимичен език:

I. В смисъл, че: как точката става сфера и въпреки това остава себе си. След като сте схванали как безкрайната сфера е, в края на краищата, просто точка, тогава се върнете, защото тогава безкрайното ще ви се яви като крайно.

В най-широк смисъл: точно както семето се превръща в клас и след това се връща отново, защото тогава ще сте схванали как живото съществува в числото.

III. Следвай сетивата си: както светлината следва тъмнината, топлината следва студа, а мъжкото начало копнее за женското, след което се връща, защото тогава ще си схванал лицето, което великият дракон ще ти покаже на прага.

IV. Накратко: насладете се на гостоприемството, предложено в дома на непознат, след което се върнете, защото тогава ще сте разбрали какво предстои за онези, които видят слънцето в полунощ.

Сега, ако медитацията е била плодотворна, петата мистерия се появява от четирите. Нека засега кажа само това: че Теософията — частичната Теософия, открита например в *„Езотеричната доктрина“* и нейния езотеризъм — е сбор от частични истини на петата. Ще намерите подсказка как да отидете отвъд това в писмото на Учител КХ [Кутхуми], цитирано от Синет, което започва със следните думи: „Трябва

да прочета всяка дума...“. В първото (немско) издание на *Окултният свят* това се появява на страници 126 и 127.

Мога само да ви уверя, че в изречението на КХ (страница 127) „Когато науката е научила как отпечатьците от листата първоначално се появяват върху камъните...“, почти цялата пета тайна е скрита по окултен начин.

Това е всичко, което мога да кажа засега по отношение на вашите въпроси. Може би ще имам още какво да кажа, ако ми зададете допълнителни въпроси.

Четири изречения по-горе са това, което се нарича „живи изречения“; тоест, те се вкореняват по време на медитация и от тях израстват издънки на прозрение.

18. Физически заболявания и космологични закони

Бяха повдигнати следните въпроси: Защо несъвършенството, злото, болката и болестите съществуват в контекста на кармата? Не се ли постига кармичен баланс и от мислите на доброжелателния човешки дух? В края на краищата, идеята за прощаващ Бог изглежда по-правдоподобна от тази за строго справедлив.

В отговор на тези въпроси може да се каже следното: Нашата концепция за Бог [както изглежда от теософска гледна точка] включва идеята, че отделните личности са водени към най-висшето си съвършенство в течение на времето – не по някакъв неопределен начин, а по такъв начин, че да достигнат божествената крайна цел по специфичен път на развитие.

В нашия космос ние се занимаваме със седем планетарни етапа на развитие:

Сатурн, Слънце, Луна, след това Земята; по-късно Земята ще премине към следващия етап на развитие - петия, после шестия и накрая седмия. Можем да придобием известно разбиране за три от тези седем планетарни състояния: Луната, Земята и бъдещата планета Юпитер. Наричаме нашата планета, Земя, Космосът на Любовта, а следващата, Юпитер, Космосът на Огъня. В предходното планетарно състояние, състоянието на Луната, виждаме Космоса на Мъдростта.

Наричаме най-високоразвитите същества на сегашното земно състояние „Учители на Любовта и Състраданието“. „Учителите на Мъдростта“ са били най-високоразвитите същества на Лунния етап; те са ръководили мъдрата структура на човешките органи чрез космическите сили на кармата по такъв начин, че например гладът и жаждата да възникват в точния момент. Ако тези „Учители на Мъдростта“ се появят в наше време, те биха дошли с твърде много мъдрост. В края на краищата, производителят на пиана трябва да извършва работата си в работилницата; в концертната зала работата му би причинила само пакости. По този начин една и съща дейност може да бъде добра на едно място и лоша на друго. Това важи и за тези „Учители на Мъдростта“; тъй като те притежават твърде много мъдрост, те следователно биха причинили пакости тук, на Земята, точно както производителят на пиана би причинил пакости в концертната зала. Ако „Учителите на Любовта и Състраданието“ пренесат твърде много от нашата Земя със себе си в следващия етап от планетарното развитие, те биха се превърнали в един вид „Братя на Сянката“, защото тази следваща епоха ще има задачата да усъвършенства елемента Манас до нивото на Будхи. Всички тези пречистени кармични чувства след това ще се слейт в единна сила, която ще се стреми към Първичния Дух, който протича през и прониква в нашата планета. Всичко, което съвременните хора чувстват, ще се слее в следващото състояние в пречистена форма като пламъци и тези много отделни пламъци ще се обединят в единен, всеобхватен огън. И така тази планета се нарича Космос на Огъня, образуван от пречистените чувства на човешките сърца, докато те хармонично резонират едно с друго.

Този космос от огън се отнася към нашия земен космос, точно както последният се отнася към своя предшественик. Същественото първо трябва да премине през мъдростта, след това през любовта и накрая да бъде погълнато от огъня. Това е целта, към която се стреми Първичният Дух, който тече през космоса. Той иска човечеството да преживее всички междинни етапи. Човечеството не е просто да постигне съвършенство; по-скоро е необходимо да му се позволи да премине през всички отделни етапи, за да може да изпита богатството на съществуването. Тези междинни цели не биха могли да бъдат постигнати, ако нямаше разнообразие във времето и пространството. В пространството различните етапи на съществуване съществуват едно до друго. Но съществата също живеят едно след друго във времето, преминавайки през различни епохи и различни етапи. По този начин Първичният Дух се стреми към разнообразие във времето и пространството. Той позволява на съществата да напредват към съвършенство чрез самите себе си. Той позволява на съществата наистина да преминат през отделните уроци. Следователно кармата може да действа само по такъв начин, че едното – съвършеното – да съответства на другото – несъвършеното. Представете си дете, което трябва да се развие, за да стане съвършено, подготвяйки се за бъдещата си зряла възраст. Първо трябва да научи всичко. Трябва да се научи да стои и да ходи; трябва да се научи да пази равновесие; в процеса често ще пада. Ако падането не беше свързано с болка, тогава падането нямаше да има ефект по отношение на усъвършенстването на способностите му. За да се усъвършенства, несъвършенството трябва да присъства в живота. Всеки факт трябва да бъде свързан с друг по такъв начин, че този първи факт да се превърне в урок за нас, че да ни учи на нещо. Това ни показва теософията. Всички междинни етапи на нашата планета са процес на учене, чрез който се издигаме до най-висока степен. Следователно трябва да гледаме на живота като на процес на учене. Божественият Първичен Дух ни дава възможност да научим колкото е възможно повече от живота. Бог, който е само прощаващ, би ни попречил да се учим. Всяко действие се превръща в източник на прозрение. Не би било така, ако люлеенето на махалото в едната страна не беше свързано с люлеенето му в другата. Необходимо е махалото да може да се люлее и в двете посоки, за да не бъдем водени като марионетки от ръката на създател. Тъй като пълното разнообразие на човешкия живот не се проявява в определени етапи от нашето развитие, в други етапи трябва да се случи нещо, което наподобява люлеенето на махалото в другата страна. Сега има физически болести. По същество не можем да разберем произхода на физическите болести. Можем само да разберем, че ни се случват злополуки; но фактът, че тялото ни просто се разболява от само себе си, без да го сполети никакъв инцидент, е нещо, което не можем лесно да схванем. В окултизма „Братята на сянката“ също се считат за носители на зли болести, които действат отвътре; и

можем да търсим космическо-кармичния произход на физическите болести, които възникват без външна причина в същата посока. Излишъкът от мъдрост на неправилното място води до отклонение към злото. Във физическата сфера това означава прекомерна намеса в органите от страна на Учителите на Мъдростта. Те обаче трябва да се занимават само с мъдрост и да не се задълбочават във физическата сфера на органите в настоящото земно състояние. Именно по този начин Учителите на Мъдростта, когато правят тук това, което правилно са направили на по-ранен етап, стават причина за физическите болести. Този принцип на мъдростта, който сякаш се преобръща, е произходът на физическото зло. Нашият космос на любов, състрадание и добра воля е бил предшестван от космоса на мъдростта, в който съществата са посветили дейността си на развитието на физическото тяло. Фактът, че те все още разширяват дейността си в нашия космос, е причината за болестите. Болестите, както физически, така и морални злини, могат да бъдат проследени до този общ произход. Това е факт, който ни е разкрит от окултните исторически изследвания.

Показах как чрез външни изследвания нашата епоха е достигнала точка, в която одухотворяването чрез теософията е станало необходимо. Западната наука е стигнала до самите порти на теософията и сега чука, защото не може сама да намери задоволителни решения.

Изследванията на Ломброзо, например, са валидни сами по себе си; в неговата работа физическото и психологическото изглеждат тясно преплетени. Той тясно свързва болестта и физическата аномалия у престъпниците. Ломброзо открива чисто физически аномалии и нередности в конституцията на престъпниците; той измерва черепа, търси асиметрии и аномалии и заявява, че където съществува морално прегрешение, може да се открие и физическа дисхармония. По този начин той сближава моралната и физическата болест много близо една до друга. Така физическата наука стига до убеждения, до които води и окултизмът. Но теософията знае, че в случай на морални и физически заболявания има кармично нахлуване на Лунната епоха в нашата земна; това са космическо-кармични ефекти, които излизат наяве при това дълбоко проникване във физическото тяло.

Сега ще видите защо тези, които притежават способността да виждат в астралното царство, могат да бъдат много различни от лекарите, които нямат тази способност. По време на Лунната епоха всичко, което се е случвало тогава, е било много по-близо до астралното, отколкото е днес; астралните сили са били много по-активни, много по-флуидни и много по-мощни. Следователно астралният ясновидец може да проследи връзката, която съществува между нашия свят и Лунната епоха. Той трябва да погледне от физическите ефекти към астралните причини. Човек трябва да се опита да си представи това в картина. Нека си представим, че астралът е бил вода и сега е замръзнал, така че човек да може да види в леда всичко, което е било там преди. Лекар като Парацелз, който е притежавал това зрение, е успял да открие

цяла гама от лечебни процеси, които са неразбираеми за обикновения лекар. Той е успял да определи причините за физическите заболявания чрез зрението си – тоест да види причините за заболяванията в предишни епохи на развитие. Той е казал, че човек трябва да лекува не само земния, но и звездния човек; по наши думи това означава, че човек трябва да лекува и астралния аспект на човешкото същество. Парацелз вижда връзката между ефекта на физическото лекарство, което използва, и причината за заболяването, а също така вижда и ефекта на това лекарство. Обикновеният лекар открива ефекта само чрез експериментиране. Виждате тогава как това, което се явява на Земята като несъвършенство, вече не е несъвършено за нас, когато го разбираме като резултат от влиянието на мъдростта, която някога е била подходяща, но сега е навлязла в нашата епоха. Това, което е съвършено в нашата епоха, може да е несъвършено в по-ранна или по-късна. Исус казва: Защо ме наричаш съвършен? Само небесният Отец е съвършен. — Никое отделно същество не е съвършено; то е несъвършено само на мястото и във времето, където се намира.

19. Върху по-ранните представи за Бога

Днес бих искал да говоря за определени явления, свързани със състоянието, което възниква около средата на третия кръг, третата епоха от развитието на Земята, в което преди това ефирните, по-фини човешки раси стават по-плътни и по-материални. Развива се силата на въображението. В първата коренна раса е била развита само силата на усещането; хората са могли да чувстват, да възприемат разликата между студено и топло, между светлина и тъмнина, между влажно и сухо, но все още не са могли да си представят нещата; те все още не са имали способността да повтарят обектите отвън в себе си, тоест да създават в себе си духовни контраобрази на обектите отвън. Това се случва едва в третата коренна раса. От една страна, виждаме появата на силата на въображението, а от друга страна, грубата материя, която се изразява в силата на размножаването и в появата на противоположностите на мъжкото и женското начало.

Това развитие е свързано и с нещо друго – нещо, което може да ни даде по-дълбоко разбиране на концепцията за Бог. По това време концепцията за Бог все още не е съществувала; едва от третата коренна раса нататък концепцията за Бог започва да се заражда и едва тогава може да възникне съзнание за Бог. Можем да разберем това само ако разглеждаме процеса [на това как се е развила концепцията за Бог] като реален. Ако се опитаме да разберем как концепциите за Бог започват да се утвърждават в човечеството, откриваме, че първоначално, навсякъде, можем да идентифицираме форма на религия, която се различава от политеизма и от други форми на религия. Ето защо за него е измислен специален термин: хенотеизъм. Хенотеизмът е първоначалната форма на религия, която откриваме навсякъде през този период. Политеизмът се появява малко по-късно. Първоначалната форма на концепцията за Бог е поклонението и почитането на първично божество. Тази концепция обаче се различава от по-късната концепция за един Бог – монотеизма – защото не е толкова ясно дефинирана; тя е колебателна и има размита форма. Това е неопределена концепция за Бог, която се появява навсякъде. Казано по-просто, бих казал: Първоначално народите не са си представяли един-единствен Бог, а по-скоро Божествено; те са си представяли, че в основата на вселената стои неопределена сила и че тази неопределена сила е божествена. Къде и как хората са стигнали до тази концепция, че основата на света е божествена? Изложени са различни хипотези, но произходът на тази идея остава неясен. Хенотеизмът, какъвто се среща днес сред така наречените „примитивни народи“, не е оригиналната форма на тази концепция за Бог, защото тези народи не са преки потомци на тези древни култури.

Когато се обърнем към лемурийците, се натъкваме на момент във времето, в който се осъществява преходът от общата дейност на космическата мъдрост към дейността на Кама-Манас в рамките на индивидуалната човешка душа. Преди това

мъдростта е универсално същество, същество, което се носи, така да се каже, над цялото като дух. Тя все още не е много различна от Универсалния Дух, който е бил активен по време на Лунната епоха. Именно през лемурийския период Универсалният Дух започва да прониква в човешките души. Представете си го по следния начин: Преди това лемурийците са виждали единния Дух – който все още не са могли да си представят – извън себе си; той се е носил над тях. И в по-нататъшното си развитие те откриват в себе си това, което преди това са възприемали извън себе си; намират го отразено в собствените си души. Преди развитието си в същества, способни на въображение, зрението на лемурийците е било полуастрално видение; те са виждали Единството-Божественост да се носи над тях. Сега, когато погледнат в себе си, това, което някога са виждали извън себе си, се отразява в собствените им души. Това е същото съдържание, което някога е било отвън, което сега блести в собствените им души. Първото схващане за Бог не е нищо друго освен повторение на този процес. Можете да откриете останки от такава религия в най-старата индийска религия.

Сега нека се обърнем към атлантската раса. Лемуриецът е бил способен не само да вижда, но и да формира ментален образ на видяното. Едно е да формираш образ, а съвсем друго е да носиш този образ със себе си. Паметта е развита за първи път у атлантската раса. В първата коренна раса е развита способността за усещане; във втората - способността за възприемане; в третата - способността за въображение; и едва четвъртата коренна раса е успяла да запази тези образи и по този начин да развие памет. Ако имате предвид, че паметта е била основната способност, развита сред атлантите, можете да си представите, че и религията е трябвало да приеме много специфични форми сред тях.

Лемурийската раса загина и отстъпи място на атлантската раса, която разви способността за памет. С изключителната си памет атлантите си спомниха образите, които техните предци, лемурийците, бяха формирали. Това е горе-долу все едно да [си представяме] как виждаме слънцето отразено в капка вода, например, но да не виждаме самото слънце. Следователно атлантите развиха двойно съзнание:

Божественото се е вселило в нашите предци; те са били нашите предци, в чиито души е живяло Божественото. - Това е времето, когато хората започват да почитат своите предци; тогава се появява култът към предците. Предците са били почитани, защото човек е виждал божественото проблясване в душите им. Вариант на култа към предците е по-късното култ към героите: Тезей, Язон и т.н.; това също принадлежи към почитането на предците. Но заедно с това се въвежда и множеството богове. Тук откриваме притока на истинска духовност в човешката душа - паметта, развитието на паметта - в рамките на четвъртата човешка раса, по времето на атлантите.

Сега стигаме до петата човешка раса. В тази раса се развива силата на мисълта. Атлантите не са смятали по същия начин, както ние, защото това изисква силата на

мисълта - логиката. Вие знаете, че $2 \times 2 = 4$; знаете това, защото сте я придобили чрез мисълта. Атлантът все още не е притежавал това. Ако е имал две и след това още две, той не е смятал: $2 \times 2 = 4$, а по-скоро е питал: Колко са били в предишни случаи, когато нещата са били подредени едно до друго по този начин? - Понятията на атланта са били свързани с паметта. Преди паметта на атланта е лежал целият му живот, както и този на неговите предци. Това не бива да се бърка с Акашовите записи, а по-скоро е била човешка памет. В миналото хората са възприемали с цялото си същество; не е било така, както е при нас днес, където човек първо трябва да докосне нещо. Днес имаме правила на мисълта, например $2 \times 2 = 4$, и действаме в съответствие с тях.

Религиозното съзнание в петата коренна раса трябва да се развива под влиянието на мисленето. Човекът от петата раса не се стреми просто да възприема това, което го заобикаля; той не се стреми просто да достигне до чувство, а да го схване [интелектуално]. Мисленето се превръща във важно средство за постигане на мъдрост. По този начин, тъй като паметта е засенчена, той се откъсва все повече и повече от миналото. Почитането на древното изчезва и само това, което живее дълбоко в душата като Манас и се обявява за Манас, става обект на почит. Така петата човешка раса започва да разпознава Манас като Божествено.

Следователно петата човешка раса вече не практикува политеизъм, а се стреми да постигне вътрешно майсторство и да разпознае божествения център в човешкото същество. Ето защо имаме великите учители в петата човешка раса: Лао Дзъ, Конфуций, Буда, Моисей, Заратустра и т.н. Чрез това човечеството се е откъснало от миналото и от почитането на своите предци [и започва почитането] на божествената мъдрост, която се осъществява във времето.

Ако сега схванете по-дълбокия смисъл на гръцката митология, ще видите как, колкото и да е странно, пълното осъзнаване на последователността на тези религиозни понятия продължава да живее в йерархията на гръцките божества. Трябва да си представим, че силата, която витае над всичко сред лемурийците, която живее в пространството като единна мъдрост, се нарича Уран [от гръците]. Уран е наследен от Кронос, богът на времето, богът, който живее в паметта; той непрекъснато поглъща децата си. Той представлява цялата родова божественост. След това идва Зевс, хуманизираният бог, богът на героизма; той е вариация на същия принцип. След това идва култът към Дионис. Дионис е стремящият се, страдащият, чувстващият, мислещият човек. Той е изобразен като първоначално убит и разчленен, след това възкръснал и сега отново се стреми нагоре в света. Той е представител на майсторството, на Махатма, представител на концепцията за Бог на петата раса. Така тези три етапа са запазени в гръцката концепция: Уран - хенотеизъм; Кронос и Зевс - политеизъм; Дионис - Махатма. Това ще ви обясни защо Дионисиевата религия е била тайна религия в Гърция.

Гърците пазели този култ скрит в Мистериите. Есхил бил съден за предполагаемо издаване на тайните на Мистериите, като ги изнесъл на сцената. Той обаче успял да докаже, че никога не е бил посветен в Мистериите. Сократ трябвало да умре, защото се смятало, че неговите учения са извлечени от Мистериите. За предаване на Мистериите винаги се е налагало смъртно наказание. Винаги, когато гръцката митология говори за слизание в подземния свят, това означава посвещение; означава, че въпросните лица са мистици. Дионис слиза в подземния свят. Това означава: той е бил мистик; Херакъл също. Всеки мит означава нещо много специфично, а не нещо произволно. Не е било нужно да се вярва, но човек го е знаел; човек го е знаел чрез посвещение. Посвещението е давало възможност на индивида наистина да разпознае значението на мита. Посветеният на петата коренна раса е напълно пропит с убеждението, че в него петият човешки принцип се бори да се зароди, че той е носител на човечността на петата коренна раса. Чрез това той също така разпознава Махатматум.

Колкото по-дълбоко човек се вглежда в нещата, толкова повече разбира вътрешния напредък на духовното развитие на човечеството. Сега вече няма да изглежда толкова неразбираемо, че често съм говорил за мистерии. Виждате ли, теософията не е нищо друго освен непрекъснато разкриване на тайните взаимовръзки на света. Мистериите, които теософията може да разкрие днес, са все още съвсем елементарни. И все пак те са нещо, което поставя човечеството дълбоко в един обширен контекст, което прави съществуването да изглежда малко от една страна - като мъничка перла в голяма черупка - но от друга страна необятно, когато човек размишлява върху висшия Аз и си представя своите въплъщения като съвкупност от перли. Теософията не ни кара да се чувстваме малки, както се стреми да направи съвременната наука, която казва: В цялата вселена има милиони Земи, всички от които са населени, и от тях нашата Земя е прашинка. - Теософията също казва, че човекът е такава прашинка, но Божественото също живее в човека. Тази божествена искра, която намираме в центъра на нашето съзнание, не е възникнала в нас, а е била привлечена в нас отвън; то е същото като това, което живее там, в макрокосмоса.

Не е голямо прозрение, до което е стигнал Фойербах [когато казва]: Древните са грешали, когато са казвали, че божеството е създало човека по свой образ, защото човекът е създал Бог по свой образ. — Съвсем правилно, човекът създава божеството наново от себе си. Но: божеството е това, което създава това. Така че можем да кажем: Фойербах е прав, само че не си приписва заслугата. Това, което ви казвах многократно: контролът на мисълта е това, което е необходимо. А контролът на мисълта се състои не само в това една мисъл да е ясна, но и във всяка мисъл да има контролираща мисъл. Човек никога не бива да мисли или изрича мисъл, без да приложи съответната контролираща мисъл. Човек върши чудеса, когато не си позволява да се грижи само за едностранчиви мисли.

20. За грехопадението на човека

Днес ще обсъдим развитието на причинното тяло. Твърдим, че средно преражданията се случват по такъв начин, че между две прераждания минават векове. Причинното тяло първоначално е на по-ниско ниво, след това [след по-нататъшни прераждания] на по-високо ниво и продължава да се издига все по-високо и по-високо. Първото прераждане на човешкото същество – и по този начин формирането на причинното тяло – се е състояло по време на третата коренна раса от нашия Земен цикъл. Преди това безсмъртните човешки духове все още не са се прераждали в телата, които сега обитаваме, нито в тела, подобни на тях. Ще говорим по-нататък за тези по-ранни състояния.

Сега бих искал да покажа как протича това развитие. Можете да добиете представа за закономерната последователност от етапи в това развитие, като разгледате индийската и европейската културна епоха. Европейската подраса не е нито на по-висок, нито на по-нисък етап от индийската – индийската подраса е по-духовна, европейската е по-интелектуална. Същото съдържание, което индийската подраса получава чрез духовността, ние получаваме чрез интелектуалността. Можем да схванем духовното днес, ако преди това сме били въплътени в духовна раса. Това, което сме възприемали духовно тогава, във времената, когато е било написано Битие на Стария завет, можем по-лесно да схванем интелектуално днес. Фактът, че днес сме способни да разберем какво е създало причинното тяло в по-ранните векове, е защото тогава сме били още по-духовни като човешки същества; все още сме били способни да възприемаме директно висши истини по онова време. Когато погледнем индийците, а също и евреите от древността, виждаме, че те са схващали истините духовно; днес евреите също са загубили духовното, а индийците също са станали по-материалистични. В миналото не е било обичайно истините да се представят в интелектуална форма, както правим днес, а по-скоро всичко се е предавало образно; и това, което първоначално е било предавано по образен начин, е духовната истина. Тези, които познават символите, могат да разберат духовното.

Учените не са съгласни относно библейския разказ за седемте дни на сътворението и мита за грехопадението. Митът за грехопадението обаче не описва нищо друго освен случилото се в третата коренна раса, по време на Лемурийската епоха: е имало преход от асексуално към бисексуално. Кама-Манас и бисексуалността на човешките същества са заедно; Кама-Манас се явява като активен интелект – това е единият полюс; другият полюс е бисексуалността. Разделянето на два пола и навлизането на ума в Кама-Манас – това е, което изобразява митът за грехопадението в Библията. Всеки един от тези факти трябва да е бил живо присъстващ в съзнанието на създателите на този мит. Фактите са били разказани с възвишен митичен език. В Библията те са представени донякъде изопачени; за

ценителя е ясно къде е изопачено съдържанието на този мит и какво е трябвало да е било първоначално.

Искаме да видим как митът се е зародил, когато човечеството е било още по-духовно. Стъпка по стъпка можем да изследваме мита за грехопадението и ще стигнем до осъзнаването на дълбоката мъдрост, съдържаща се в него.

Змията беше по-хитра от всички диви животни, които Господ Бог беше създал, и тя каза на жената: ...

Символът на змията навсякъде представлява Посветения. Този, който е посветен по определен начин и чрез това посвещение носи послание на човечеството, се нарича „змия“. Змията е символ на този, който е способен да води човечеството чрез Кама-Манас. Всичко манасично в плътната Земя е по-малко „хитро“, поради което змията каза на жената:

... Да, каза ли Бог:

„Не бива да ядете от никое от дърветата в градината“? (Битие 3:1)

Дърветата символизират това, което хората трябва да култивират с Кама-Манас, чрез което трябва да напредват в земята, във физическата материя. Това се отнася до културата на ума, която е предназначена да култивира това, което расте и процъфтява в земята.

Тогава жената каза на змията: „Можем да ядем плодовете на дърветата в градината; но Бог каза: „Не яжте плода на дървото, което е посред градината, нито го докосвайте, за да не умрете.“ (Битие 3:2–3)

Докато човешкият дух не се беше въплътил, не е имало нито смърт, нито размножаване, както го познаваме днес. Размножаването сред по-ранните човешки раси е протичало по различен начин: едно тяло е отстъпвало място на друго. Това е било диференциация без оплождане. Няма раждане и няма смърт; имало е само привличане и отблъскване, основани на избирателен афинитет. Змията, господарят на Кама-Манас, можела да каже: Ако придобиеш Кама-Манас, ако ядеш от дървото, тогава ще претърпиш развитие. - Този планетарен дух на име Йехова, който някога е ръководил човечеството сам, е знаел какво ще се случи, ако чрез змията Манас се смеси с Кама. Когато това се случи, тогава и хората трябваше да умрат.

Тогава змията каза на жената: „Никак няма да умрете; но Бог знае, че в деня, когато ядете от него, очите ви ще се отворят и ще бъдете като Бога, познавайки доброто и злото.“ (Битие 3:4-5)

В никакъв случай няма да умреш, но очите ти ще се отворят – тоест, ще трябва да развиеш Манас чрез Кама. Ще трябва да видиш всичко през очите си и тогава да придобиеш знание. – Преди това хората не са знаели какво е добро и зло, защото са били водени отгоре.

И жената видя, че дървото е добро за храна, че е приятно за очите и че дървото е желателно, за да дава мъдрост; и взе от плода му и яде; даде и на мъжа си, и той яде.

Тогава очите и на двамата се отвориха, ...

След това човешките същества влезли в телата си и били способни да възприемат света чрез сетивата си.

... и те разбраха, че са голи; затова съшиха смокинови листа и си направиха препаски. (Битие 3:6–7)

В миналото те не са били в състояние да възприемат това; едва сега са станали „голи“. Физическата материя разкрива природата, свързана с Кама-Манас, а „облеклото“ на физическата материя е резултат от Кама-Манас. В миналото човешките същества са притежавали по-висша, по-фина форма на материята, така че не са имали нужда да се срамуват. Първо е трябвало да адаптират физическата материя към своята висша природа. Бог не е създал Кама, а Манас. И все пак човешките същества са се срамували и са си направили дрехи.

И чува гласа на Господа Бога, който ходеше в градината, когато настъпи хладът на деня. (Битие 3:8)

До този момент планетарният дух е ръководил човечеството. Йехова е богът на физическата природа; в „Езотеричната доктрина“ той е богът на размножаването, лунен бог. Хората негодуваха срещу мадам Блаватска, че правилно характеризира Йехова. Чрез Йехова човечеството получава сексуалност от космоса.

И Адам и жена му се скриха от присъствието на Господа Бога между дърветата в градината. И Господ Бог повика Адам и му каза: „Къде си?“ А той отговори: „Чух гласа ти в градината и се уплаших, защото бях гол; затова се скрих.“ (Битие 3:8-10)

В миналото хората изобщо не са могли да се крият, защото Йехова ги е ръководил. Кабала заявява това много по-ясно. В първоначалните времена тайното учение е било дадено само образно. „Адам Кадмон“ е името на безполовия Адам. Сега интелектуалната природа е вътре в човека; в миналото тя е била отвън. Сега човекът я крие във вътрешната си природа; крие я от външната мъдрост.

И той каза: „Кой ти каза, че си гол? Ял ли си от дървото, от което ти заповядах да не ядеш?“ Тогава Адам каза: „Жената, която ми даде, за да бъде с мен, тя ми даде плод от дървото и аз ядох.“ (Битие 3:11–12)

Еднополовото същество се е превърнало в двуполово. Именно това за първи път е позволило на змията да поведе хората по пътя на Кама-Манас.

Тогава Господ Бог каза на жената: „Защо направи това?“

Жената каза: „Змията ме измами и аз ядох.“ Тогава Господ Бог каза на змията: „Понеже си направила това, проклета да си измежду целия добитък и всички диви зверове.“ (Битие 3:13–14)

„Проклет да си над всичкия добитък и над всичките полски животни“ – това не означава нищо друго освен: Животните са еволюирали до определена граница, по начин, все още подходящ за цялата им кама; те следват пътя, който им е отреден. Човешката кама е освободена от оковите си; човекът трябва сам да реши. Лъвът е жесток, защото лежи в неговата кама. Човекът обаче трябва да пречисти инстинкта си към морала; инстинктът му е освободен. Ти си изгонен с твоите кама-манас и оставен на произвола на съдбата. Ти не си като животните – това означават тези думи. Тези, които познават „Тайната доктрина“, ще знаят как в една от строфите на Дзиан се говори за най-висшите планетарни духове; всъщност има осем от тях, но

се споменават само седем, защото този, който е донесъл светлината, е изгонен.

Така и Кама-Манас е изгонен.

Ще пълзиш по корема си и ще ядеш пръст през всичките дни на живота си. (Битие 3:14) |

Да пълзиш по корем и да ядеш пръст не означава нищо друго освен: всичко, което може да се постигне чрез Кама-Манас, човек може да го постигне в хода на земното си развитие.

И ще поставя вражда между тебе и жената, и между твоето потомство и нейното потомство. (Битие 3:15)

От средата на втората раса до средата на шестата раса, полярността между семето и ума е поета от животинската сексуалност. Умът никога не може да желае това, което желае сексуалността.

Той ще ти смаже главата, а ти ще му удариш петата. (Битие 3:15) |

Твърди се, че враждебни сили идват оттук и оттам. Единият полюс се състои от кама-манасичните сили, другият - от камичните сили. Възникнало е ново чувство на безпокойство, което не е било там преди, и то е камично.

А на жената каза: „Ще умножа много мъките ти при раждането; с мъки ще раждаш деца; но желанието ти ще бъде към мъжа ти, и той ще владее над теб.“ (Битие 3:16)

Това означава, че се заражда ново камично течение. Желанието и отвращението са по същество природата на камичното. На езотеричен език мъжът и жената винаги означават двете сили: мъжът представлява външната сила, жената - вътрешната душа. „По този начин мъжът и жената означават външна енергия и вътрешна, духовна емоционална сила. Докато човешкото същество е ангажирано по този физически път, духовният човек трябва да се подчини на физическия човек. Съзнанието трябва да се подчини на законите на физическото развитие; тоест „той ще бъде ваш господар“.

И на Адам каза: „Понеже си послушал гласа на жена си и си ял от дървото, за което ти заповядах, казвайки: „Да не ядеш от него“, проклета да е земята заради теб; с мъка ще ядеш от нея през всичките дни на живота си.“ (Битие 3:17)

Ще ядеш хляба си със скръб — Йехова е планетарният дух, чието владичество се простира само до Кама-Манас. Там се установява нов ред. Ето защо Йехова не може да понесе да види как Кама-Манас навлиза в процеса на развитие. Затова Той казва: Трябва да създам космически контраполюс, защото ти се подчини на гласа на жена си, съзнанието, което се е изпълнило с Кама-Манас, и яде от знанието за Кама-Манас, от дървото, от което ти заповядах да не ядеш. Така земята ще бъде прокълната заради теб — тоест, физическата земя. По онова време тя е била дадена на човека като естествен дар и сега той трябва да я завладее парче по парче. Преди това, което оживява човека, е било по-разтворено. „Прокълнато“ означава: направено независимо, свалено. Той вече не можеше да вижда по-фината материя. Скръб: това е ново нежелание.

То ще ти ражда тръни и бодили, и ще ядеш полските растения.

С пот на лицето си ще ядеш хляба си, докато се върнеш в земята, от която си взет; защото си пръст и в пръстта ще се върнеш. (Битие 3:18–19)

Но той трябва да се превърне в дух. Той трябва да продължи да работи във физическия свят, докато отново не се одухотвори.

И Адам нарече жена си Ева, защото тя е майка на всички живи. (Битие 3:20)

И от този момент нататък Адам нарече съзнанието си Ева, майката на всичко, което човечеството създава на Земята, майката на всичко, което човечеството е развило по този път на еволюция. И това ще бъде кама-манасичната Ева.

И Господ Бог направи кожени туники за Адам и жена му и ги облече. (Битие 3:21)

Той осигуряваше на физическите и духовни човешки същества това, от което се нуждаеха отвън, за да постигнат напредък.

И Господ Бог каза: „Ето, човек стана като един от Нас, познавайки доброто и злото.“ (Битие 3:22) Спомнете си изображението, което използвах, където източникът на светлина е в центъра, а сферите около него отразяват светлината. Сега самите сфери светят и Бог казва: Преди бяхте просто мое отражение; бяхте просто мисълта, която изпратих; сега сте се превърнали в независими същества – живи, откъснати, независими същества.

Но сега, за да не простре ръката си и да вземе от дървото на живота, да яде и да живее вечно, затова Господ Бог го изгони от Едемската градина, за да обработва земята, от която е взет. (Битие 3:22–23)

Адам беше изгонен от Едемската градина. Вече не му беше позволено да остане там; вече не му беше позволено да яде от Дървото на Безсмъртието, както беше правил преди; той трябваше да намери друг източник на препитание. Манасичното не преминава през портата на раждането и смъртта. Безплътната мъдрост представлява Дървото на Живота. Сега човекът е станал камаманасичен и сега трябва да премине през раждане и смърт. В Рая има две различни дървета; на него му беше позволено да яде от едното. Сега, след Грехопадението, вече не му беше позволено да го прави. С Кама-Манас той е загубил способността да участва в това безсмъртие.

Тогава Господ Бог изгони Адам и постави херувимите на входа на Едемската градина с пламенен меч, който се обръщаше във всички посоки, за да пазят пътя към дървото на живота. (Битие 3:24)

Херувимът е планетарният дух, който символизира Манас, безсмъртния живот; той не означава знание чрез Кама-Манас. Херувимът, който стои до Йехова, е бил поставен пред Едемската градина, за да не може човекът да влезе в тази градина, където може да бъде постигната истината в нейната първична форма.

Сега си представете развитието на човечеството преди времето на третата коренна раса. Дзиан-Чохан е бил този, който ги е ръководил. Тъй като са били водени от него, те са имали достъп до мъдрост. Човечеството е било ръководено духовно по пряк начин, а не чрез очите, ушите или вътрешните органи. Но сега, когато човечеството се е превърнало в Кама-Манас, Херувимът е застанал пред

човечеството и не му е позволил да се приближи до Дървото на живота. Човечеството първо трябва да премине през всякакви раждания. Това ще остане така, докато не възвърне първоначалното си безсмъртие. Хората от третата, четвъртата и дори петата раса все още са притежавали определен духовен живот; днес ние сме предимно кама-манасични същества, надарени само с леко духовно влияние. Но ние вече сме достигнали най-ниската точка и Теософията, Теософското движение, е предназначена да възстанови влиянието на духовността. В миналото истините не можеха да бъдат преподавани с интелектуални термини; вместо това всичко се предаваше чрез образи; тогава хората са се разкрили над висшето знание. Тези, които все още са запазили нещо от тази по-ранна духовност, са трудни за разбиране днес; те изразяват много неща в изречения, които са трудни за разбиране. Човек трябва да се досети какво възнамерява да каже водачът, защото всичко е изразено само образно. И все пак това е същата истина, която трябва да намери израз в Теософията днес. Не бихме могли да интерпретираме Падението по такъв духовен начин, ако не притежавахме тази мъдрост от друг източник. В миналото тя е била придобита чрез мит; днес тя ни се разкрива чрез по-напредналото развитие на нашето причинно тяло. В по-късни етапи на развитие тя ще ви се разкрие като манасична мъдрост.

21. Космология според Битие

Първите две глави на Битие могат да бъдат по-добре разбрани, ако човек е запознат с различните теми, които вече разгледахме. Първата глава описва развитието на нашата планета през първите три Земни цикъла до четвъртия цикъл включително, до момента, в който е създадено човечеството. Така тя завършва със създаването на човечеството, в точката, където човекът от четвъртия цикъл навлиза в първото въплъщение в рамките на третата коренна раса. По много подобен начин Мозаечното Битие изобразява това, както и гръцката митология. Само че е изразено по-ясно в гръцката митология, която изобразява три потока, произлизащи от трите Логоса: Уран, Кронос и Зевс. В началото на нашето земно развитие Уран представлява първия Логос, който първо води до разделянето от недиференцираното състояние, съществувало в предходната Пралая. Движещата сила е Уран; неговата противоположност е Гея. В тях се крие произходът на Земята. Уран, във връзка с Гея, е творческият принцип. Следователно може да се каже също: В началото бяха Уран и Гея. Второто течение е душевното течение, Кронос, който представлява чисто психическия аспект на душата. След това идва това, което се нарича поклонение на душата, съюзът със Зевс, богът на Кама-Манас.

И какво всъщност казва Битие?

В началото Бог създаде небето и земята.

А земята беше безформена и пуста,
тъмнина покриваше бездната;
и Божият Дух се носеше над водите. (Битие 1:1 – 2)

Това е състоянието арупа; то все още няма форма.

И Бог каза: „Да бъде светлина.“ И стана светлина.

И Бог видя, че светлината беше добра.

Тогава Бог отдели светлината от тъмнината
и нарече светлината ден, а тъмнината нощ.

И стана вечер, и стана утро – ден първи. (Битие 1:3 – 5)

Това е първата форма, началното състояние на рупа. Втората сфера е там.

И Бог каза: „Да има свод посред водите“

и да разделя водите от водите.

И Бог направи свода и раздели водите под свода от водите над свода.

И стана така. И Бог нарече свода небе.

И стана вечер, и стана утро – ден втори. (Битие 1:6 – 8)

Когато в Битие се говори за вода, това винаги означава астрална материя.

И Бог каза: „Нека се съберат водите под небето на едно място, за да се яви сушата.“

И стана така.

И Бог нарече сушата „Земя“, а събраните води нарече „Морета“.

И Бог видя, че беше добро.

И Бог каза: „Нека земята произведе трева, трева, която дава семе, и плодно дърво, което дава плод според вида си, чието семе е в него, на земята.“ И стана така.

И земята произведе трева и трева, която дава семе, всяка според вида си, и дървета, които

раждат плод, чието семе е в тях, всяко според вида си. И Бог видя, че беше добро.

И стана вечер, и стана утро, ден трети. (Битие 1:9–13)

Това беше времето, когато се е зародило растителното царство. В миналото растителното царство е било хаотична смесица; все още не е имало отделни растения. Следователно, всяко растение сега ще има свое собствено семе според вида си. Едва сега се появяват отделни растения.

И Бог каза: „Да има светлини на небесния простор, за да разделят деня от нощта, и да бъдат знаци за времената, дните и годините, и да бъдат светлини на небесния простор, за да осветяват земята.“ И стана така. И Бог направи две големи светлини: по-голямото светило, за да управлява деня, и по-малкото светило, за да управлява нощта; и звездите.

И Бог ги постави на небесния простор, за да осветяват земята, да владеят над деня и нощта и да разделят светлината от тъмнината. И Бог видя, че беше добро. И стана вечер, и стана утро – ден четвърти. (Битие 1:14–19)

Това е астралният свят, третият глобус – морето от звезди, символът на астралното съществуване.

Сега стигаме до самия земен глобус. Тук материята постепенно се е оформила.

Първо се е появила етерната материя. През първите две епохи се занимаваме предимно с етерна материя. Тя се кондензира по време на третата коренна раса, по време на Лемурийската епоха. В същото време се извършва кондензация на материалността, така че по време на Лемурийската епоха наблюдаваме все по-голямо уплътняване на физическата материалност.

И Бог каза: „Да гъмжат водите от живи същества и птици нека летят над земята по небесния простор.“

И Бог създаде големи морски същества и всяко живо същество, което се движи, с което гъмжеше водата, всяко според вида му, и всяка крилата птица, всяка според вида ѝ. И Бог видя, че е добро. И

Бог ги благослови, казвайки: „Плодете се и се размножавайте, и напълнете водите в моретата, и птиците нека се размножават по земята.“

И стана вечер и стана утро, ден пети. (Битие 1:20–23)

Това не е животинското царство, описано в естествената история, а по-скоро това, описано в строфите за Дзиан във втората част на *Тайната доктрина* на Блаватска.

И Бог каза: „Да произведе земята живи същества според вида им: добитък, пълзящи животни и диви животни според вида им.“ И така стана.

И Бог създаде земните животни според вида им, и добитъка според вида му, и всяко животно, което се движи по земята, според вида му. И Бог видя, че беше добро. (Битие 1:24–25)

Той накара животните да стоят настрана, докато преди това те се бяха смесили.

И Бог каза: „Да създадем човека по Наш образ, по Наше подобие, за да владее над морските риби и над небесните птици, над добитъка и над всичките диви зверове, и над всичките пълзящи по земята животни.“ И Бог създаде човека по Свой образ, по Божия образ го създаде; (Битие 1:26-27)

и го създаде мъж и жена, тоест безполови.

И Бог ги благослови и им каза: „Плодете се и се размножавайте, напълнете земята и я обладайте; и владейте над морските риби и над небесните птици и над всяко живо същество, което се движи по земята.“ (Битие 1:28)

Размножавайте се по несексуален начин, не чрез размножаване, а просто чрез разделяне, както в астралното царство.

И Бог видя всичко, което беше създал, и ето, беше твърде добро. И стана вечер, и стана утро – ден шести. (Битие 1:31)

Сега сме в точката, където започва третата коренна раса от четвъртия кръг, третата велика епоха на Земята.

Така бяха завършени небесата и земята, заедно с цялото им войнство.

И така, на седмия ден Бог завърши работата, която беше вършил, и си почина на седмия ден от цялата работа, която беше вършил.

И Бог благослови седмия ден и го освети, ... (Битие 2:1 – 3)

„Той си почина“ означава, че сега е поверил задачата на човечеството. Преди това той беше раздвижил всичко, което трябваше да бъде раздвижено отвътре. Сега се състоя космическата Петдесетница: духовете слязоха и продължиха работата.

... защото в този ден той си беше починал от всички дела, които Бог беше извършил и създал. Така се създадоха небето и земята, както бяха създадени по времето, когато Господ Бог направи земята и небето. И всякакъв вид дървета на полето още не беше на земята, и всякакъв вид трева на полето още не беше пораснала; защото Господ Бог още не беше дал дъжд на земята, и нямаше човек, който да обработва земята.

Но мъгла се издигна от земята и напои цялата повърхност на земята.

И Господ Бог създаде човека от пръстта земна и вдъхна в ноздрите му жизнено дихание. И така човекът стана живо същество. (Битие 2:3 – 7)

Сега човекът беше там.

И Господ Бог насади градина в Едем, на изток, и там постави човека, когото беше създал.

И Господ Бог направи да израснат от земята всякакви дървета, приятни на вид и добри за храна, и дървото на живота всред градината, и дървото за познаване на доброто и злото. (Битие 2:8 – 9)

Той описва прехода от етерните към физическите раси. Те са формирани от четирите посоки – изток, запад, юг и север – и от четирите елемента, които съответстват на способностите на духовната душа. Дървото на живота и Дървото на познанието на доброто и злото са символи на Висшия Аз, който се е обединил с човечеството.

И от Едем извираше река, за да напоява градината, и оттам се разделяше на четири главни потока.

Първият се нарича Фисон; той обикаля цялата земя Хавила и там се намира злато.

И златото на онази земя е с отлично качество; и там се намират бделий и скъпоценният камък оникс. (Битие 2:10 – 12)

Другите реки се наричат Геон, Хидекел и Ефрат. Четирите реки символизират четирите астрални форми на материята, които се сливат. На езотеричен език водата винаги означава астралното. На езотеричен език златото е символ на духовното; ониксът е символ на материята, която се спуска до най-дълбокото ниво. Ониксът е

символ на това как живото трябва да се трансформира, преди да може да бъде абсорбирано от висшия принцип. Живото, праната, трябва да премине през състояние на пречистване; това се нарича състояние на оникс. В „Приказките“ на Гьоте се среща и трансформацията на мопса в оникс.

И Господ Бог взе човека и го засели в Едемската градина, за да я обработва и да се грижи за нея.

И Господ Бог заповяда на човека, казвайки: „Можеш свободно да ядеш от всяко дърво в градината;

но от дървото за познаване на доброто и злото да не ядеш; защото в деня, когато ядеш от него, непременно ще умреш.

И Господ Бог каза: „Не е добре човекът да бъде сам; ще му създам помощник, подходящ за него.“ (Битие 2:15-18)

Сега започва четвъртият кръг; преди това е имало кратка Пралая. Когато започне четвъртият кръг, ефирните човешки раси приключват. Първото същество от четвъртия кръг е човекът. И това, което сега възниква, възниква чрез човека; то става продукт на упадък, то отпада.

И Господ Бог беше създал от земята всякакви видове животни, които се движат по полето, и всякакви видове птици, които летят по небето. И ги доведе при човека, за да види как ще ги нарече; и както човекът нарече всяко живо същество, това щеше да бъде името му.

И човекът даде имена на целия добитък, на небесните птици и на всичките полски зверове; но за човека не се намери подходящ помощник.

И Господ Бог накара човека да потъне в дълбок сън и той заспа. (Битие 2:19–21)

Сънят означава този преход, който човек трябва да разбере много точно. Нека си представим светлина в центъра [на стаята], която се отразява навсякъде по най-разнообразни начини. Нека си представим, че светлината в центъра угасва, а външните светлини продължават да светят. Ето как Манас потъва в телата, които сега започват да светят отвътре, когато Манас преставя да осветява хората отвън. Сънуващото съзнание формира прехода между първоначалното сияние отвътре и изчезването на светлината отвън. Сексуалността е противоположният полюс на Кама-Манас, точно както Южният полюс е противоположният полюс на Северния полюс.

И взе едно от ребрата му и запълни мястото с плът.

И Господ Бог създаде жена от реброто, което беше взел от човека, и я доведе при него.

Тогава мъжът каза: „Това е кост от костите ми и плът от плътта ми; тя ще се нарича жена, защото е взета от мъжа.“

Затова ще остави човек баща си и майка си и ще се привърже към жена си, и те ще бъдат една плът. (Битие 2:21–24)

Всеки ще напусне баща си и майка си; тоест, ще остави зад гърба си това, което някога го е определяло.

Първите две глави на Битие съдържат египетските езотерични учения. Моисей е посветен в Египет; след това той донася тези учения със себе си и ги предава на своя народ.

22. Законът на Вселената и човешката съдба

Коледна лекция

Присъединете се към мислите ми за момент, докато пътуваме към древните египетски храмове за церемония, която се е празнувала в полунощ на деня, съответстващ на нашия Коледен ден. На този ден – или по-скоро в полунощ – едно от изображенията, които се показват само четири пъти в годината, е било разкрито в храма и носено пред малка група, подготвена за тази храмова служба. Това изображение е било държано заключено в най-вътрешното святилище на храма през цялата година и е било пазено в строга тайна. На този ден то е било изнасяно от най-възрастния от жертвоприносителите и пред него е била извършвана церемония, която ще ви опиша много накратко.

След като най-възрастният от жертвените жреци изнесе сияйния образ на Хор, син на Изиди и Озирис, четирима жреци-мъдреци в бели одежди застанаха пред този образ. Първият от жреците-мъдреци говори пред образа така: „Хор, ти, който си слънцето в духовния свят и който ни даряваш светлината на твоята мъдрост, точно както слънцето ни дарява светлината на света, води ни, така че накрая да не бъдем вече това, което сме днес.“ Този храмов жрец беше влязъл от изток. Вторият от храмовите жреци влезе от север и произнесе приблизително следните думи: „Хор, ти, който си слънцето в духовния свят, ти, който си дарителят на любовта към нас, точно както слънцето е дарителят на затоплящата сила, която извлича животворните сили на растенията и плодовете през цялата година, води ни до целта, за да можем да станем това, което все още не сме днес.“ И третият от храмовите жреци дойде от юг и каза: „Хор, ти, Слънце в духовното царство, дари ни силата си, точно както Слънцето на физическия свят дарява силата си, чрез която ще разпръсне най-тъмния облак и ще разпространи светлина навсякъде.“ След като този трети жертвен жрец проговори, четвърти пристъпи напред и каза нещо от този род: „Тримата най-мъдри сред нас говориха. Те са мои братя, но са отвъд сферата, в която аз самият все още живея. Аз съм ваш представител“ – и той имаше предвид: представителят на множеството. И каза: „Аз ще водя гласа ви. Ще говоря от ваше име, което все още стоите тук като незрели. Ще кажа на по-големите си братя, че копнеете за великата цел на света, където човешката съдба и вечният закон на вселената ще бъдат помирени.“ Това трябваше да бъде разбрано в този час от онези, които бяха достатъчно подготвени за това, точно както някога неизменният закон на вселената и човешката съдба бяха едно цяло.

Ако разберем церемониите, които са се провеждали по Коледа в Азия, Индия и дори в Китай, тогава разбираме какво всъщност резонира в коледните камбани. Светът винаги е бил наричан макрокосмос, а човешките същества - микрокосмос. Намерението е било да се внуши, че човешките същества съдържат в себе си силите, които съществуват там, в по-големия свят. Но не само пресметливият ум е

нарекъл света „в миниатюра“ за човечеството; това е и душата, която ни казва, че трябва да гледаме нагоре към звездите. Тук е приложима една поговорка на философа Кант: „Две неща изпълват ума с все ново и нарастващо възхищение и страхопочитание...: звездното небе над мен и моралният закон в мен.“

Колко различни изглеждат макрокосмосът и микрокосмосът, когато се гледат от различна перспектива. Именно макрокосмосът, с неговите неизменни, вечни закони, изпълва с най-дълбоко възхищение и страхопочитание онези, които са сред най-задълбочените учени. Никога не е имало учен, който да е проникнал в мъдростта на света, без едновременно с това да се е възхищавал на творческия дух на вселената. И един от онези хора [на съвремението], които първи са се заели в интимно общение с този неизменен ред от закони, Кеплер, е казал следните думи: Кой би могъл да погледне в чудната структура на вселената като цяло и да не се възхищава на Създателя, който е вложил тези закони в света? — Мъдрите се възхищават повече от всичко на вечните закони на звездното небе.

Ситуацията изглежда различна, когато става въпрос за човешката съдба. Гьоте казва, че обича да се укрива от човешката променливост в непоколебимите закони на вечната природа, а моралният закон на [Кант], с неговия категоричен императив, му се е струвал обзет от грешки. Ние възприемаме разликата между човешкото сърце и духа на света, макрокосмоса, по още един начин; ние възприемаме тази разлика, когато разглеждаме връзката между човешката съдба и човешкия характер. Кой би приписал отговорност на вулкан? Вероятно никой. Но със сигурност трябва да припишем отговорност на човешко същество, което причинява вреда. Кой би говорил за справедливост и несправедливост по отношение на природата? И защо добрите страдат, докато злите могат да бъдат щастливи? Виждаме хармония в макрокосмоса. Каква позиция трябва да заемем към нея? Церемонията, която описах, ясно предвещава това, което ще се разгърне пред нас след няколко дни по време на фестивала, който е толкова малко разбран днес. Звездното небе, с неговите неизменни закони, не винаги е било космосът, който ни се струва сега. Този космос е възникнал от хаоса. Това, което имаме днес, се е развило от сили в постоянно взаимодействие. Законите на Коперник-Кеплера, които ни позволяват да се възхищаваме на мъдростта на световния дух, не винаги са били приложими. Днес тя сякаш се излива, надхвърляйки справедливостта и несправедливостта; не можем да питаме там за добро и зло. Но със сигурност можем да попитаме това на човешките същества. Днес поставяме по-дълбокия въпрос: Защо питаме човешките същества за добро и зло, за справедливост и несправедливост? Защо не ни е позволено да повдигнем този въпрос относно макрокосмоса? Тогава, когато светът все още беше бурно море, съществуваше – сред това, което очите виждат, ушите чуват, сетивата възприемат, сред това, което днес ни се явява като законите на хармонията – бурно море от чувства, желания и страсти, които се разнасяха през пространството, във вселената. Тези космически

страсти, които се намираха точно там, между законите и хаоса, първо трябваше да бъдат преодолені. Всеки, който днес се опитва да визуализира този свят на космически желания и страсти от едно първично минало, едва ли може да възприеме тялото на тези страсти. Блестящо и прозрачно, звездно ярко, едва доловимо дори с най-добрите инструменти на ясновидеца, то свети във всеки атом сега, когато хаосът е преодолян.

Това, което е довело астралното тяло на космоса до покой, все още не е достигнало същата цел у човешките същества. У човешките същества астралното тяло все още е в състояние на промяна. Това, което вече е постигнато в космоса в течение на милиони години – това, което е достигнало целта си – все още е в процес на формиране у човешките същества. И когато проследим човешкото същество от едно завръщане към следващото, от едно въплъщение към следващото, когато го видим в различните му тела и след това го проследим през астралните му тела, виждаме, че от едно въплъщение към следващото астралното тяло става по-ярко и по-чисто. В началото го виждаме пронизано от притъпени страсти. Те напомнят за страстите от онова време, когато светът все още е бил хаос. Но малко по малко тази яркост и яснота се развиват, каквито сега притежава астралното тяло на голямата вселена. Тъй като мъдреците от древността разбирали връзката между зараждането на човечеството и битието на света, те нарекли света макрокосмос, а човечеството микрокосмос. Човечеството трябва да гледа към целта, която може да си постави: да стане като макрокосмоса, да се изпълни със същото блаженство и спокойствие, които днес, като универсален закон, проникват в космоса. Точно както днес не можем да поставяме под въпрос законите на космоса относно справедливостта и несправедливостта, така и човечеството един ден няма да може да се запита дали съдбата му е в съответствие с неговия закон. Законът на космоса е чист закон и чистият човешки закон, чистият човешки дух, един ден ще стане съдбата на човечеството. Това е пътят на съдбата, който човешкият дух изминава в различните си въплъщения. Ще ставаме все по-сияйни като звездите и все по-подобни на съдбата на космоса.

Кармата е закон, под който всички ние страдаме. Това, което сме направили в едно въплъщение, дава плодове в по-късни въплъщения. Това, което ни се случва днес, е резултат от действията ни в минали въплъщения. Но кармата е закон, който не само разпределя вината и изкуплението, дисхармонията и хармонията по правилния начин, но и закон, който ни води до най-високия връх на човешкия дух. Великата световна книга на кармата ще е намерила своя баланс както отляво, така и отдясно. Всичко, което сме дължили на живота, ще сме го трансформирали обратно в ярката, блестяща светлина на астралното тяло. Всичко, което сме възприемали като недостатъци, ще бъде балансирано. Кармата е изгорена. Когато точките на вина в съществуването вече не са налице, когато самите ние вървим по пътя си като слънцето, което не може да се отклони дори малко от курса си, тогава и ние ще

следваме законите, вложени в нас като слънцето в звездното небе. Това е нашият път; това е нашата цел. Това един ден ще бъде хармонията между човешката съдба и законите на вселената.

Не всеки път през житейското поклонение се разгръща по един и същи начин.

Точно както във външния свят съвършеното съществува редом с несъвършеното – както висшето животно вече съществува редом с червея – така и в духовния свят несъвършеният човешки дух съществува редом с това, което вече е достигнало по-високо ниво.

Всеки, който вярва честно и искрено в човешката еволюция, трябва да има вяра и в духовната наука и нейните учения за „първите хора“. Това са личности, които по пътя, който всички ние трябва да извървим, вече са изминали по-далеч, отколкото ние сме днес. Някои са се втурнали напред. Те са ни надминали от времената, за които историята ни разказва; те са достигнали по-висок етап от човешкото развитие. Чрез това те са се превърнали в лидери, водачи на човечеството. Точно както по-високоразвитите животни се извисяват над червея, така и Ришите, Учителите, се извисяват над човечеството. Те са постигнали това в по-ранни времена, защото са поели по различен път на знанието – по-стръмен, по-опасен път, изпълнен с безкрайни опасности. Никой не трябва да го върви заради самия него. Който го направи, може да се спъне и да падне в дълбоки бездни, или да загуби съществуването си за известно време, или да стане мъчител на човечеството. Накратко, никой не трябва да търси този път на по-бърза реализация от личен интерес или егоизъм. Само този, който се е заклел – заклел се е на сили, за които обикновеният човек няма и представа, с клетва, която никога не бива да бъде нарушена – само този, който е дал тази клетва, може да извърви пътя, за да стане лидер на човечеството, пионер на човечеството. Такива лидери на човечеството никога не са използвали знанията си за себе си.

Това, което е толкова високо ценено на Запад – знанието заради самото знание – не е това, към което се стремят адептите, великите майстори на знанието. Те търсят знание, за да помогнат на човечеството, да го издигнат до място, където човешката съдба и световната хармония са в хармония помежду си. Именно тези първи плодове на човечеството живеят сред нас и са живели през всички векове, които са придобили астрално тяло, пречистено от желания и страсти. Буда също е притежавал такова тяло – астралното тяло, блестящо като звездите. Веднъж, когато излязъл с ученика си Ананда, Буда се разтворил в облак от светлина, в сияйна светлина. Това било астралното тяло в покой.

Короната от лъчи не е нищо друго освен символ на сияйното астрално тяло на основателя на християнството. Първите хора, като ходещи човешки братя, са пряко отражение на макрокосмоса. Трябваше да се покаже, че те са изгорили кармата си, че няма какво да изкупват, че вечната мъдрост вече не може да се отклони, че те водят човечеството с увереност, толкова сигурно, колкото слънцето следва своя път

през небесния свод и не може да се отклони от този път, отбелязан на небосвода. Това е символът на Първите хора. Той изразява, че те не могат да се отклонят от пътя, който е прочертан за човечеството. Толкова сигурно, колкото слънцето прекосява небесния свод, така и те вървят по своя път. И точно както слънцето изпраща светлината и топлината си над земята, така и те изпращат любовта на сърцата си в сърцата на хората, събуждайки любов в сърцата на техните събратя. Тези първи плодове, благодарение на собствената си сила, са непоколебими срещу всички изкушения. Човек може да им покаже, може да им предложи всички царства на славата в този свят - те не ги приемат; Те желаят само да бъдат едно с Първичния Дух, от който произлизат. По този начин тези хора желаят самите те да бъдат макрокосмос в този живот. Това е било тяхното съзнание. Това присъства и във всички религии. Тези, които познават източниците на религиите, знаят, че е присъщо на всички тези религии да се гледа към основателите на религиите като към звездите на макрокосмоса, като към вечния закон на вселената, който управлява звездното небе. За посветените и по-напредналите тези първи плодове на човечеството са били като слънца.

Когато на човечеството е трябвало да бъде показано как работи кармата, им е било показано изображението на слънцето в храма. За хората това символизира съдбата, точно както движението на слънцето символизира цикъла на света. [А-ми-то] е било същото за китайците, когато са почитали Буда като „Син“ сред своите небесни богове. Същото е било и за индусите, когато са изобразявали Кришна, почиващ в прегръдките на Дева Майката. Коледният фестивал преминава през всички религии. Това е фестивалът, който е имал за цел да накара хората да осъзнаят, че тяхната съдба един ден ще бъде отражение на съдбата на макрокосмоса.

Духовното слънце продължава да живее в християнството, точно както е живо в древните религии. В живота на Христос също е трябвало да се разкрие директен образ на слънцето, пробиващо небесния свод. Затова празникът на раждането му е преместен на Коледа. Нека се запитаме защо. Какво се случва със слънцето по време на зимното слънцестоене, по време на Коледа? Дните отново стават по-дълги, след като най-краткият ден е изминал. Светлината отново се бори да излезе от тъмнината. Слънцето, което е било в тъмнина през по-голямата част от деня, се преражда и като това новородено слънце сега изпраща своята светлина. Раждането на светлината се е празнувало в полунощ, защото светлината се е родила от тъмнината. Така символично трябва да се роди светлината на мъдростта, представена от първородния на човечеството. Слънцето се появява отново – това, което прекосява небесния свод. С раждането си тя е символ на първородния човек, който върви по своя път също толкова сигурно, колкото вселената носи хармонията в себе си.

В ранните дни са съществували различни християнски секти и всяка от тях е празнувала празника на Спасителя на различни дати. В раннохристиянската епоха е

имало 135 такива дни. Едва в началото на V век е установена единна дата, а именно това, което днес наричаме Коледа. Тя е била умишлено определена на този ден, за да се установи за този християнски празник същата символика, която е проникнала в целия древен свят. Самият църковен отец, канонизиран от Църквата, го е смятал за оправдано и в съответствие с духа на християнството. Той ни казва, че християните са постъпили правилно, като са празнували християнския празник – тоест раждането на Христос – по време, когато римляните са празнували раждането на Митра, а гърците – раждането на Дионис. Празникът е трябвало да бъде пропит със същото значение като празника на Митра и празника на Дионис, защото и в тях се е празнувало раждането на първородния. По този начин християнството е установило в коледния празник символ, предназначен многократно да напомня на хората, че кармата трябва да бъде изгорена, за да може един ден да съществува хармонията между макрокосмоса и микрокосмоса – която днес все още не съществува – и за да може един ден човечеството да следва неизменните закони, от които не бива да се отклонява.

Точно както Хор, синът на Изиди и Озирис, символът на човешкото съществуване и човешката цел, беше показан на събралата се тълпа в полунощ и точно както жреците посочиха, че той е слънцето в духовния свят, че е равен на силата на слънчевата топлина и светлина, точно както тримата мъдри жертвоприношенци радостно се поклониха, така и християнската легенда изобразява тримата мъдреци, покланящи се пред Младенеца Христос. Те следват звездата, светлината. Има дълбок смисъл в посещението на тримата мъдреци от Изтока. Това са същите трима мъдреци, които са служили в култа към Хор и които сега казват: Родил ни се един, който ще следва пътя си толкова непоколебимо, колкото звездата, която сега ни води. Звездата е все още далеч от нас. Но когато този закон стане наш, тогава ще бъдем като този, който носи непроменливия закон в себе си. Точно както звездата е наш идеал, така и роденият от нея е наш модел. — Това, което египтяните бяха празнували там, се превърна в световен факт, световно събитие. Ето защо основателят на християнството е успял да призове учениците си на Нагорната проповед. Затова се казва: Той ги отведе далеч от хората, нагоре по планината. „Планината“ означава тайното място, където се е учил вътрешният кръг. Немският превод на Библията съдържа огромна грешка на това място: [„Блажени духовно бедните“]. Всъщност се казва: „Блажени просящите за Духа, защото те намират в себе си небесното царство.“ Какво искаше да направи Исус от тях? Той искаше да направи блажени просящите за Духа. Само онези, които бяха посветени в храмовите мистерии, бяха станали участници в мъдростта. Основателят на християнството искаше да разнесе тази мъдрост по целия свят; не само богатите духом трябваше да получат благодатта на мъдростта – не, всички, които стоят отвън и също така са просящи за духа, трябваше да намерят в себе си небесното царство. Хората някога са намирали това в храмовите мистерии. Сега те трябваше да

намерят блаженство не само в храмовите предели, но и да открият в себе си небесните сфери, които им бяха представени като хармоничен модел на човешката съдба; те трябваше да се издигнат до върха, където може да се постигне баланс между променливото, грешно човешко сърце и непроменимите закони на макрокосмоса. Това е, което коледните камбани, според първоначалното намерение на посветените, са предназначени да донесат в съзнанието на хората; те са указател към това, което ни показва как кармата води до целта, как са свързани законите на Вселената и човешката съдба.

И да чуем това отново – това е, което теософското изучаване е предназначено да ни донесе. Някои празници, които днес празнуваме безразсъдно, чийто по-дълбок смисъл не знаем, дължат произхода си на по-дълбока мъдрост. Тъй като древният човек е бил свързан с макрокосмическия свят, празничните събития са били знаци за него. Тайната на сърцето и на неизменния закон ни отеква от звуците на коледните камбани. Теософията ще възстанови по-дълбоката мъдрост, ядрото на религиозните вероизповедания, в непосредствения ни живот; тя ще покаже до каква степен тези вероизповедания съдържат тази истина. И когато разпознаем тази истина, тогава, в най-висшия смисъл, това, което се изразява като хармония между закона на световите и човешката съдба чрез красивите думи: „Мир на всички същества!“, постепенно ще се изпълни.

23. Етапи на човешкото развитие

Когато гледаме човешките същества, каквито ги познаваме, тяхното физическо тяло е, така да се каже, просто твърда, кристализирана маса. Физическото тяло е обградено от така наречената аура, която приема яйцевидна форма. Тя винаги е по-голяма от самото физическо тяло. Най-малка е при неразвения човек и колкото по-развит е човекът, толкова по-голяма става, така че аурата на високо развития човек може да надвиши височината му шест пъти. Трябва да си представите, че бихте обхванали цялото човешко същество само ако удължите височината му три пъти нагоре и три пъти надолу.

В рамките на тази аура трябва да различим три елемента: Първо, така нареченото астрално тяло. Това е тялото, което за ясновидското око обективно съдържа това, което човек иначе чувства само в себе си: своите инстинкти, желания и страсти. Ясновидецът може да различи точно в тази астрална аура дали човек има чисти или низки страсти, като алчност, състрадание, доброжелателност и други подобни. След това, малко по-голяма, е менталната аура. Тя съдържа това, което субективно възприемаме като наш интелект, като нашата сила на разсъждение, нисшата умствена способност. Тези две аури се разтварят след смъртта, точно както се разтваря физическото тяло. Астралната аура се разтваря в Камалока, а менталната аура - в нисшия Девачан. Те все още трябва да се броят сред преходните части на човешкото същество. Трайната същност на човешкото същество е обективно видима в третата аура. Това е аурата на причинното тяло, тоест тялото, което преминава през всички превъплъщения. При неразвитите хора, които разбират малко за това какво е трайно, причинното тяло е само загатнато. Когато човек наблюдава аурите на неразвит човек, той открива много малко от причинното тяло. Хората, които търсят по-дълбоки истини, развиват тази причинна аура. Колкото повече се развива човек, толкова повече се развива тази причинна аура. Тогава се оформя един вид лъчева система, така че високо развитият човек излъчва лъчи, които са забележими в неговата причинна аура. Когато погледнем аурата на адепт, тя е много по-голяма от къща, така че цялото същество изглежда безкрайно по-голямо, отколкото физическият човек изглежда за физическото око. Причинната аура, която можем да видим при високоразвитите, присъства и при неразвитите, не като малко тяло, а също и голямо, макар че все още не свети. При неразвитите тя е слабо светеща светлина и става все по-ярка, колкото повече човек се развива. Лъчите навлизат, когато човекът придобива все повече и повече субстанция. Колкото повече човек развива в себе си това, което е трайно, това, което ще се появи отново, толкова повече сияйност притежава. Това е обективно видимият аспект на това, което човек пренася от едно въплъщение в следващото.

Първо ще разгледам човешкото същество с неговата астрална аура; можем да го наблюдаваме в три последователни състояния. Първото състояние е такова, в което

действителната сила на въображението е все още много недоразвита. Такъв е случаят с третата коренна раса и в началото на четвъртата, тоест от средата на лемурийския период до първата половина на атлантския период. Лемурийците и ранните атланти не са мислили с въображение, а чисто по памет. Едва при четвъртата коренна раса силата на въображението постепенно се развива; аурата също се променя по това време. В третата коренна раса и през първата половина на четвъртата астралната аура се развива по такъв начин, че обгражда човешкото тяло. Тя е малко по-голяма от кожата и е много по-мъглива, отколкото по-късно; сякаш е пронизана от тъмни маси мъгла и поради човешките страсти е много по-интензивна и бурна. По това време са присъствали само първите зачатъци на менталната аура. Развитието продължава в нашата настояща коренна раса, така че днес е достигнат определен връх. Това е вторият етап, в който менталната аура се развива до определена степен.

Третият етап е този на напреднал индивид, който е развил това, което е известно като астрално зрение. Той е способен да вижда и тази аура. Той може да вижда не само това, което съществува във физическия свят, но и това, което съществува в астралния свят. При такива хора астралната аура изглежда малко по-различно. При атлантските и постатлантските хора в астралната аура се появяват фигури с форма на колела. Такива фигури присъстват в аурата на всеки човек днес; при лемурийците те са били едва забележими. Когато тези „колела“ са в движение, при съвременните хора се получава астрално зрение. Когато са в покой, астралното зрение е преустановено. Това са трите състояния.

Физическото тяло е пронизано от нервната система. Всеки нервен център е свързан с астрален център, така че например зрителният нерв е обгърнат и обвит от астрален зрителен нерв, от астрална субстанция, която принадлежи на зрителния нерв. Как се получава зрението? Светлината навлиза в окото и пътува през нерва до мозъка. Но човек все още не вижда нищо там; това е просто физически процес. Сега астралният зрителен нерв започва да вибрира. Тези вибрации карат образа, който човек вижда, да се появи. Без астралното тяло да е активирано, е невъзможно да се вижда. Същото важи и за мисленето. Астралното тяло е това, което всъщност е активно. Ако сега си представите как е с виждащия, тогава не впечатленията идват през ухото или окото, а по-скоро впечатленията идват през самата му астрална организация, без посредничеството на физическия мозък и нервния център. Това се случва, когато чакрите, лотосовите цветове, се задвижат. Това означава, че астралното тяло е организъм, който притежава сетивни органи.

Когато човек е в обикновено състояние на сън, астралното тяло обикновено е извън физическото тяло. Колкото по-високо развит е човек, толкова по-далеч може да пътува астралното тяло. Пълното психическо развитие се състои в това да напуснете тялото и да се скитате свободно в астралното царство. Има и по-нататъшни етапи. Докато спите, астралното тяло може да предприема най-странните пътешествия,

въпреки че не помните тези нощни скитания. Може да сте наясно с тях през нощта, но не можете да пренесете това осъзнаване през деня. Най-високият етап е, когато сте наясно с астралното си съзнание както докато спите, така и докато сте във физическото тяло. Можете да посещавате познати хора през нощта; няма да можете обаче да имате преживявания от същия вид, както във физическото царство. Например, няма да знаете какво прави човек в Азия в момента - не можете да знаете това. Но ако искате да научите нещо от тях, можете да го направите, ако напълно го включите в дневното си съзнание. Чела не би могъл да знае дали Учителят в Азия пише или не, или дали и какво яде и пие. Но той може да бъде обучен в астралното царство и съзнателно да пренесе това знание в будното си съзнание.

Когато погледнете такова астрално тяло, на едно място имате физическото тяло с неговите нервни центрове, което изглежда за физическото око точно както през деня, а някъде другаде имате астралното тяло със сетивните му органи, така че можете да видите: зрителният нерв принадлежи към този център [на астралното тяло], а слуховият нерв - към онзи.

Това повдига въпроса: Каква е връзката между астралното тяло и физическото тяло? Какво свързва астралното ухо с физическото ухо? И защо астралното тяло – [което е отделено от физическото тяло по време на сън] – се завръща? Това са интересни въпроси за разглеждане. Да предположим например, че човек се чувства ужасно нещастен. Сега, през нощта, той е в астралното си тяло. Страданието произлиза от физическия свят. Сега той би могъл да реши [с астралното си тяло] да не се връща и това би представлявало това, което може да се нарече астрално самоубийство. И така, какво свързва астралното тяло с физическото тяло и неговите органи и какво го връща обратно? Съществува един вид връзка, връзка, която е междинно вещество между физическата и астралната материя. И това се нарича огънят на Кундалини. Ако имате спящ човек, винаги можете да проследите астралното тяло в астралното царство. Виждате светеща следа, водеща до мястото, където се намира астралното тяло. Винаги е възможно да го локализирате. С отдалечаването на астралното тяло, огънят на Кундалини става все по-тънък и по-тънък в същата степен. Това е все по-тънка и по-тънка следа; тя става все по-подобна на тънка мъгла. Ако сега се вгледате внимателно в този огън на Кундалини, той не е еднороден. Някои места в него ще бъдат по-ярки и по-плътни и това са местата, които водят астралното тяло обратно към физическото. По този начин зрителният нерв е свързан с астрален нерв чрез по-плътен огън на Кундалини.

Ледбийтър не е искал [в книгата си *Астралният план*] да разглежда въпроса дали подобно астрално самоубийство е възможно. Огънят Кундалини не може да бъде напълно изваден от физическото тяло заедно с астралното тяло. Ако се случи човек да реши никога да не се връща, огънят Кундалини непрекъснато ще го дърпа надолу; сякаш все още принадлежи на физическото тяло. Той следва следата на

огъня Кундалини. Ако жизнената сила все още не е изчерпана, е много трудно да се извади астралното тяло от физическото тяло. Много е трудно, когато някой е прикрепен към физическото тяло, което вече не може да използва. В това отношение съдбата на самоубиеца и тази на жертвата на инцидента не се различават съществено една от друга.

Сега, в по-високоразвития човек, в когото чакрите са активни, протича друг процес. Той има способността доброволно да изтегля огъня Кундалини от организма; едновременно с това отвътре се отварят противоположни течения: това, което преди е влизало само отвън, сега индивидът може доброволно да регулира отвътре; целият процес вече може да бъде осъществен доброволно.

Сега човешките същества са постигнали пълен контрол над астралното тяло. Моля, обърнете внимание, че това състояние става все по-разпространено в човешката еволюция. Днес психически развитите притежават такова астрално тяло, но човечеството като цяло бързо се движи към това състояние. Човечеството ще има способността да използва астралното си тяло в шестата раса. То ще има физическо тяло и в него астрално тяло, което може да използва по този начин. В следващия кръг обаче човешките същества вече няма да имат физическо тяло, а само астрално тяло, което тогава ще могат да използват свободно, точно както ние, хората, използваме физическото тяло днес. Тогава физическото тяло вече няма да съществува; най-нисшето тяло тогава ще бъде астралното тяло.

Нещо подобно на астралните центрове може да се открие и в менталното тяло.

Астралното тяло има отделни сетивни центрове: има астрален център, съответстващ на зрителния нерв, както и на слуховия нерв, обонятелния нерв и т.н. Менталното тяло вече няма такива отделни сетива. То има само едно сетиво; то е проникнато от умствено възприятие, така че с единственото си сетиво е способно на умствено възприятие. Следователно, то е способно да свързва всичко едно с друго.

Сянката на умственото сетиво е интелектът. Когато чуете звън на камбана, вие се обръщате, за да го възприемете и през очите си. Астралните сетива също са свързани с умственото сетиво чрез един вид огън Кундалини. Огънят Кундалини е по този начин междинната субстанция, която свързва отделните състояния.

Сега бих искал да положа основите на някои идеи относно еволюцията на циклите.

Ако някой желае да проследи еволюцията на циклите, трябва да осъзнае, че човешкото същество по същество се състои от три аспекта: тяло, душа и дух. За да разбере циклите, е важно да нарича тези аспекти с различни имена. Можем да наречем тялото: човешки вид; душата: човешка личност; духът: човешка индивидуалност. След като осъзнаете това, ще видите, че по отношение на вида хората се различават много малко един от друг; има постоянно сходство. Въпреки това, хората се различават значително един от друг по отношение на личността.

Личностното се разглежда като отличителен фактор. Индивидът обаче се разглежда

като универсален, като общ човешки дух. Вид: по същество физическото; личност: по същество душата; индивидуалност: по същество духът.

Нека първо разгледаме първите две: вид и личност. Личността е била подготвена по време на Лунната епоха. Това, което се пренася от Лунната епоха, е личността.

Това, което носим в себе си като вид, начина, по който изглеждаме сега – нашата физическа форма – е по същество земен отпечатък, земна конфигурация. Цялото развитие на Земята от Пралая насам е имало за цел постепенно да доведе формата на човешкото тяло до точката, където, от една страна, личността може да се свърже с тази форма и тези две заедно могат да станат седалище на духа, на индивидуалността.

Сега е особено полезно да се разгледа всяко от тях поотделно и следователно би било добре да се разгледат поотделно родът, личността и индивидуалността.

Първо, родът. Представете си Пралая, състояние на здрач. От него първо се появява сфера, макар че тя все още не е истинска сфера, а просто съдържа потенциала да стане такава. В нея се намират силите на формата – архетипи, все още не фигури, мъгла. От него се появява първата сфера. В тази сфера човешкият вид живее в архетипи в състоянието Арупа. Тази сфера сега става по-плътна; и сега, в тази сфера, мислите на човешкия вид се оформят. Сега мислите се движат в тази сфера. Това е второто състояние [състоянието Рупа]. Третото състояние е, че то се трансформира в астрална сфера.

Това, което някога е било просто мисловни форми в архетипите, се превръща в астрални форми. Така астралните човешки форми живеят на третата сфера.

Четвъртата сфера е вече физическа. За първи път имаме човешки видове, [признавам, че все още] без способност за растеж, но с физическа плътност и твърдост, сякаш човек би ги докоснал. Докато това се е случвало, други царства на природата са се развили по същия начин като видовете: „животински видове, растителни видове, минерални видове съществуват като форми; но те все още не могат да живеят. Представете си гипсова отливка, взета от вас и запълнена; приблизително така беше. На петата сфера всичко отново ще стане астрално в трансформирана форма; на шестата всичко отново ще стане мисъл; и на седмата сфера всичко отново ще се трансформира в безформено, монадично състояние. И тогава идва Пралая.“

